

קונטרס

גט מעזשה בערכאות משנה הלכות

בירור נגד החוק לכוף לגרש ע"י ערכאות
ואיסור הליכה לערכאות והמסתעף לזה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל
מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין גוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

ולבסוף העתקנו תשובה מגאוני ופוסקי הדוד
הג"ר יוסף שלום אלישיב שליט"א
והג"ר שלמה זלמן אויערבאך שליט"א

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
שנת ה'תדש"ן

Published and copyrighted 1993

by

MISHNE HALACHOTH GEDOLOTH INSTITUTE

5306 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

Author

RABBI MENASHE KLEIN

of Ungvar

Dean of Yeshiva Beth Shearim

1578 53rd Street

Brooklyn, N.Y. 11219

Printed in the U.S.A. by:
EDISON LITHOGRAPHING CORP.
37-25 Tonnelle Ave.
North Bergen, N.J.
(212) 741-2212 / (201) 902-9191

יצחק אייזיק גראס
בנו, חיים אלימלך
חננו, יוסף אסטרייכער

בירור איסור הליכה לערכאות
ובפרט נגד החוק לכוף לגרש ע"י ערכאות

אמר מנשה הקטן והלעיר בחלפי ישראל, היות כי אמרו חכז"ל צדיני נפשות מתחילין מן הלד (סנהדרין ל"ב ע"א רמב"ם פי"א מסנהדרין ה"ו) והגם שאין דיני נפשות בזמן הזה שצטוו"ה בעלה הסמיכה ואף שאמר ראב"י שמעתי שצ"ד מכין ועונשין שלא מן הדין כדי לעשות סייג לחורה (סנהדרין מ"ו ע"א יבמות ל' ועור ח"מ סי' צ' ורשב"א וריב"ש סי' רל"א וברא"ש והנמק"י ועיין שו"ת מהר"ם לובלין סי' קל"ח דפשיטא ליב שיש כח צ"ד בזה"ל ללורך שעב ולמגדר מילתא כהאי דהעיה תחת תאנה וכהאי דקן ידי ועיין שו"ת משנ"ה ח"ע סי' של"ו ועיין רמ"א ח"מ סי' תכ"ה) וכיון שהנידון הוא צדיני נפשות ולמגדר מילתא לכל ישראל "הכזונה יעשו את אחותינו" ודינא דבקטן היחל לכן הנני אני הקטן בישראל אשר באחי לעורר ולבקש מאת אחינו בני ישראל היראים והחרדים לה' וחורחו, הקבלו ושמעו בני יעקב ושמעו אל הדיכס שבשמים, במה שקרא לנו באחרית הימים, היות כי מרחפת סכנה גדולה ח"ו על עם ישראל ועל חורת ישראל במדינה שאנחנו גרים בה "בהחערב חוקי ומשפטי עכו"ם וערכאות בצצת עין של אחינו בני ישראל ובקדושתה", ובחורה (ויקרא כ' כ"ו) כתיב, ואצדיל אתכם מכל העמים להיות לי, ופרש"י אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו, ועוד אמר משלהם בחורתינו הקדושה, (במדבר כ"ג ע') הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב.

ועתה קמו אנשים אפשר בשוגג שלא ידעו חומר הענין והכלכה וכוונתם היחה רלויה ולעובה, או אפשר תחלתם בשוגג וסופם במזיד, או שנפלו צפה יוקשים ומוקשים ציד מסיחים ומדיחים קלי הדעת אשר עושים החורה קרדוס לחפור בה כרלונס ולכן לכתחילה היה זה דרכם כסל למו במזיד לאיזה מסיחים ומדיחים שכואב להם שצטוו"י בה החורה הולך ומתגבר ובפרט בהדור הלעיר והחדש שמוסרים נפשם על קולו של יו"ד, וסרים למשמעתם של גדולי ישראל רבנים גאוניס, אדמור"ים, ראשי ישיבות ולעומת זה השפעתם של הרודפים אחרי האומות ולמלא חן וליפות צעיוניהם ירדכ פלאיס.

ובידעם שלעולם לא יסכימו ח"ו עם ישראל הקדושים למסור חורה כ' ציד אומות העולם, לכן עשו צערמה ובמרמה, ובערממותם התרועו

והחשוררו כזיכול צרחמנות על העולות ואכזריות שנעשו ח"ו לנשי ישראל
 באמלעות החורה הקדושה וחקיה אשר נחנה הכח להצעל לגרש אח אשה
 ולא לאשה לגרש אח הצעל והוא היפך דיני המדינה שהסוב החק אשה לאיש
 בכל מיני שויון ולא זאח אלא שציד האש לגרש אח צעלה כרלוונה בכל עת
 שהאשה קוראח המשערה ואומרת אמחלא עוצה וצלי עדים וצלי החראה
 מגרשא הצעל מציחה חיכף ומיד שחלכה ולא כן הרצנים היושצים על מדין
 שפוסקים ע"פ החורה שלא יקבלו דברי ריבות בשעריך צלי לשמוע משני
 הצדדים ולאחר הצירור ולכן לא אהני לן רצנן כלל. גם כי מה כח צ"ד יפה
 צלי כח הערכאות ומעולם לא שרו לן עורצא ולא אסרו לן יונה כי לא ירלו
 לשרי לן (עורצא) אשה איש לעלמא צכפיית הצעל כהלכות דינין דמלכותא
 ולא לאסור המופקרת להיוחה כאשה איש ולחייב הצא עליה כצעלה, ולשנות
 החורה לפי רוח הזמן.

ולכן החחכמו בעזרת העחונים והחעמלה צחלי אמח וכולו שקר ועלחה להם
 לפחות גם מאנשי שלומינו והסיתו אחסם באמרם כי לעוצה כונחם
 והחזיקו צהם ועלחה צידם לקבל חק מדיני פה צמדניה נוה יארק שיהיה
 "חוצ משפטי על שופטי המדינה (ערכאות של עכו"ם)" אשר איש או אשה
 מצני ישראל הקדושים אשר יסרצ ליתן גע כשר ע"פ החורה לגרש אח אשה
 מאיזה סבה שהוא או לאשה לקבל גע צע"כ, מחייב החוק לכוף הצעל או
 האשה ע"י כפיח השופט, כפי ראות עיניו לגרש צע"כ, או לאשה לקבל גע
 צע"כ ח"ו.

ושתי רעות עשו חדא להכנים דיני חורה וצני וצנות ישראל צערכאות
 ומשפטי עמים ולהיוחס ח"ו כמוהם, והקצ"ה צחורחיו הקדושה
 לוונו שלא ללכה לערכאות, וכחיצ חלה המשפטים אשר חשים לפניהם ולא
 לפני עו"כ, ומגיד דצרו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, שהוא איסור חמור
 מאד וכחילו עוצד ע"ז, שהוא עון פלילי צפני עלמו. וכבר כתב הרשב"א ז"ל
 (צחש' ח"ו סי' רנ"ד) צמעשה שכי' צפירפינייאן שרלו שם לסמוך חדינא
 דמלכותא צירושא ועל הארכעות, וכחצ דעושה חלה מפיל חומח החורה
 ועוקר שורש וענף והחורה מידו חצקש וכו' ואם נאמר כן עוקר כל דיני
 החורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחצרו לנו רבי ואחריו
 רבינא ורב אשי, ילמדו אח צנייהם דיני הגוים ויבנו להם צמות עלואות
 צציה מדרסי הגויים חלילה לא חחיה כזאח צישראל ח"ו שמה חחגור החורה
 עליה שק ע"ש דצרים אמחיים כגחלי אש.

ודבריו הקדושים האמתיים נוגעים יותר לזמנינו כנבואה אבי חוזה דהסם היו חוקי המדינה לכל בגוים אלא שכיו רואים לכוף את ישראל לדון דיניהם אבל הכא החכמו וחקקו חוק ומשפט בשביל אחינו בני ישראל ואם נסכים לזה ויחנו עדיהם ואידיהם וידונו בחורה ה' ע"פ הערכאות שלהם גרע הרבה שיחנו באמת כח לשופעי המדינה ולמושליהם לחוק חקים כרלונס בחורחיו הקדושה באמלעות איזה אינשי דלא מעלי ר"ל, וחס'י ח"ו החורה הפקר וכ"ש שיאמרו אינשי דמה להם ללמוד את צניהם חורה ילכו לקאלידזשעם וילמדו להיות שופעים בגוים בערכאותיהם ח"ו, ויאמרו כביכול שהכל ע"פ החורה ושה רלון הצורה ח"ו ויאמרו כבר החירו הפרושים ובכל דבר יאמרו דינא דמלכותא וכיונא צו והדיינים ממילא אין להם כח ועוד עענות ואמחלחות קלחם מהם חלזי חמה ע"ד שאמרו חכז"ל (במ"ר שלה, רש"י) כל דבר שקר שאין אומרים צו קלח חמה בחחלתו אין מחקיים בסופו והשאר כולו שקר וילכו לערכאות במקום ללכה לדניי ישראל ולהמיר ולהחליף רע בעוב ועל מה שנאמר אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר הם עווענים כי שופעי עכו"ם ועו"ד הם כולו חמה ר"ל. כאשר בעוונ"ה כמעט החורה הרלועה. וודאי עושה חלה מפיל חומת החורה ועוקר שורש וענק והחורה מידו חזקש.

והשנית לעלם המעשה הרע לכוף את הצעל לגרש בע"כ, וגע מעושה ע"י עכו"ם פסול מה"ח והנושא אשה כזו וילדה אחר גע כזה בין נשאה לאחר ובין לא נשאה לאחר צניה ממזרים, ואם ח"ו ימשיכו צזה ויולדו מכחו לפועל אז ילערכו צניי להבדיל עלמם וצניהם מנשים גרושות כאלו ומזרעם אחריהם כצנים פסולים אשר עליהם נכחצ לא יבא ממזר בקהל ה'. ואם כבר קצלו איזה נשים גיעין כאלו הגע פסול ולריכה לקבל גע כשר, ועיין שו"ח משאה צנימין בעד שנמלא פסול בחשש גזל שרלכ לפסול כל הגיעין שנחממו על ידו צמשך כעשרים שנין ולהכריז על כל הנולדים מגיעין ממזרים ע"ש והכ"נ כן. ועל הרצנים אשר יסדרו גיעין כאלו נחייב לפסול את כל הגיעין שלהם עכ"פ מהיום והלאה להכריז עליהם חרם ולהחרימם כדין מכשיל את הרצנים והם גרועים מהרעפארמער שעל גיעין של הרעפארמער אין סומכין ואין משגיחין כלל כלל, אבל על חלו יכיו מי שיסמוך עליהם עכ"פ אחסם שלא ידעו, ואין לך מכשיל את הרצנים גדול מזה שמחיר אשה איש לעלמא ומרצה ממזרים בישראל. וגם נכחוצ לרצני ארץ ישראל ובכל העולם הירחים והחרדים לדבר ה' שלא יחשצו ויתרחקו מהם ומהגעין שנחנו על ידם.

והיות כי מדינת ארץ ישראל והממשלה היא מלכות של חסד והכניסה והשופטים ומיסדי המדינה חקקו חוקים ויסדו יסודות בהקאנסטיטוציא של המדינה להיות המדינה והדת מוצדלים זה מזה ואין המדינה מהערצת שום דבר מה שהוא ענין של דת וזה הנס הכי גדול והצרכה לעם ישראל שצדקה"י אנהו יכולין להחזיק בחורחיו הקדושה כפי שלטונו מפי משה בלי שום הפרעה, ועכשיו באו כמה אינשי שרונים ח"ו להכניס את הערכאות וצחי דינים שלהם שידונו ויפסקו לנו צדיניהם, ויכופו צעניני אישות צין צעונש ממון או צעונש מאסר וכיוצא בו, שומו שמים, והוא ח"ו אסון גדול וסכנה גדולה לכלל ישראל, וגם כי היום יכנסו חק זה ולמחר חק של שחיתות בהסכם כמה מהראצנים ועד שיאמר לו לך ועבוד עבודה זרה הערכאות שלהם לגמרי, ונתצקשחי לכתוב האיסור בזה והכני מעתיק איזה ענינים מה שכתבתי בזה, ויש עוד עעמים אצל העיקר בזה שאין שום אופן שנחיר ונסכים לערכאות להערצ צעניני הדת יהיה מאיזה טעם שיהי'.

והנני מצקש מכל מי שחורח ה' ועם ישראל וקדושה ישראל נוגע בלבו ויש בידו לפעול ולעשות נגד החק הזה כדי לצעלו שכרו יקבל מן השמים, וכל הקודם זכה, ויפה שעה אחת קודם, והשם העוב יחוס וירחם על עם ישראל וחורחו שלא יוכלו להשחלט אפי' לזמן על חוקי החורה ומשפטיה להרע לנו עד כי יבא דארח ודן ידין בהריחו ביראת ה' עד עולם.

דברי המצער בצערן של ישראל ועל חילול השם וחורחו, עבד נרנע לאדוניו המלפכה לישועת ה' כהרף עין בלב ונפש.

מנשה הקמץ

בעה"ח יוס ד' לסדר בקנאו את קנאתי בחוכם י"ז תמוז שיצנה ביהמ"ק צמחרה החשני"ג פה בני ילוי"א.

סימן א

בחוק החדש במדינת נוא יארק לכוף את האישי לגרש את אשתו
ע"י בתי משפט העכו"ם

י"ז חמוז שיצנה זיהמ"ק ז"ז החשני"ג פה זרוקלין נ"י יל"ח

לכבוד השופט הנכבד והנעלה לזית משפע העליון (סופרים קארט) זנוח
יארק וחזיריו הנכבדים, זמחלקת המשפטים.

שלום וזרכה,

אחדשה"מ, כרחוי לכבוד כל אחד ולכבוד המשרה שאחס חופשים.

בהמשך להשיצה שנחקיימה לפני כמה שזועות זנדון החוק שנחקבל ע"י
מחוקקי חוקים הלעדזיסלעטשער של מדינה נוא יארק הנקרה זפי
כל (גע לאו) חוק הגע, אשר זו ייתן כח לערכאות ושופטי המדינה להכריח
ולכוף אנשים מישראל שומרי הדת שלפעמים מסרבים לחת גע פעורין הכשר
לפי דת משה וישראל ככתוב זחורחנו הקדושה מפי משה רבינו ע"ה
ומעגנים אח נשוחיכם כמה זמן פעמים זלדק מפני טעמים מקובלים,
ולפעמים שלא זלדק וטעמים שאינם מקובלים עלינו, לפעמים רולים לסחוט
מהאשה כסף, ולפעמים האשה לקחה כל מה שלו וחשקה נפשה זאחר,
ולפעמים רולים ליקח הילדים עמהם והאשה מנגדת, ולפעמים סחס מחמת
אכזריות ולנקום בזשחו מקיימים זעלמם חמות נפשי עם פלשחים, ולא
זיכפה להו זמה שגורמים לער להאשה והרבה פעמים להילדים שסובלים
ג"כ מזה.

ולכן למען חקנה העגונות ולטובת המשפחה עשו חק שמהיום והלאה כי
חבא אשה אל הערכאות זקובלנח על זעלה שמעגן אותה והעו"ד שלה
יזקש מהשופט להכריח אח זעלה ולכופו זערכאות ליתן לה גע יתחייב
השופט אשר יזיה זימים ההם איש או אשה לעשות אח זעלה ליתן לה גע
חורתי ע"פ חוק המדינה, ואם לאו יסור יסרבו השופט זעונש כסף או אפי'
זמאסר עד שיתן גע או שחקנה עלמה זמיחחו שימות ע"י יסורין שיקבל.

והיות כי לפי דין חורחינו הקדושה גט מעושה שכופין הצעל ליהן גט ע"י ערכאות או אפי' באופן אחר אפי' על ידי ישראל שלא כדין הגט פסול, והצנים הנוולדים לאשה שנשאה עם גט כזה הם ממזרים, והסבירתי קצת הדברים לפני מע"כ, והנני להעלות על הכתב מקצת מן הדברים זו עסקנו ולהבהיר ולהבהיר כל הענין לכבוד מעלחכם ככדי שחדעו צמה הדבר נוגע. ואנסה לבאר כל הענינים בקילור האפשר, הגם כי למי שאינו בקי בפרטים לריך לפרע יוחר כמו מי שיבא להסביר לי ענינים זרים צמה שלא למדחי.

פותחין בכבוד אכסניא

מדינת אמעריקא מלכות של חסד ואין מתערבין בעניני הדת

(א) וראשונה חקיים מה שאמרו חז"ל צמס' ברכות (ס"ג ע"ב) פותחין בכבוד אכסניא ופחה ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי בכבוד אכסניא ודרש ויצרך כי (שמואל ב' ו) אח עובד אדום הגיחי בעצור ארון האלקים והלא דברים ק"ו ומה ארון שלא אכל ושחה אלא כבד ורצן לפניו כך המארח ח"ח בחוך ביתו ומאכילו ומשקכו ומכהכו מנכסיו אעכ"ו מאי הוא הכרכה שצרכו אמר רב יהודה בר זבדא זו חמות וח' כלוחיה שילדו ששה ששה צכרם אחד וכחיצ דה"א כ"ו כי צרכו אלקים כל אלה מצני עובד אדום כמה וצניהם ואחיהם איש חיל צכה לעצודה ששים ושנים לעובד אדום. והנה דמי שמארח אללו בני ישראל מחברך מן השמים.

ואנחנו חודים הנשארים משאריה הפליטה שעצברנו אח החורבן והשואה באשוויץ צירקענא ובוכענוואלד ועוד כמה מן המחנות מחנות השמדה, ולאחר החורבן הורה הזה שעלה הכורה על רצבות מאחינו בני ישראל, ולאחר שאמר לו הקב"ה למשחית הרף ידיך ונחקיים צו צשונא ושונאיהם של ישראל שובר אויבים ומכניע זדים, ולא הי מקום ליפנות ולהשאיר בגערמאניא על ארץ העמאה לא יתכן העיר כי אח רוח מדינת ארצה"ב ומנהיגיה אז ופחחה אח גבולותיה וארחו הרצה מאחינו בני ישראל, וגם אני צחוכס, ונחנו לנו כל החופש וצפרע צעניני אמונה ודה צלימוד חורחינו הקדושה וחרי"ג מלות החלויים צה ויש צידינו לשמור אח כל מלות החורה לפי מה שקבלנו מאבותינו ואבותינו מאבות אבותינו עד יבושע ומשה רבינו שקבלה מפי הקב"ה צבר סיני וללמוד וללמד אנו וצנינו וצני צנינו צלי מפריע לנו והוא מלכות של חסד ונמלא כל המדינה ואזרחיה הם

בכלל הצרכה שיחצרכו מן השמים הנשיא המדינה והשרים ומדינה ומדינה כל אחת בפני עצמה ובפרט מדינה נוא יארק שזכחה להיות אכסניא של חורה יותר משאר מדינות בארץ וכל אזרחיה, ולפלא שראינו שנתקיים אחר המלחמה שבי' נתן הללחה למדינה אמעריקא שפט והללחה בכל ענינים ע"פ רוב אס לא על הכלל ונתקיימו דברי חז"ל וצרכת בי' אללם.

דינא דמלכותא דינא בכל מה ששייך למלכות

ב) והנה אחת מהדברים שכביאנו אח שארית הפליטה לארץ"צ היחה לדיעתינו שאמרו לנו שבמדינת אמעריקא שורר חק של פירוד המדיניות מן הדת בלשוניהם (סעפערעשאן אף סעטיע אין רעליגיאן) וזה אשר הכריע אחי ועוד אחרים מאחינו בניי לבא לארץ"צ. והיות כי לגור בארץ באנו עלינו לקיים אלה לקרחה הלק בנימוסיה, וכתיב בצורחתינו הקדושה דעניני המלכות ודניני המדינה כל שהוא מילי דמלכותא הרי נלעוויו לשמוע לכל דיניהם ונפסק זה בגמ' ההלכה כשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא (גיטין י' ע"ב ב"ק קי"ג ב"ב ג"ד נדרים כ"ח ועיין ח"מ סי' ס"ח ס"ב צרמ"א וסי' שס"ע ס"ו) ובש"ע ח"מ שם שהמצריה מכס ממה שגזר המלך עובר על לא הגזול מפני שהוא גזל מנת המלך בין שהיה מלך ישראל בין שהי' מלך עכו"ם וכן בכל מילי דמלכותא בדבר שיש לו הנאה למלך או שהוא לתקנה בני המדינה ששיך למלכות כגון חיקון דרכים וגשרים ומלחמות וכיוצא בו, ולא זאת אלא שנלעוויו (אבות פ"ג מ"ב) הוי מחפלל בשלמה של מלכות. וכן דעתינו בזה וכן אנו מורין לכל שאלינו.

אין אומרים דינא דמלכותא כל שהוא נגד תורתנו הקדושה

ג) ברם הגם שאמרו דינא דמלכותא דינא לא אמרו כן אלא לענין מה שנוגע למדינה ומשרדיה ומשפטי המדינה וחכוסיה המלכות, לעובת המדינה ואזרחיה בחיים יומיים כמו שליינתי לעיל מה שנוגע לרבים בלשונם (קאלעקטיוו רעספאנסיביליטי) אבל מה שנוגע לכל יחיד ויחיד יש לו חרות והוא בן חורין לעשות כרצונו כל שלא מזיק את הרבים ובפרט בעניני הדת שעל זה לא אמרו דינא דמלכותא דינא דאל"כ בעלכ כל החורה כולה וכבר כתב מהרי"ק הביאנו צרמ"א ז"ל בח"מ סי' שס"ע סי"א דלא אמרינן דינא דמלכותא אלא בדבר שיש בו הנאה למלך אבל לא שידונו ישראל דדיני עובדי כוכבים דאם כן בעלו כל דיני ישראל (מהרי"ק שורש קפ"ח).

ובבאה"ט שם הוסיף ונראה דאפילו השר גזר צהדיח לילך צחר דיני
 הערכאות דאין על דייני ישראל לדון זה מכה דינא דמלכותא
 דעל כזה לא אמרו דדמ"ד אלא על דברים מחוקי המלוכה. וגם מ"ש הרמ"א
 בס"ח דיש חולקין וס"ל דאמרינן בכל דבר דדמ"ד ר"ל אף שאינו ממסים
 וארנוניות אבל מ"מ לריך עכ"פ להיות צענין הנהגות של משפטי המלכים
 וכן הוא צמהרי"ק וסמ"ע ועיין ש"ך סוסי' ע"ד והוא פשוט.

כ"ז חיי יהודי נצטוינו מפי הקב"ה להתנהג ע"פ התורה

ד) והיות כי אחנו עם ישראל נצטוינו להחנהג צכל הנהגותיו אפילו מה
 שאינו נוגע לשמירת חורה ומלוות אלא מה שקורים חיים יומיים
 מכל מקום לריך הכל להיות ע"פ החורה וע"ד שאמר הציח צכל דרכיך
 דעבו וזה כולל כל דרכי החיים הן צהנהגת היחידים הן צהנהגת הרצים הן
 צדיני ממונות והן צדיני נפשות אפילו צמה שלא נוגע לדח מ"מ כל מה
 שנוגע לפרעיות של כל אחד עלינו לפנות לצ"ד של ישראל הן צסכסוכים צין
 אדם לחצירו צדיני ממונות הן צסכסוכים צין אדם לחצירו צקטעות וכי
 יהיה ריב צין אדם לחצירו והן צסכסוכים הנוגע צין איש לאשתו וצין אב
 לצניו ומקרא מלא כתיב וכי יריצן אנשים והכה איש אח רעהו צאצן או
 צאגרף וגו' (שמות כ"א י"ח) וכי ילנו אנשים ונגפו אשה הרה וגו' ענוש יענש
 וגו' צפלילים (שם כ"ב).

חייב לאיש ואשה מישראל צלכת דוקא צדיני ישראל בכל זמן ובכל מקום

ה) ועב"ז נצטוינו צחורה מקרא מלא (דברים עז יח) שופטים ושוערים
 חתן לך צכל צעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לצבטיך ושפטו אח
 העם משפט דק. לא חטה משפט ולא חקה שחד כי השחד יעור עיני חכמים
 ויסלף דברי צדיקים. לך דק חרדף למען חחי' וירשה אח הארץ. וכתיב שם
 כי יפלא ממך דבר למשפט צין דם צין לדין לדין וצין נגע לנגע דברי
 ריב צצעריך וקמת ועליח אל המקום אשר יצחר ה' אלקיך צו. וצאח אל
 הכהנים הלוים ואל השופט אשר יהיה צימים ההם ודרשה והגידו לך אח
 דבר המשפט. ועשיח על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יצחר
 ה' ושמרה לעשות ככל אשר יורוך. על פי החורה אשר יורוך ועל המשפט
 אשר יאמרו לך חעשה לא חסור מן הדבר ימין ושמאל. והאיש אשר יעשה
 צזון לצלחי שמע אל הכהן העמד לשרח שם אח ה' אלקיך או אל השופט
 ומח האיח ההוא וצערת הרה מישראל. הנה נצטוינו להעמיד דיינים

שופטים בכל עת לשפוט את העם משפט לזק ע"פ חורחיו הקדושה דוקא, וע"פ השופט אשר יהיה צימים בהם. וכ"ש צדיני החורה והמלוח שהיא מיסודי הדת חייבים לחנכו להחנכה ע"פ חוקי החורה ומשפטיה.

אפי' דינים שהערכאות הם כדינו אסור לילך לפניהם

(ו) ועוד צא לנו צפירוש ליוו מפי הקצ"ה שאפי' צדיני ממונות שאינו נוגע לדת כלל וגם צדינים ומשפטים שגם שופעי העמים והמדינות דנים כדינו אסור לנו לצא לדיניהם, ואפי' רק לצא לבית משפט של המדינה ולבקש מהשופט שידון לנו כדינו ע"פ החורה, ואפילו במקום ששני הלדדין מסכימים אפי' אסור לנו לעשות כן, אלא חייבים לצא דוקא לצ"ד ישראל וכו' דין מדיני החורה לצא דוקא לצ"ד של ישראל ולדון לפי דינו, וע"ז כתיב (שמות כ"א א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם כלומר לפני צ"ד של ישראל ולא לפני עו"כ. ובגמ' גיעין פ"ח ואפי' ידעת דדין א' שהם דין צדיני ישראל אל תביאחו בערכאות שלהם שהמציא דיני ישראל לפני ארמיים מחלל את השם ומיקר שם האלילים. וכתיב מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטי ישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום. כלומר דמשפטי ישראל כולם נאמרו מסיני וכמ"ש ואלה המשפטים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני ואפי' דברי מוסר שלנו הכל ניתן לנו מסיני אבל חוקי הגוים והמדינות הם חוקקים לעלמם לפי דעתם והחורה הקפידה על עם ישראל לשמוע רק למשפטי ה' אמת ולא מה שחקקו בני אדם.

אפילו נתרצו ב' בעלי הדינים אסור לילך להתדיין בפני ערכאות

(ז) ואסור לאדם מישראל ללכת לבתי דינים ומשפטים של המדינה והם הנקראים ערכאות של עכו"ם, ונפסק להלכה הוצא צח"מ סי' כ"ז ס"א וז"ל אסור לדון בפני דייני עובדי כוכבים ובערכאות שלהם אפילו צדין שדנים צדיני ישראל, ואפילו נחרלו צ' בעלי דינים לדון בפניהם אסור, וכל הצא לידון בפניהם כרי זה רשע וכאילו חרף וגדף ובריס יד בחורה משכ רצונו ע"ה הג"ה ויש ציד בית דין לנדוחו ולהחרימו עד שיסלק יד בעו"כ מעל חצירו (מהרי"ק שורש קנ"ד) וכן היו מחרימין המחזיק ציד הכולך לפני עו"כ (ריב"ש סי' ק"צ) ואפילו אינו דן לפני עו"כ רק שכופהו ע"י עו"כ שיעמוד עמו לדין ישראל ראוי למחוחו על העמוד (מרדכי פ' בגוזל קמא) ובח"ה כתב והציאו הרמ"א סי' ד' צהג"ה דאפילו צדבר המוחר למיעבד דינא לנפשיה מ"מ אסור לעשותו על יד עו"כ ע"ש.

אף שהיובים לקיים פי המלך מ"מ מה שנוגע לדת אסור לשמוע

(ח) הגה מצואר בצירור גמור וצלי ספיקות בחורתינו הקדושה כדון מפורש
הגם שלטווינו לקיים אח פי המלך ודינא דמלכותא דינא חבל מה
שנוגע לדה ומנהגי ישראל ודרך החיים שלהם אין עליה ואין חצונה נגד ה'
הכל דוקא ע"פ דייני ישראל, ודיני החורה הכחוצה להם, בחורה שצכת
וצע"פ מפי משה מסיני. ונראה דלזה כווננו מיסדי וכותבי הקאנסטיטוציאן
באמעריקא פירוד צין המדיניות והדת שכל מה שנוגע לעניני מדיניות של
המדינה קיי"ל דינא דמלכותא דינא וכל מה שנוגע לדון ודה של חורתינו
הקדושה אין להמדינה להחערב בזה כלל אלא הניחו אח זה לראשי ושומרי
הדת ולכן אין לצ"ד ישראל להחשש בדיניהם כי יש לנו חורת משה חורה ה'
חמימה ומינה לא נזוז אפילו זוז כל שבוה.

החוק לכוף אדם מישראל לדת גמ או לקבל בע"ב בכל אופן הוא נגד התורה

(ט) והנה פשע מעשה שהחוק לכוף אדם מישראל ליתן גע לאשחו חינו
מוטיל, חדא שכרי גע הוא מלצה ממלוח החורה ומעניני דחינו
וחלק מעקרי החורה אשר אפילו היינו חייבים לשמוע לדינא דמלכותא
צבונן זה אין לנו לשמוע ואין המלכות יכולה לכוף אותנו מה שהוא נגד
החורה וכפייחס אינו כלום והגע חינו גע ופסול לכ"ע. והשנית שליתן גע
פטורין כדת משה וישראל אינו מחוקי המדינה ואינו נוגע להמלכות וכמו
שקידושי אשה ע"פ דיני חורה צעדי קדושה כשרים וצסידור קידושין אינם
מחוקי המדינה ומה שלוקחין לייסענס הרי לא מקדשין אלא השופע כדרך
הגויס אלא לוקחים הלייסענס והולכין ועושין קידושין כדת משה וישראל
ואין חוקי המדינה מחערצין בזה הכ"י יש לקיים וילאה והיתה מקיש בויה
לייאה כדת משה וישראל צלי להחערב בזה חוקי ומשפטי המדינה, אלא אך
ורק כדת משה וישראל צלי להחערב ערכאות כלל וכלל לא. וזה הי' נוגע
אפי' לא הי' התנגדות אחרת מה"ח נגד הערכאות.

פי גמ מעושה בישראל ובעו"ב

(י) ואמנם נידון דידן גרע הרבה מסחמא נותן גע ע"י ערכאות דהנה צגמ'
גיטין פ"ח ע"ב גע מעושה בישראל כשר ובעו"כ פסול (פרש"י
מעושה בחזקה) אמר ר"י אמר שמואל גע המעושה בישראל כדון חורה כשר
שלא כדון פסול ופסול ובעו"כ כדון פסול ופסול שלא כדון אפי' ריח הגע
אין צו. והרמב"ם פ"ב מה' גירושין וצשו"ע א"ע סי' קל"ד ס"ח אנסוכו

עכו"ם לגרש אם הוא חייב לגרשה מן הדין פסול, ואעפ"כ פוסל מן הכהונה, ואם לא היה חייב לגרשה מן הדין אפי' ריח הגע חין זו ולא נפסלה מן הכהונה. הג"ה ואפי' קיבל מעוה על נתינת הגע לא אמרינן זה נתרצה ע"כ. וגדולה מזו דאפי' הו' השופע של ערכאות יהודי שומר המלוא וכו' כופה עם החוק הזה אם היהודי לגרש, הגע פסול דכפוי כיחא ע"י חוק ערכאות ולא ע"י צ"ד ישראל.

דיכא שהערכאות איימו על הבעל ואפי' ה"ך השופט אכתו מקרי גם מעושה

(יא) ובשו"ת הרדב"ז (ח"ה סי' צ' אלפים ז"ה) כתב דאפילו אם לא היו מכין אותו העו"כ רק הו' חיוס בלעד דדבר שיש לעשותו נקרא חונס וכו' שם שופע שאנס לישראל ליתן גע וסיים הרדב"ז וז"ל כלל דמילתא כל זמן שאנשי השופע שם אע"פ שיאמר רוצה אני כמה פעמים הוי גע מעושה ואם אחר שהלכו אנשי השופע ונסחלק האונס שאלוהו אם תרצה לגרש ואמר רוצה אני הגע כשר, והקולר תלוי בלואר החכם המסדר הגע כי הוא יודע אם נסחלק האונס או לא ויחוש לעלמו, ועדיין לבי מהסס בגע זה כיון שגילה דעתו בתחילה בעת שהיו אנשי השופע כששאלוהו הדיין אם הוא נותן הגע לרצונו והשיב צרואני או שלא צרואני חין לך מודעה גדולה מזו ואפי' שלא נחזרר האונס שחלה בו מודעתו וכו' הלכך צ"ד כיון שמתחלה היה חונס וגילה דעתו שאמר צרואני או שלא צרואני אע"פ שהלכו משם אנשי השופע ואמר אח"כ מרצוני, יש לחוש אם לא שיצטרף אלל מסדר הגע שאנשי השופע לא איימו עליו ולא אנסוהו כלל שאפי' אמר מתחילה מרצוני או שלא מרצוני שלא מחמת ד' חונס הגע כשר עכ"ל, ודברי הרדב"ז הם הלכה הוצאו בפח"ש בש"ע א"ע הכ"ל.

עוד בהנ"ל

(יב) והמעיינן יראה כמה חש לה רבינו הגדול רבן של ישראל אשר כל בית ישראל נשען עליו הרדב"ז ז"ל שכיון שפעם איימו עליו השופע ומשרתיו שוב עד שלא יתיישב ויחזרר בצירור גמור שאינו חש לאונס השופעים ואינו נותן בשביל האונס הגע פסול והקולר תלוי בלואר הרב המסדר וא"כ כ"ש וכ"ש לסדר חוקים כאלו כדי לכוף ולחונס בני ישראל ליתן גיעין בע"כ ובחזקה ובפרע שחקו חק כזה והוא מחוקי המדינה שהוא נגד תורתנו הקדושה שאין לשמוע לחק כזה והוא אסור ע"פ תורתנו הקדושה.

עוד בהנ"ל

(יג) ולפלא שבמסנה (גיטין דף י' ה"ל) כתבו וז"ל כל השערות העולים בערכאות של עו"כ כשירים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ואצ"ח חוץ מכגיטי נשים ע"ש. ועיין ש"ע א"ע סי' ק"ל סי"ע גע שנעשה בערכאות של עו"כ וכו' ואפילו כתבו ישראל ונמסר צעידי מסירה ישראל פסול. עכ"פ הדגישו חז"ל דין מיוחד בגיטי נשים שאך ורק צ"ד של ישראל וצדיני ישראל.

תשובה למענות הנשים שבעליהם מעגנין אותן

(יד) ומה שטען מע"כ השופט שהנשים סובלות מהעגון שבעליהם גורמים להם צמח שאין נוחנין להם גע פיעורין ע"פ החורה, הנה אפי' נניח שהאמת אהו אבל לדבר כזה יש דין בישראל וחלך או ילכו שניכם לצ"ד של ישראל שקבלו עליהם בשעת קידושין לכיוס חיים כדה משכ וישראל, וכיון שזה ענין של דת אין לדיני ומשפטי עכו"ם להחערצ צמח שנוגע לעניני דת והלער המדומה שנועקים מחמת שהוא או היא שומר דת או מחמת שאינו שומר דת, כל זמן שאינו עושה מעשה שהוא מנגד חוקי המדינה שהסברנו צראש החשובה אין להצית משפט להחערצ.

עוד בהנ"ל

(טו) ועתה נניח שחזא האשה אל השופט וחלונן על בעלה שהוא שומר שבת ואינו רוצה ליקח אותה בשבת על חוף הים וכיה מלעטרת מזה מאד וסובלת הרבה מזה עם הילדים צימי הקין צפרע שחום עד בלחי מוסבל וזה הבעל האכזר אינו רוצה להוציאה עם הילדים על חוף הים שהוא שומר דת ואומר שאסור לעשות כן ומונע אותה מלכת אל חוף הים ולהסיר הלער ממספחהו וזה ממש צכל שבת ויו"ע ולא יכולה לסבול את הלער הזה, או שחלונן לפני השופט על בעלה שמכריחה לשמור עכרת המשפחה ואחרת לא ידור עמה או שאר עניני דת, וכי יצא השופט ויכוף באונס את הבעל שלא ללער את אשתו הענוגה ולהציהא בשבת על חוף הים עם המכונית שלו כדי שלא תלעער ודאי לא אלא מה יאמר השופט אם נאחת לדתי חכ"י כמוכו ואם לא חרני חלכי לך לראשי דת היכודי או למקום שחרלך ולא חסבול כי אין צידי להחערצ מה שנוגע בעניני דת.

עוד בהג"ל

מו) והב"נ צנידון דידן אם תבא האשה בקובלנה על בעלה שאינו רוצה לגרשה בגט כשר כדין חורב וזה מפריע לה מאד ומלטערת מה לו להשופט להגיד כי צידו יש ליתן לה דיווארם מצית המשפט ע"פ חוקי המדינה וע"פ חוקי המדינה מותרת ליגשא לאחר זה מה שנוגע לבתי משפט וערכאות המדינה ואם את לא תרצי להגשא בגט זה שאת דחיה וחוששת לדת ישראל ותרצה שאכריח את בעלך ליתן לך גט כשר בישראל זה אין צידי ואין ברשותי אלא לכו לראשי הדת שלך והם יסדרו לך כרזונם וכרזונך, וזה אני כותב שאפילו הי' הגט כשר ע"י ערכאות ג"כ הי' זה נגד חוקי המדינה שיש כאן סעפערשאן אוו סטעיט ענד רעליגיאן, וכ"ש שע"פ חוקי החורה גט כזה הוא פסול ואין לו שום שויות ע"פ החורה.

גמ מעושה אין לו שום שויות להתיר

יו) ומה שכתבתי שגט כזה אין לו שויות הנה הדבר מפורש בחורתינו הקדושה והגני כותב בזה בחור מורה הוראה בישראל וצ"ה זכיתי להיות כחמישים שנה מורה הוראות וכתבתי כבר יותר מחמש חלפים שאלות ותשובות אשר נתקבלו בכל העולם כהלכה פסוקה, (ואגב גם באחד מבתי משפט של מדינה אמעריקא קארע אף אפילם השחמש בהלכה שלנו שמאלו צו"ת משנה הלכות והוליאו פסק דין לפי הפסק שלנו) ואם יבואו אחרים שיאמרו למע"כ אחרת שכן יועיל גט כזה אומר אני אחד משני דברים (א) או שהם לא יודעים כהלכה (ב) או בכיון רוצין לסלק הדברים שהולכים אחר הזמן ומכזבים לשופטים שאינן בקיאים בהלכות החורה ויכולים להשלותם, אבל חורתינו הקדושה הוא תורת משה וזאת החורה לא תהא מחולפת לעולם ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא ית"ש. וכל זה כתבתי אפילו הי' אמת הכל מה שהנשים באים בטענת עגון וכיוצא בזה על בעליהם אשר עד הנה היו אהובים וילדו עמהם בנים ובנות ולפעמים עד לעשר או חמש עשרה ילדים ועכשיו נתהפך מרחמן לאכזר.

האשמות שמאשימים זה את זה הם ע"פ רוב שקר

יח) אבל חדעו כי לא לעולם הדבר כך ואכתוב בקיצור נמרץ בהני אשמות שמאשמים ע"פ רוב שהבאתי לעיל לפעמים רוצים לסחוט מהאשה

כסף, ולפעמים רולים ליקח מהאשה הילדים, ולפעמים סחם מהמח אכזריות ולנקום באשתו מקיימים בעלמם חמות נפשי עם פלשחים, ולא איכפת להו כמה שגורמים לער להאשה והרצה פעמים להילדים שסובלים ג"כ מזה.

במענת סחימת כסף

יא) הנה צענין סחימת כסף מהאשה ודאי יש לפעמים אדם אכזר בעולם אבל אין זה ע"פ רוב ורובא דרובא כלל ויש גם אשה אכזרית ואם הוא רוצה להיות אכזר אז לא יועיל לה החק הזה שאם ירצה יתעלם מעיניה וילך לו למדינה אחרת ותשאר האשה אלמנה חיה עם הבנים בלי אב ובלי כסף והחוק לכופף את בעלה לא יועיל ואדרבה יזיק במקום זה כאשר עיינו ראו כבר. ומלך שני ע"פ רוב הוא שהאשה לאחר שעזבה את בעלה או שגירשה אותו מציחו הולכת לערכאות ומסחמת מהבעל כסף ע"י השופטים שנותנים לה כל מיני אלמאחי מה שלא מגיע לה ע"פ דין חורתינו הקדושה והוא גזל גמור מבעלה, שנוקחת ממנו ממון שאין מגיע לה ע"פ חורה ולא ע"פ יושר ושכל האנושי והיא מוספת פשע על פשעה ואוכלת מן הגזל כל ימי חייו או ימי חייה. ולמה לא הולכת לב"ד של רבנים כמו שהלכה בשעת נישואין.

הילוק הבנים קודם או לאחר הגט

ב) וגם צענין הבנים כידוע שהצית משפט והשופטים ע"פ רוב וכמעט בעולם מוסרים הילדים להאשה כאלו הבעל אין לו חלק במשפחה זו, וע"פ רוב הגם שנותנים לו איזה זכות ציקור לזמן מה אחר הרצה עענות ומערכות עושין לו טובה לראות את הילדים (וויזיעשאן רייעס) גם זה לאחר כמה שבועות האשה מביאה איזה פתק מדרי' סייקאלאזיסט שזה לא טוב להילדים והולכת עם זה להצית משפט ולוקחים ממנו גם את זה, והבעל חייב לשלם עבור האשה והילדים כל מה שיש לו בכדי להחזיקם ולפרנסם, ואם אינו עומד בכל אז הולכים למקום שהוא עוזד ולוקחים השכירות שלו בליו הקארט והיא יושבת ומשחקת עם אנשים אחרים והבעל החמור עוזד ומביא כסף עבור הנשמה העבורה.

הנהגת הנשים הקוראות עצמן "עגונות"

כא) ולאחר שקבלה את הכל מה שרצתה ויכלה לקבל ע"י הערכאות שלא ע"פ חורה ונעשה מרשעת ע"פ החורה שוב נתעורר אללה

החלק הקדושה והרי רוצה לישא לאחר או החלק התאוב חבל הרי היא דחיה ואין לה גע מהכחזר הזה, והולכת ומורדת דמעות על עגונה שא"ל להנשא עם אהובת השני. אז מה היא עושה במקום שתאמר לבעלה אני אלך אחר לבד"ו ואם לא ירצה תזמינהו לבד"ל היא שולחת נשים שהלניות (ארגון של שהלניות ואיה כל כבודה בת מלך פנימה) במלבושי שחך ובוז להרם את בעלה לפני ביתו לעשות דעמאנסטראליעם נגד הבעל האכזר ולבזותו בעיני השכנים וכיוצא בזה ואח"כ מביאים לפעמים למלכ של תמות נפשי עם פלשחים ולנקמה.

נשים הבוגדות בבעליהן ומהרסות המשפחה

כב) אבל נראה שהאשה הלוועה והכשרה זו שעזבה את בעלה ובגדה בו לא חשבה שגם הבעל הוא בן אדם ויש לו זערה, וגם הבעל יש לו ילדים וכרחם אב על בנים עליו נאמר, ולא חשבה שהילדים לריכים לאב והיא מלערת אותם ולוקחת מהם חמדה לבס "אציהם הרחמן" הדבר הכי יקר בעולם שא"ל לקנותו ולהגיע אליו בשום ממון בעולם, והוא "האב", שאין לבנים דבר חשוב יותר בעולם ודבר חיוני ולדרך בעולם כמו אב ואם, ולא חשבה ולא העלתה על דעתה שעושה את הילדים ליחומים חיים כל ימי חייהם בשביל עובדה שמהארת שזה עובדה ע"פ רוב המדומה הלער את הילדים כמה פעמים הזכירה החורה על היחומים שלא לענות אותם שאין להם אב.

על זערה חסה ועל זערה הילדים על חלק שחושבת שבעל עושה היא לועקה ומקפדת ועל חלק הלער והיחמות שהיא גורמת ועושה אינה חסה ולא רוצה לראות ולשמע ואדרבה הרבה פעמים עושה הכל ליקח מהם האב ומסיחם ומדיחם מעליו ומלמדת אותם שנאה על האב ומלשנת עליו כדי שימאסו בו באביו הזה שהוליד אותם וגדל אותם עד עכשיו וגם להבא חייב להחזיקם ע"פ פקודת השופט, אבל לא לראותם לזה אין לו זכות וכ"ש לחנכם ולגדלם שזה מחויבי האב רק יש לו זכות וחוב לשלם בעבורם, ולשלוח בכל שבע המאה עשעק חשוב לפרנסם ולהלבישם עם אמם שבגדה באציהם.

אבל חולי היה לה לחשוב ולדעת שהרי גם הבעל יש לו משפחה, אב, ואם, ואחים, ואחיות, ואשה זו מלערת לכולם חולי חשוב שאין זה בדרך ויש לחשוב על כל זה, על זערה היא חושבת שעושה לעלמה ועל זערה אחרים לא איכפת לה. ואם באמת יש בעיה אז חלך לבד"ו שומרי החורה ולא

לערכאות שהרי כשנשאה לא רתחה להנשא אלא השופע אלא הלכה לרצ דחי
ולמה עכשיו שנתה דעתה והולכה להצית משפט העממי ולא להרצ שסידר
לה את הקידושין.

רוב שופמי הערכאות הם תחת השפעת העתונים של "חופש האשה"

בג) ופה עלי להדגיש ולהגיד מה שעל לבי מה שאני הגבר ראו עיני כי
הנסיון וימים ידברו זה לי יוצל שנים צעזע"י שהנני מוערד
ועוסק צענינים כאלו וראיתי ונחזרר לי שגם הרבה או רובם מהשופעים
הרגילו עלמן לראות הדמעות של קראקאדיל על פני הנשים ומרחמין
עליהם, וצפרע מחקנאים על העולה הגדולה שרואים ח"ו בחורחיו הקדושה
שקפחה את האשה מלגרש את בעלה צע"כ והם כלם חיים בחלק השישי
צטעה שהנשים שיום וקלח יותר השויון שלהם מהאנשים והנשים המתקדמות
אחרי הזמן מציאים עו"ד שהם בקיאים צמסירות ובהירות המשפחות
ומהרסים אנשים לבחי חשמים כלל כדי להשפיע ולכוף את הצעל כידוע לי
מכמה פעמים שהעו"ד שלה הזמנות מצית משפע (סאפינאס צלע"ז) להצ"ד
ולרצנים אחרים שאין להם שייכות עם הנדונים רק שהם ידידים לו וכיוצא
בו לצער הנשים אחרים ולמוסרם לבחי משפט שלהם ואי. אר. עם. ולרוב
פעמים מאיימים על הרבה אנשים על לא דבר רק כדי להרום את הצעל
והידידים שלו ולעשות לו שם רע והכל על הרחמנות צדדי לרחם על הענוגה
הענוגה הזאת מה נאמר על העעראר והדרכים של הענוגות הצדקניות
שמחללות את השם ואת החורה ומצקשים לזק ויושר להם, והשופעים כיון
שלא יודעים מלצ הענינים צפרע צין שומרי החורה פוסקים הענינים לפי
הדמעות ולא לפי האמת.

נשים צדקניות ברכה למשפחות ישראל וחיי נחת

בד) והאמת נתן להאמר כי לאו כל הניגונים הם ניגון אחד ולא כל הנשים
הם ח"ו שחלניות ולא כל האנשים הם אכזרים ואדרבה רובם
דרובא מעם בני ישראל זרע קודש הם וצניהם ונשותיהם וכל אשר להם
קדושים וחיים חיי נחת צאהבה ואחוב שלום ורעות ואם יש איזה יולא דופן
הגם שעלינו לדאוג על כל בן אדם אצל מלד השני ח"ו למדינת ארה"צ
ושופטיה להחערצ צעניני הדת ועליהם לעמוד מחוץ צעניני הדת כמו שאין
הרצנים מחערצים צעניניהם.

משנה גם מעושה בערכאות הלכות יט

הצעה לעשות סקר כמה משומרי התורה והמצוות מתגרשים
וכמה מהחופשים

כה) ולמען האמת הנוי מליע לעשות סקר ולהציה סעאעיסעיקא צכל העולם ולראות כמה אחוז מצני ישראל שומרי התורה הקדושה מחגרשים בכלל, וכמה משאר האומות וגם מאחינו צני ישראל שצעוני"ה אינם שומרים התורה, כמה מהם מחגרשים, וכמה מהאנשים שאינם שומרי התורה עוזבים את נשותיהם לחלוטין עם צנייהם על הפקר ולפעמים גם ח"ו ממחים אותם וכיוצא בו (ועליהם אין דואגים) וכמה מזה נחרש אלל יהודים שומרי התורה ויהיה להם הפחאה גדולה שאין אפילו אחוז אחד מהמחגרשים נגד אותם שהולכים אחר הרוח החדש, וכן יעשו סקר כמה מהמשפחות צין שומרי התורה חיים כל ימי חייהם עם אשחו הראשונה כמ"ש שלמה המלך ע"ה ראה חיים עם אשה אשר אהבה הנאכצים והנעימים צחיייהם וצמוחם לא נפרדו וכמה מהאנשים שהולכים אחר רוח הזמן ואינם שומרי התורה חיים כל ימי חייהם עם אשחו הראשונה וכמה מהצנים יולאים ח"ו לתרבות רעה משומרי התורה וכמה יולאים מהחלונים שמחללים את התורה, ויראו למי החותמת ולמי הפסולים ושחיי התורה הם הרחמים האמתים על חיי המשפחה והצנים צדרך כלל וחיי החילוני הוא האכזריות נגד האשה והצנים ונגד המשפחה כולה.

אשה שנתגרשה בעשוי מערכאות אסורה לינשא בו ואם נישאת הולד ממזר

כו) והיות כי הציוח לידיעתי שהאנשים שמחזיקים צחוק כזה אחר ששמעו שהצבר חמור כל כך וגם ראו פסק"ד של גאוני ארץ ישראל נגד החוק, ילאו צפפרכ להגן על החוק ואמרו שאין זה ענין חסרון צחוק אלא צהצנת העו"ד וכיוצא בו צדצרים של הצל ופחוי ושקר לצלצל את מחות צני"ה קעני העת.

סיכום בהנ"ל

כז) ולכן הנוי חוזר פה להדגיש לפניכם שופעי הערכאות צצית משפט העליון ולכל שופעי המדינה שמטפלים צעניני אישות וצאוחו שעה גם להזכיר נשי ישראל הכשרות "שכל החוק הוא נגד תורחינו הקדושה" והארכתי צזה צחשובה אחרת לצבר פרעים ופרעי פרעים, מלצד שהחוק הוא נגד הקאנסעיעוליא של אמעריקא שהוא עומדת לפירוד ולהצדיל צין הסעעיע והרעליגאן וכל אשה שחגרשה כצר או שחגרש

מהיום והלאה ע"י כפיה מהצית משפט של ערכאות ע"י החוק הזה או כיוצא בזה או בכל אופן של כפיה ע"י ערכאות המדינה ושופטיה שלא ע"פ צ"ד חשוב וחורתינו הקדושה וחלף האשה ותנשא לאיש אחר ותילד ממנו הרי הולד ממזר ואם נדע מי הוא נכרוז עליו ברבים שהוא ממזר ושחסור לזה צקהל ישראל עד עולם והאשה היא זונה ואסורה לצעלה הראשון וגם לשני שכרי נשאת לו בלי גט כשר ותלך מזה ומזה ואם חזרה לצעלה הראשון הולד ממזר מדרבנן ומצעלה השני ממזר דאורייתא כמבואר כ"ז בגמ' יצמות בהאשה שהלך צעלה וצטש"ע א"ע, ונודיע את זה גם לרצני חרץ ישראל וצפרע לרצנים הראשיים והצ"ד או רב שיסדר גט כזה או סדור קידושין עם גט כזה נטיל עליו גודל ושמחא וארור ובעזה"י צחייסו וצחיינו וצחיי דכל בית ישראל לא חביה החורה הפקר, ונעמוד צפרץ כל פרנא שהוא, זה אשר רציחי להעיר עכשיו.

ולמודעי אני לריך צכדי להזכיר על חיסור מסירה וגזל, לריך לדעת דלהטיל קנס על הצעל צדיני ממונות ולהוליא ממנו ע"י השופטים מטעם שמסרצ ליתן גט וכיוצא בו כפי שהחוק שואל כסף זה הוא גזל גמור **איצ' האשה** שהרי ע"פ החורה אין מגיע לה הכסף והשופט אין צכחו להטיל קנסות על איש ישראל צשום אופן. ואפי' אם חוק עכו"ם אומר צפי' כמה כסף, כיון דע"פ החורה פעור הו"ל המעות שנתן הצעל גזל גמור ציד האשה, והרי האשה יש לה דין מוסר שמסרה צעלה ואת ממונו אל יד השופט ולקחה ממנו. ואם העשה חשובה חייבה להחזיר כל הממון ולריכה חשובה על עון מסירה ר"ל שהוא עצירה שנהרגין עליה אפי' צזמה"ז כמבואר צשו"ע חו"מ. ואם יש ציד הצעל להטיל עלצמו ולא ליתן, יטיל עלצמו וממונו. וראה עד היכן הצברים מגיעים.

ונתארכו קלח הצברים מ"מ כיון שהוא דבר שנוגע ממש לחיי ישראל ע"פ החורה הקדושה וכשרותם ויחוסם, והנני שנית צצקשה סליחתכם על האריכות ואם יש את נפשכם עוד איזה שאלות אי"ה הנני מוכן לענות לכם בכל עת.

בכל הכבוד והוקרה,

מנשה הקמן
 הצד"ק אונגוואר
 צעמח"ס משנה הלכות

סימן ב

בנדון היתר מאה רבנים. אי הליכת בערכאות בכלל מסירה. המעגן את אשתו. גם מעושה בערכאות

אור ליום שנחלו זו המאורות פ' וארח החשמ"ע בני יל"ח

מע"כ ידידי הרב הגאון חלקי חזרכס בעזרו המאיר בספריו היקרים כו' כש"ח מו"ר כו' גאב"ד בני

אחדשכת"ר זידידות.

בנדון היתר מאה רבנים לאשה המורדת שהלכה לב"ד עם בעלה וכיון שראתה שלא תלתי כפי רלונה שינתה את דעתה והלכה בערכאות ומסרה את בעלה, וגם את הב"ד שדנו בדבר הזמינה לערכאות והלליחה להביא את בעלה והב"ד לפני שופט ממשלתי והכריח השופט את הבעל שלא כדח וכדין חורה על כמה וכמה החחייויות כספיות וגם נתן הילדים לרשותה והוליאו הבעל מביחו ע"פ אוו השופט, ונתנו לבעל רשות לראות הילדים פעמיים בשבוע ואם לא ישלם את כל ההחחייויות יקחו ממנו גם רשות זה לגמרי, וצליח ברירה שילם הבעל בכל שבע כפי שליוה לו השופט, ועשתה הכל נגד החורה ולא חששה האשה לאיסור ערכאות שהוא בכלל ע"ז ולא לאיסור גזל שהשופט פסק לה ממון שלא כדין חורה וליקח הביח ולגזול הילדים מהאז שאמרו ז"ל עורבי דעי בני וכ"ש אז שכתב עליו החורה כרחם אז על בנים ובנים לריכים לאז ואשה זו החאכזרה על בניה ולקחה מהם וגזלה בחייהם את חזיהם המרחם עליהם.

ועכשיו לאחר שעברו שחי שנים מההללחה שהאשה זו הלליחה על ידי הביח משפט וקבלה את כל חפלה לבה ועשתה כל מעשה עול נגד הבעל והוליאה אוחו מביחו והילדים בערום ובחוסר כל והכל בזרוע בעזרה השופט בערכאות, עכשיו לאחר שחי שנים באת אשה הלנועה ה"ל לב"ד שכפרה בהם והלכה במקומם לערכאות ולועקה שבעלה מעגנה ואינו רוצה ליתן לה גט, הב"ד הזמינו את הבעל והבעל עוטרן שהוא מוכן ליתן גט פעורין חבל בתנאי קרע רוע גזר דיני שחבעל ממנו הגזר דין של בחי משפט מכאן ולהבא ותחזור לו מה שגזלה הימנו שלא כדין חורה עד היום, ושחקבל עליה ותלך

אחו לצ"ד וכאשר ידונו כן יכיה ויקוב הדין את ההר וכל אשר ילא מפיכה יעשה ואם יפסקו שמגיע לה כל מה שיאמרו הצ"ד יחן לה ויקיים והיא עוונת שאין ברצונה לצעל ולוחר על מה שקבלה בערכאות ולעולם לא חוותר על מה שחייבו הערכאות את הצעל ורק כך הצעל מחויב שלא לעגנה ויחן לה גע צלי ויחור כלום ולא תחזור מהמסירה שמסרה את צעלה לערכאות ומעכ"ה הראה לי שכתבו לו מפי צ"ד אחד שכיון שהאשה רוצה לקבל גע פעורין חין שום אופן בעולם להחיר לצעל לינשא ע"י היחר מאה רבנים ולעגנה והציאו ראי' לדבריהם משו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ד סי' ג') ומעכ"ה רוצה לשמוע חו"ד אי זה מקרי עיגון ואי האמת כן שכל שמסכמת ליקח גע חין לו שום אופן של היחר שלא ליחן חיקף ומיד הגע.

והנלפענ"ד ראשונה דכנה כבר אמרתי למעכ"ה וגם כתבתי בכמה השו"ת שאין דעתי נוחה בהיחר מאה רבנים שהנכיגו כמה ועל פי רוב וצפרע צמדינה זו שכמעט נעשה למעצב פסולה וחוששני שח"ו חרם דרגמכ"ג רובץ על העושים והנעשים להם כיון שאין עושים כפי החקנות והתנאים שהניחו לנו רבותינו הנדיקים האחרונים ז"ל שצריך להיחר מאה רבנים ועיין ספרי שו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' רל"א ור"ע סי' רל"ז ור"ע) באריכות מזה ולכן אני מושך את ידי מלכתוב ולחחוס על דברים אלו ולכן גם כאן לא אכתוב על הפרע הזה שהוא לפני מעכ"ה עכשיו רק בדרך כלליות בעלם דין עגונה וערכאות וכפיה לצעל לגרש ועענת מעגן.

מעגן אשתו וכופין אותו בערכאות לגרשה

באחד השיעורים לפני בני הכולל בישיבתינו הקדושה אמרתי צס"ד וגם כתבתי מזה דהיכא דהאשה לקחה מצעלה צע"כ משלו ע"י ערכאות שלא כדין ואינה רוצה ללכת לד"ה לפני צ"ד ישראל ולשמוע לצ"ד ורק הולכת לערכאות ומחזקת עלמה צהם וצמה שפסקו לה ליחן משל צעלה בן צדיני ממונות והן צבילדים ומחזקת שלא כדין חורה צזה וכיוצא צזה והצעל רוצה לדון עמה צצ"ד והיא עומדת צמורדה וצסירוצה לצח לד"ה כה"ג לא חקן רגמ"ה שלא לינשא אחרת על אשתו המרשעת הלזו וגם לא מקרי הצעל מעגן אלא אדרבה מוחר לעגנה ולקונסה עד שחסכים לצח לצ"ד ואדרבה מי שכופה את הצעל לגע נראה דהוי צכלל גע מעושה על ידי עכו"ם דקיי"ל גע מעושה בישראל כשר וצעו"כ פסול, עיין גיעין (פ"ח ע"ב) ורמב"ם (פ"ב מהל' גיעין ה"כ) וצעו"ע (סי' קל"ד ס"ה) ואמר ר"נ אמר שמואל וצעו"כ

אפילו כדון פסול ופוסל ושלח כדון אפילו ריח כגט חין צו ואפילו מדאורייתא גט מעושה צע"כ פסול דלא קי"ל כרצ משרשיא כדמסיק הא דרצ משרשיא בדוחא הוא (ועיין חוס' ד"כ חלא). ורבינו הגדול הצבי"ג כתב דהא דאמרו דע"כ חוצטין אוחו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך דכיון דדייני ישראל מליים לחוצטו דלא כשר בזה הענין אבל כשצא על ידם הכרח כגט פסול וא"כ הכי נמי אם יוכרח ליחן גט מחמת הנגישות אלו הו"ל כמעושה ע"י עכו"ם. ובסמוך בסוף דברינו עוד נדבר מזה.

דמה לא תקנו כתובה לבעל כי נפקא אשתו מיניה

ובגמ' גיטין (מ"ט ע"ב) אמר ר"ש מפני מה אמרו כחוצה אשה בזיבורת וכו' דבר אחר אשה יולאה לרלוכה ושלח לרלוכה וכה"ש חינו מולאה חלא לרלוכה ופריך מאי דבר אחר וכ"ח כי היכי דכי מפיק לה איכו חקינן לה רבנן כחוצה מיניה כי נפקא איכי מיניה נמי ליחקני ליה רבנן כחוצה מיניה ח"ש אשה יולאה לרלוכה ושלח לרלוכה וכה"ש חינו מולאה חלא לרלוכה אפשר דמשהי לה בגיעא ופרש"י אפשר דמשהי לה ולא יחיב לה גיעא וכיון דלא אשהי מדעתיה גירשה ע"כ. ועיין מהר"ם שי"ף שם. ולכאורה נראה דאי משהי לה ליכא משום עגונה דאל"כ מה זה דקאמר אפשר דמשהי לה בגיעא הא ח"א שרייב להוליאח ואכתי יחקנו לו כחוצה במקום שצ"כ מולאה וח"א לו להשהותה בגיעא וכידון שכופין אוחו מערכאות והוא מוכרח שלא לעגן חלא ע"כ דהיכא דאיכא מלוח לגרשה שפיר אבל היכא דנפקא איכי מיניה חינו חייב לגרשה דלא אמרה חורה לוקה ומשלם גרש וכן ממון צע"כ והארכתי בזה במקום אחר.

והתוס' כחוצות (ס"ג ע"ב ד"ה אבל אמרה מאים עליה) כתבו הקשה ר"ח אי"מ דכופין אוחו להוליאח דהא צריש הנקין (מ"ט ע"ב) אמר וכ"ח כי נפקא איכי נחקנו ליה כחוצה מינה ח"ש האיש חינו מוליא חלא מרלונו ואמאי אי כופין במאים עליה ח"כ נחקנו ליה כחוצה מינה ומיכו יש לדחות דלא מליא למימר מאים עלי חלא היכא דיש רגלים לדבר שבעל חינו מחקבל לה ובשביל אוחן נשים לא ראו לחקן כחוצה לאיש כיון דלא שייך לחקן צרוב נשים ויהודית דזיחכו דר' חייא דהויא לה לער לידה דאמרין צפ"ק דקדושין (י"ב ע"ב) דאמרה אמרה לי אם דאזיב קיבל צה קדושין כי זוערא לא רלחה לומר מאים עלי וכו' ע"ש ועיין רא"ש שם יש דוחין ובעור (סי' קנ"ד) הביא חשו' הרא"ש שכתב דאע"ג דהרמב"ם ס"ל דמאים עלי כופין

עליו להוליא ר"ח ור"י כחצו לחין כופין וכיון דליכא פלוגחא דרבוותא למכ
 נכנים ראשינו בין הרים הגדולים ולעשות גע מעושה שלא כדון ועל להבא
 אני אומר אבל אם לשעבר סמכו על הרמז"ם מה שעשוי עשוי עכ"ל (ועיין
 שעה"מ פ"ט מה"א בע"ו). והנה כחצו דוקא היכא דליכא רגלים לדבר
 מאמינים לה אבל בלאו הכי לא מאמינין לה וכבר הארכתי לפי משנה
 האחרונה דחוששין שמא עיניה נחנה באחר היאך נאמין לה בענת מאים
 עלי שהרי אפילו אמרה עמאה אני שבחמת איסורא היכא אם כדצריה לא
 מאמינין לה משום דלאו כדורות הראשונים דורות האחרונים ואפילו בזמנא
 נפשה ואמרה שטעמאה וגם י"ל שכוונתה לעשות תשובה (עיין ר"ן שלהי
 נדרים ושעה"מ פ"ט מה"א הי"ב) ואפ"ה לא מימינים וכ"ש דדור הזה.

אי עדיף כח האשה מכח הבעל לאחר תקנת רגמ"ה

והנה כבר רמז הרמ"א (אהע"ז סוס"י קי"ז) לחשו' הרא"ש (כלל מ"ב דין
 ח') דלא עדיפא כח האשה מכח האיש אך כי ראה הדור פרוץ ומזלזלין
 בצנות ישראל בזריקת גע וחיקן להשוות כח האשה לכח האיש כמו שהאיש
 אינו מוליא אלא לרצונו כך האשה אינה מתגרשת אלא לרצונה ובימי רגמ'
 אם אירע מוס זה באשה בעלכ היה מגרשה ומתחייב לה כתובה וכו' ועתה
 שחיקן ר"ג שאין לגרשה בע"כ איך יחכן שיחייב לה שכ"ו א"כ יפה כח
 האשה הרבה מכח האיש ואף כי בסוף קלת חוכך (עיין נו"ב"י ח' אהע"ז
 סי' ק"ד). ובשו"ת ד"ח למרן ז"ל (אהע"ז ח"א סי' נ"א) החליע דלא כנו"ב"י
 והביא כן גם בשם תומת ישראלים וכ"כ ברדב"ז ובשו"ת מוהרש"ם (ח"ז סי'
 קנ"ט) הביא כן דכולם הסכימו להלכה שאין שום סברא להעדיף כח האשה
 מכח האיש.

אי יש לחלק בין זמן התקנה לזמנינו

ובתשו' הרא"ש (כלל מ"ג סי' ח') וז"ל ועוד אני אומר שהגאונים שתקנו
 תקנה זו תקנוה לפי הדור ההוא שהיה נראה להם לפי לורך השעה
 בשביל צנות ישראל והאידינא נראה הענין להפך צנות ישראל דדור הזה
 שחלניות הן אם חוכל האשה להפקיע את עצמה מתחת בעלה באמרה לא
 בעינא ליה לא הנחה בה לאצרכס אצונו יושבת תחת בעלה ויתנו עיניהם
 באחר וימרדו בצעליהם על כן עוב להרחיק הכפיייה ויותר החימה על
 הרמז"ם ז"ל שכתב אם אמרה מאסתיכו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי

כופין אותו לפי שעתו שאינה כשצויה שחצעל לשנוי לה ומה נתינת עעס לכוף האיש לגרש ולהחזיר אשה איש לא חצעל לו וחולרר אלמנות חיות כל ימיה הלא אינה מלכה על פיו בשביל שהיא הולכת אחרי שרירות לבה ונתנה עיניה באחר והפצה בו יותר מבעל נעוריה נשלים תאותה ונכוף האיש שהוא אוהב אשת נעוריו שיגרשנה חליצה וחס לשום דין לדון בן ורבי מאיר ז"ל צעסקי מורד' צענין הממון היה דן דצינא דמחיצתא שיתנו לאשה כל מה שהכניסה חבל לא היה כופה לגרשה. וקודם שיחזירו לה מה שהכניסה היה מלכה להחרימם אם שום אדם השיא עצה זו כדי להוציא מיד בעלה מה שהכניסה לו וכשהיה נראה שהיה ערמה בדבר לא היה מלכה להחזיר אפילו מה שהכניסה לו ולא היה דן כלל דין דמאים עלי וכו' ושלוס אשר בן ה"ר יחיאל זלו"ל ע"כ. וקל"ע שלא ליינו המלוינים גם על חסובה זו.

ומעתה כרוחה יראה אם נשים שצדור רבינו הרא"ש ז"ל קרא אותן נשים שצדור הזה שחלניות הן ולא ליה עליהם ולא צבצילם חקנו חקנה לכוף הצעל מה נאמר צאשה זו שצאשע נפש מוסרת את צעלה וחמיה ושאר אנשים בערכאות וגם את הצ"ד שפסקו לפי דעתה הנפסדת שלא כרלונה שלחה להם לו הזמנה להופיע צפני הערכאות וכיולא צוה ועדיין עומדת צמרדה ומחזקת צגזל כסף שקבלה ע"י ערכאות שע"פ ד"ת אין מגיע לה מי זה שיכוף את הצעל ויאמר שכה"ג חקן רגמ"ה שלא לישא אשה על אשתו פשוט שאינו לכל רוחי שמש.

המשיא עצה לאשה לבקש מבעלה מצוה להחרימו, ולקנסה

אלא דלמדנו עוד מדברי רבינו הרא"ש דבר חדש שלא ראינו לאחרונים שהציאו שרבינו מאיר וברא"ש לוו להחרים אם שום אדם השיא אותה ענה זו והיא לא היה מלכה להחזיר אפילו מה שהכניסה לו וכן הסכימו על להצא לדורות להעיל חרם אם שום אדם השיאה ענה זו לאשה שחזקש להוליא מיד צעלה מה שהכניסה לו. ולכאורה נראה דהם שני דברים, א) להחרים אם שום אדם השיא אותה ענה זו כלומר שיבי' אותו האדם שהשיא אותה ענה זו מותר, והעעס שגרם להוליא ממון אחרים שלא כדין, ב) כשהיה נראה שהיה ערמה בדבר לא היה מלכה להחזיר אפילו מה שהכניסה לו, והיא לא העיל חרם כלל כיון שממילא לא הועילו מעשיה ומיכה אפשר דחדא מילתא הוא שהיה מלכה להחרים וכו' ואם היה נראה שהיה ערמה בדבר לא מלכה להחזיר כלל, ומיכה בכל אופן ק"ו בן צנו של ק"ו שיש להעיל

חרם אם מי שהיה השיאה עלה ללכה לערכאות וצית המשפט אפי' בע"פ
 וכ"ש על מי שנתן לה רשות בכחז על זה הרי הוא מוחרס יותר מחרס
 רבינו מאיר והרא"ש הכ"ל שהרי הוא מכשיל אשה ללכה לערכאות ולהויא
 גזל מיד בעלה ולפעמים מאזי בעלה ולמוסרו בערכאות בכמה ענינים כמו
 מסים וכיוצא בו כידוע הדבר ומפורסם ועל פי רוב לשזור הצית והילדים
 ועוד ועוד ואוי לו ואוי לנפשו וצחמה כי ידוע כי רוב נשים שהולכות
 לערכאות הוא מפני שיש להם מסיחים ומדיחים לזה והנשים כשהם לעלמן
 מעולם לא היו הולכין לערכאות אלא יש להם מסיחין ולפעמים לצי לפומא
 לא גליא דוקא מאנשים חסוצים שחושבים שהם עושים עוזה לאשה ולא
 יודעים שהם בכלל מנודים ה"ו וגורמים רעה לנפשם ולהאשה ול"ע
 והאחרונים הביאו חסוצה האחרת לפי שזה לא היה עלה על דעתם שזה
 אפשרי שרצנים או כיוצא בהם ישיאו עלה לאשה כשרה לילך בערכאות של
 עכו"ם ולגזול ממון מצעלה ומשאר אנשים ועכ"פ דברים צחש' הרא"ש בכלל
 מ"ג ס"ח כאן ברורים כשמש צלהרים.

יבמה שרצתה לעגן את יבמה, מתירין לו לנישא בלי רשותה

ודאיתו לרבינו הגדול מרן הח"ס (אהע"ז סי' א') ע"ד יבמה אחת שרכושה
 רב והיבם בן כ' רולה שחלך וחדדיין עמו בצ"ד לצעע הריב חודות
 נכסי אחיו שהיה בעלה והיא מסרבת ואינה רולה בחליצה אלא ח"כ יחלוץ
 בהנס כי חשבה שאסור לו לישא אשה עד שיחלוץ ועכשיו הב' שידך עם
 ההגונה לו ושאל אם מותר לו לישא משודכת שלו ועי"ז חבי' מוכרחת לירד
 עמו לדין ישראל כדי שיחלוץ לה ורבינו ז"ל האריך הרבה וצסופו כחז מ"מ
 בנידון שלפנינו נ"ל פשוט להחיר לו לישא משודכת שלו דברי קיי"ל בש"ע
 יו"ד (סי' של"ד) דיש רשות לצ"ד להחמיר עליו שלא ימולו בניו ושלא
 להחפלו ולזמן עליו ולגרש אשתו מציהכ"נ כן הוא ברמ"א ס"ו ומחבר ס"י
 ובש"ך סקיי"ע דלמיגדר מילחא צ"ד מחנין לעקור דבר מה"ח (והוא מחש'
 הרמב"ן) והמסרב לעמוד בצ"ד עם העוען עליו מכלל זה כמבואר שם סמ"ג
 וא"כ אחר שהחרו צ"ד בהאשה שחעמוד עלמה לדין עם היבם והיא חסרב
 חעפ"י שאין צידינו לנדוח אותה עכ"פ למה לא נעשה כל מה דאפשר והרי
 רבינו גרסום לא גזר אלא לעוצה האשה והיא אינה ראויה להעיב כיון
 שאינה רולית ליכנס בחקנות הקהל שחיקנו לפשר עם היבם חע"ג דבאשה
 דעלמא המסרבת לא נחמר כן שמפני כן נחיר לצעלה לישא אחרת אצל הכא
 שזהו באותו ענין עלמו שרולה לעגן אותו עד שיניח את שלו צידה וכו'

אעפ"י שאמרנו שבכלל גזירתו הוא שלא להקדים נישואין קודם חליצה מ"מ אם אנו מחירין לו להקדים נישואין כדי לקונסה אין כאן קעעה ולא שום חשש א"כ פשוט לפענ"ד שיש רשות ציד צ"ד אחר הכהרחה כראוי להחיר לו נישואין אחר שיעמיד ערבות ובעמות ובעצוה וחרס שמיד שחללה היא אח"כ לעמוד לדין לפני צ"ד שבעירים או המרוכה לשני הצדדים מחויב הוא לעמוד וככל היותו מצד"ן יעשה אפילו יראו לפעור האשה בלא כלום והוא ילא נקי מנכסי אהיו יקבל עליו הדין ויחלוץ מיד אח"ז בלי שום עיכוב וזה נראה לי טוב וישר בעיני חלקים ואדם ע"כ ע"ש.

הנה חידש לן רבינו הגדול מרן הח"ס ופסק דהיכא דהאשה רוצה לעגן אח הצעל עד שיניח את שלו צידה ואינה רוצה לדון בפני צ"ד מחירין לו ליגשא בלי רשות דהיכא דמחירין לו לקונסה שחשמת לצ"ד ותדון עמו ספיר דמי ולא ייחן הצעל להיות הפקר ותאכל האשה וחדי וא"כ מעתה נדון לדידן ומה החס שלא לקחה ממנו כלום אלא שחקנו צ"ד לפשר בעיני חליצה וכיון שלא רצה ללכת לד"ח עמו כתב מרן כיון שהיא מסרבת באותו ענין עלמו מחירין לצעל ליגשא אחרת כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו בהולכת לערכאות ומוליאה מן הצעל שלא כדין כל מה שיש לו ועדיין עומדת בסירובה לזה ובאותו ענין עלמו שרוצה לעגן אותה שלוקחה ממנו מה שיש לו והבנים וכל אשר לו ואפילו על המשכורת מה שעובד השופט הערכאות מעיל חובה עליו לשלם חלק גדול מזה לאשתו אשר מרדה בו והיא תמשיך במעשיה וחלך ותאכל מגזילה בעלה שמאסה בצעל נעוריה והלכה אחרי עיניה ובחרה לעלמה באחר ובתי המשפט לוקחין ממנו ומלווין לשלם לה מידי חודש בחדשו או מידי שבת בשבתו ואפילו על מה שלא בא לעולם יחנו לוום לה והיא כיון שזודעת שבצ"ד של ישראל יש לה דין מורדת ולא יחנו לה תאות לזה הנכסים והבנים לכן היא מסרבת בצ"ד של ישראל ואינו רוצה לקיים מה שקבלה עליה בשעת הכנסה לחופה וקידושין כדת משא וישראל.

אשה המסרבת ללכת לב"ד ורוצה בערכאות לא ה"ל בעלה חדר"ג

וב"ש הוא ממ"ש הרא"ש על אשה שבאמה מאסה בצעלה ואינה מקבלת ממנו כלום רק שרוצה שנוסף לה בעלה לגרשה וכתב הרמב"ם שיכופו לגרשה כי אינה יכולה לבעול לשנוי לה וע"ז כתב הרא"ש, ומה נחיינה עעם לכוף האיש לגרש ולהחיר א"א לא הצעל לו ותוררר אלמנות חיות כל ימיה

הלא חיכה מלוח על פ"ו, בשביל שהיא הולכת אחרי שרירות ליבה ונחנה עיניה באתר וחפלה בו יותר מצעל נעוריה נשלים חלוחה ונכוף האיש שהוא אובד אשת נעוריו שיגרשנה חלילה לשום דיין לדון כן, ק"ו בנידון דידן שהיא צאה בסיוע בתי המשפט העכו"ם שהם היפך התורה וצמסירות וכל מיני לער שגורמת לצעלה אחרי כל המעשים האלו צאה ומצקשה גע מצעלה והצעל בחומו משיב הני מוכן ומזומן לגרשך אפילו שלא ברלוני אבל נלך לצ"ד ונראה שהם יסדרו ציינו ע"פ התורה הצנים והרכוש והחיוצים והיא בשלה עומדת במרדה ולא זאת שלא חסכים בשום אופן לצעל מה שהוליהא כבר עד היום ממנו ע"י הערכאות אלא דגם על להבא מכריחתו לשלם ולקיים כל מה שורה השופט של הערכאות כה"ג ודאי לא תיקן רגמ"ה שהצעל יוליא בע"כ ודאי כה"ג יכולים הצ"ד להחיר לו לישא אחרת כרלונו ואפילו למ"ד דבשביל מסרבת עלמו לא נאמר שנחיר לצעלה לישא אחרת אבל כה"ג לא תיקן רגמ"ה שחעגן אוחו עד שחגזול הכל ממנו ותמשיך בגזלחה גם לאחר הגע ובהחזקת הילדים שלא ע"פ התורה וז"צ מאד צס"ד.

הבעל שנותן גם ע"י שמצערין אותו בערכאות הו"ל גם מעושה ופסול

וגדולה מזו יש לדון דלפענ"ד פשוט אם הצעל יתן גע מחמת הלער והיגון שגורמין לו ע"י הערכאות נראה דהגע נקרא גע מעושה ועיין מרדכי (פ"ג דשבוטה) שכתב בשם הר"י דהשבוטה והצריח שקבלו הצותינו בצערנות מואב הו"ל מודעה רבה עלה כההיא דהר סיני שכפה עליהם ההר כגיגית משום דצערנות מואב נמי היו יראים פן יניעם צמדבר עוד ולא יכניסם לארץ, וכתב המרדכי ומכאן היה דן ר"מ ק"ו דהרי אי לאו דהדר קבלוהו צימי אחשורוש מחמת שמחת הנס לא מיענשו אשבוטחא דע"מ אע"ג דאמר להו משה על דעת המקום ועל דעתו כי היכי דלא ליבוהו להו הפרה אשבוטחיהו כלל אפ"ה כיון דאנוסים היו ע"פ הדיבור כו' קרי ליה אונס ואע"ג דבעשיית רלונו יש קבול שכר מה שאין הפה יכול לדבר כ"ש צער ודם המאנס את חצירו ומיסרו ומשציעו לדעתו דבעשיית רלונו אין כאן קבול שכר כלל רק שפעור ולא ייסרו עוד שאין ממשות כלל בצוחה שבוטה וחרם.

ובך כתב מהרש"י אצנו של ר' וייבוש שמהר"ז היה מגזם ומאיים עליו עד שחתם וכתב דאין בצוחה קבלה כלום דחשוב קבלה בצאונס ע"ש וצמקום

אחר תמכתי אשו"ת חו"ע המשולש סי' ל"ה שכתב בפשיטות דבישראל המגזם דברים ומאיים ומיראחס נותן גט לא מקרי כה"ג כפי"ה כיון דבישראל לייחתי לדינא ופלא שהרי מפורש מפי המרדכי ומכר"ם והתה"ד ובר"י דכה"ג הוה כפי"ה ממש ועיין משנה הלכות (ח"צ סי' ל"ה) באריכות, ולפ"ז כמה פעמים שהבעל עומד תחת פחד הערכאות והאשה לא לייחתי לדינא ונותן גט בעל כרחו מפחד הערכאות לפענ"ד קרוצ לדואי דכה"ג מקרי גט מעושה ע"י עכו"ם. וודאי על כיוצא בזה לא היה רגמ"ה מחקן לעגן אוחו וללערו כל כך ואנן נסכים ונכופ אוחו לגרשו ח"ו לא יעשה כן לשום דיון ומורה הוראה ירא ה'.

וראיתי בשו"ת מהרש"ם (ח"ז סי' קנ"ע) כתב דאחרי שעשה מעשה רע והלכה בערכאות ומסרה את בעלה וחוננה וכמעט שהיה קרוצ להלכד כחוא מכמר ח"כ גם מעטס זה לבד יש לו להחיר לישא אחרת וכו' ובכל כה"ג לא חקן רגמ"ה ע"ש באריכות נמלא כה"ג שהאשה הלכה לערכאות ועלול הוא גם באמת לישא כחוא מכמר ע"י המסירות שלה ודאי יש להחיר לבעלה לישא אחרת דכה"ג לא גזר רגמ"ה שיקחו הנשים את בעליהם וימסרו אותם לבית הכלא ויקחו את בניהם לעלמם ואפילו לא יחנו להם רשות לראוחם ולא זאת לחנכם אשר נלעוו מה"ה למען אשר ילוח את בניו ואת ביתו אחריו ולמדחם אותם את בניכס.

ביאור דברי האגרות משה שבשבי"ל ממון לא תיקן רגמ"ה לעגן בת ישראל

ומעב"ת העיר שצ"ד הני"ל הביאו ראייה לדבריהם מרשכ"ג באגרות משה (אב"ע"ז ח"ד סי' ג') שכתב שצב"ל ממון לא תיקן רגמ"ה דבר תקלה לעגן בת ישראל ואף באופן שודאי חטפה משל בעלה איזה סך ממון לא תיקנו צ"ד שיוכל הבעל לעגנה לגמרי או שחתן לו כמה שירלה ולפענ"ד שגגה הוא דהאג"מ אינו חולק על מרן הכ"ס והגמ' שהבאתי והמהרש"ם והראיות כולם הם אמת ושגגו בדברי האגרות משה ז"ל ואדרבה המדקדק בדברי הגרמ"פ זל"ה יראה להדיא דס"ל כדבריו הני"ל שהרי דייק וז"ל אפילו אם יש להבעל עליה חזיעות ממון וכו' ואף באופן שודאי חטפה משל בעלה איזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל לעגנה לגמרי או עד שחתן לו כמה שירלה ע"כ.

הנה דייק דצב"ל חזיעת ממון כלומר שהבעל חוצע מאשתו ממון שחתן לו

כמה שירצה לא חיקן שיוכל הצעל לעגנה לגמרי או שחחן כמה שירצה לזכר זה חין קלצה ואין סוף שאם ירצה חלף חלפים דינרי זכב חבל ודאי חיקן שיוכל הצעל לצקש ממנה לזא לדין ויפסקו הצ"ד זדין וזכרים מה שזיניכס ומה שמגיע לו ע"פ דיני חורב וואדרצב לזכ לא לריך רגמ"ה לחקן כי פשוט הוא לזכ נכנסה בקידושין כדח משה וישראל זכ חינו בכלל מה שכחז בגאון ז"ל עד שחחן לו מה שירצה. וואדרצב כרי הוא מסכים על מה שבצ"ד יפסקו דזכ חינו מעגנה לא לגמרי ולא מקלחה חלא כלל כלל לא כיון שהוא מוכן לזיית דינח מה שיפסקו הצ"ד והוא חייב רולית זכ פשוט מאד. וגם מה שכחז בשביל שחטפה חזיח סך ממון לא חיקן שיוכל הצעל לעגנה לגמרי דייק נמי לעגנה לגמרי חבל עד שחלך לצ"ד חין זכ לעגנה ומה שבצ"ד יפסקו יכוף דיין אח הכר ופשוט מאד.

וגם דייק בגאון ז"ל בשביל שחטפה חזיח סך ממון לא חיקן שיוכל הצעל לעגנה והנה שכחז ודייק שחטפה כלומר שחטפה מעלמה חזיח סך ממון ממנו שכיח זידה עכ"פ מיירי שבחזיח חופן חטפה חבל לא כשהלכה לערכאות וחטפה ועומדה במורדה וחוטפה בסיוע של השופט וחקה וחחטוף גם להבא בסיוע של פסק השופט העכו"ם שלא כדין והצעל רוצה להחיל עלמו מהעושה וגזל החמידי ובמקום שנבא להחיל עשוק מעשקו ונאמר לחשה זו שחלך וחגבה מה שמגיע לה ע"פ ד"ח ונהפוך הוא שאין נכוף אחוה לגרשה ולהחזיק מעשה הרשע והוא כל ימי חייו יסבול מפסק העכו"ם ח"ו לא אמר זה אדם מעולם ולא יעלה על הדעת דבר כזה לכל בן חורב יודעי דח ודין וכ"ש בגאון ז"ל.

וגם מה שכחז בגאון וגם בשביל גבוי ממון לא חיקנו ולא יחקנו שום תקנות שיכה זיד הצעל כח צעלמו לעשות כרצונו ולעגנה הנה כפל בדבריו שניה וכחז שלא חיקנו ולא יחקנו שיכה זיד הצעל כח "צעלמו לעשות כרצונו ולעגנה" פשוט דהדגוש שיכה לו כח צעלמו לעשות כרצונו לא חיקן חבל לעכז עד שחלך לד"ח חלל צ"ד ישראל ודאי חקנו וחקנו לכל בה ישראל ואם מסרצב לזכ לצ"ד חין זכ כח עלמי חלא חולה צפסק צ"ד ורולח שחבא לצ"ד ומה שיפסקו הצ"ד כן יעשו ודאי שאין זה כלל גדר עיגון חלא היא שמעגנה אח עלמה שאינה רולח לקבל גע ע"פ פסק צ"ד ואין זה מקרי רולח בגע שרולח להחזיק בגזילה ובמסירה ובערכאות וכיוצא בו שבזכ גם בגרמ"פ מודה וחינו חולק לא על הח"ם ז"ל ולא על המהרש"ם ז"ל וז"פ מאד.

אשה התובעת ממון מבעלה בערכאות לכו"ע אינו מחוייב לגרשה

איברא דלפענ"ד צנידון דידן לומר דבר חדש דככל או ברוב החשובות חנן דנין חי יכול הבעל לעגן אשמו בשביל ממון שיבקש ממנה ממון וכיוצא בזה אבל היכא דהאשה הביאה אוחו לערכאות וצחי המשפט דנו אוחו וחייבוהו לחת מעוה כל ימי חייה או כל ימי חייו וכיוצא בו וגם הטילו שעבוד על משכורת שלו וכיוצא בו שכל מקום שיהיה לו כסף יתחייב לשלם ולפעמים עוד ועוד ואם לא ישלם ענוש יענוש ואין לו שום עלה וכוח חת פחד של הערכאות בכל עת אפילו לאחר הגירוש ולולי פחד הערכאות מעולם לא היה גרשה וכיוצא בו כה"ג לכ"ע לא מקרי מעגן אם לא יתן לה גט עד שחשוב וחצטל את כל מה שפסקו צחי השופט ואדרכה קרוב לודאי כי גט כזה הו"ל בכלל גט מעושה ע"י עכו"ם ואם גירש חתה כלהן הזה קרוב שהגט בטל והולד ממזר כי אין לך עישוי גדול מזה שהערכאות מאיימין עליו שאם לא ישלם כראוי יענישו אוחו יותר ויותר. ולא זאת אלא שיכול הבעל לבקש את ההוצאות שעלו לו הערכאות ע"י שהי' לריך ליקח עורך דין לעמוד נגדה בצחי המשפט.

וצנידון דידן לא דמי כלל לחטפה כסף וכיוצא בו שהוא פעם אחד ואין לה כהספק כעת לחזור וכיוצא בו דאז אמרינן בחופנים ידועים דאסור לעגן אבל ערכאות שהוא מחזיקה ברשעה ובגזלה שגזל השופט מהבעל ע"פ חוקי המדינה שהם נגד דין תורה וכוח ממש גזל ואנחנו נלך ונכריח לבעל לגרשה שחובל להחזיק בגזל לאותה מרשעה ח"ו. וזה יותר מתקבצא דדינרא דיכיב לה דחמכו בגמ' ואטו חרקבא דדינרא יכיב לה.

באיסור הליכה לערכאות
מסוד מתי מותר להרגו

וחנה כל זה שדברנו הוא רק לענין הגט אבל לא דברנו כלום מהאיסור שרובן עליה או על הבעל אם הלך הוא לערכאות לצד ממה שעברה והלכה בערכאות שזה הוא בכלל מוסר חבירו וכ"ש בעלה או אשמו שהוא כגופו ומוסרים לחוא מכמר (צ"ק קי"ז) שהיא בכלל שאין להם חלק לעוכ"ב עיין ר"ב (י"ז ע"א) אבל המינין והמסורות וכו' וכן בגמ' ע"ז (כ"ו ע"ב) דהמסורות הם מן המורדין ולא מעלין ולכאורה ל"ע דבגמ' צ"ק קי"ז בזה

מעשה דרב צהאי גצרה דהוו צעי אחוויי אחיבנא דחצריה אחא לקמיה דרב
 ח"ל לא תחוי ולא תחוי ח"ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב
 שמעיה לקועיה מיניה [ועיין רש"י שם לקועיה שבר מפרקתו] קרי רב עליה
 (ישעיה נ"ח) בניך עולפו שכרו צראש כל חולות כחוא מכמר, מה תוא זה
 כיון שנפל במכמר ואמר רב דשפיר עבד נמלא דמהסורות מותר להורגו ולא
 עוד שגם מלוא וכל הקודם חין מרחמין עליו חף ממון של ישראל כיון שנפל
 ביד עו"כ חין מרחמין עליו ומבואר דכיון דאמר למסור מותר להרגו ומלוא
 נמי איכא, וז"ל הרמב"ם (פ"ח מהל' חובל ה"י) מותר להרוג המוסר בכל
 מקום ואפי' בזמ"ז שאין דנין דיני נפשות וכו' וכל הקודם להרגו זכה וכ"כ
 בטוש"ע (ח"מ סי' שפ"ח) ועיין ברמ"א שם.

והנראה דלא קשה ותרי דיני נינהו אלא דבחילוק בין קודם שמסר ולאחר
 שמסר ובין שהוא רגיל בכך או אינו רגיל דקודם שמסר הו"ל דין
 רודף ומלוא להרגו ולאחר שמסר אם אינו רגיל בכך אסור להרגו אלא
 יבאחו לצ"ד ואם הוא רגיל בכך מותר שהיה ילך וימסור עוד וזה דרב כהנא
 היה קודם שמסר שאמר מחוינא מחוינא כלומר אלך ואמסור ולזה הרגו רב
 כהנא ובגמ' ר"ה וע"ז מיירי במסורות שמסרו כבר ועשו מה שזממו וחילוק
 זה מבואר ברמב"ם (פ"ח מהל' חו"מ ה"א) ומותר להרגו קודם שימסור
 וכו' עשה המוסר אשר זמם ומסר. יראה לי שאסור להרגו אלא ח"כ הוחזק
 למסור הרי זה יענש שמה ימסור אחרים ועיין ח"מ (סי' שפ"ח) באריכות
 שם חילוק בין קודם שמסר שהוא בכלל רודף והורגין אותו ומלוא להרגו וכל
 הקודם זכה אבל לאחר שמסר לריק להביאו לצ"ד וכתב הרמב"ם יראה לי
 ולא ליינו שם מקום מולאו ולפענ"ד דמזה דייק הרמב"ם כיון דבגמ' מלינו
 סחירה דבצ"ק כתב דמלוא להרגו וכן עשה מעשה ובגמ' ע"ז (דף כ"ו)
 מבואר דרק מורידין ולא מעלין ומשמע דאין הורגין וחילוק בין קודם המעשה
 ולאחר שעשה מה שזמם וק"ל. ומיבו מבואר דהמוסר ממון חצירו או גופו
 לעכו"ם הרי זה חייב מיחה ואין לו חלק לעוה"ב. לצד ממה שחייב לשלם לו
 מה שהזיק לו כגון שלא ה' חייב צדיני ישראל, ועיין רמב"ם ה"ל (פ"ח
 ה"א) המוסר ממון חצירו ציד אנס חייב לשלם מן היפה שבנכסיו, וא"כ
 הני נשי דהולכים לערכאות ומוליאן ממון ע"י השופטים שלא מן הדין שבצ"ד
 של ישראל לא היו מחייבין בזה הרי הם גזלנות ומוסריות.

הדו"ץ בערכאות כאיסור ע"ז ממש ומנדים על זה

וז"ל החשב"ן בחוץ המשולש (עור חי סי' י"ז) לקבל בסכרה על דברי החתומות אשר נפלו ציניכם צין היורשים והאלמנות שהסכימו צ' הכחות להגיש דבריהם ודיניהם לפני ערכאותיהם, ותמכונו מזה למאד מאד על אלו הדברים המרים אשר נפלו בקרב מחניכם ואחס רואים צעייכם ומחילצים מנגד והלא ידעתם חומר האיסור החמור בזה להציה דינו לפני ערכאותיהם וכ"ש צדיני אישות "והוא כאיסור ע"ז ממש" כמו שדרשו על פסוק כי לא כלורינו לורס ולפי שאתם העלמתם עין מעיני זה יש לנו להאריך ולהזכיר לכם ענין חומר עון זה ולהעיר לכם אותן במקלח מה שאמרו רז"ל בדבר הרע הזה. הלא אמרו ז"ל כי דבר זה יש בו חילול הש"י שאין לו כפרה בארבעה חלקי כפרה כי אם צמיחה (יומא פ"ו) וגם יש בו עון ע"ז כי בלכתם אל בית עמוניהם לדרוש ערכאותיהם בזה הם נוהגים מעלה וחשיבות לחלביהם ולחורתם ומניחים חלקים חיים ומלך עולם וחורתו חורת האמת וע"ז אמר דהע"ה ירבו עלצותם אחר מהרו כי הם מהר וחשיבות לאל אחר וכל זה היא אם דיניהם כדינו וכ"ש אם הוא מוליא צדיניהם אשר פיהם דבר שוא מה שלא חייבה חורתינו חורת אמת שנמלא גזל את חבירו וחומסו ואינו משיב גזילתו ואין לו כפרה לעולם וחז"ל אמרו (גיטין פ"ה ע"ב) לפניכם ולא לפני עכו"ם כי משפטיו יח' לא נחנס אלא לעמו ישראל שנאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום וכמה חומרות נמלאו בדברי רז"ל במדרשים וע"כ ראוי היה לכם להפרישם ולמחות על ידיהם מלעשות חקנה זאת להם ולאחרים.

ובתב והראשונים ז"ל שמנדים על דבר זה וכ"ש צמנינו שהאומות הם מבקשים לנו מקום מאין יצואו עלינו להיות הערכאות שלהם נועל חלוקתו עם היורשים כאשר חוק דתם. ונפקא מינה חורבה ולכל קהלות הקודש והייחס אחס גרמא צנוקין ולכן עמדו ישרים עמודו לגדור פרץ להחזיר האנשים האלה החטאים צנפשותם למועז ולמחות על יד המחזיק בדבר ואין לא לייחי לכון חודיעונו דברי אמת ואז נלוח את הכח"ש בצזירת עירין וצמימר קדישין ונשך למאן דלא לייח לדינא כי אין ראוי להעלים עין נכדבר הזה וכל המזכירים יזכירו כזוכר הרקיע ואשר לא ישמע אל קול מורים נוע ינוע והוא צחעאו ימות ועל ישראל שלום לצד ממנו עכל"ק.

הנה עד כמה חרד רצינו וכעס על קבל בסכרה על שלא מיחו בשני בני אדם

שסכמינו שניהם לילך לערכאות כדיניהם שהיו לפניכם וכחז שזה בכלל ע"ז ואם יוליאזו כדיניהם ממון שלא כדון הגם שסכמינו שניהם לזה הרי זה בכלל גזילה וחמס ואינו משיב בגזילה ואין לו כפרה עולמית וא"כ כ"ש וק"ו שהאשה הולכת או הצעל לערכאות ומקבלים תשלומים לאשחאו או לבניו או בכל אופן ש"פ החורה אינו חייב לשלם הרי זה גזל גמור וכאלו עובדי ע"ז ואיך על דבר כזה יוכל לומר שהוא מעגן אוחה.

עורכי הדיינים מסיתים את העם לילך אחר הזמן

וע"ש עוד (אוח ע' בסופו) שכחז ואני ידעתי כי המשימים עלמם כעורכי הדיינים הם אשר הכניסו באזניהם קול הצרכה זאח כלומר שילכו ע"פ שינוי מעצעות ומנהג המדינה וכיוצא בו משום דינא דמלכותא דינא וסיים שס צאות י' ואנו מסכימים עמכם שחששו פשרה נכונה וכו' כפי מה שיראה לכם לפי העת ולפי המקום ולפי כבוד הצעל וחוליאזו את האלמנות מן המזונות והמותר יעלו אוחו היורשים ליהנות גם הם צנחלת מורישם כי היורשים לנחלתם עיניהם תלויות והאלמנות לכלות הכל הנה הומיות ולהוליאזו הוצאות למיכלא קרנא לבן לופיות וכו' ע"ש עכ"פ מצוחר דח"ו לבני ישראל ללכת ולקבל עליהם דיני ומשפטי הערכאות אפילו ברלון שניהם ואפילו דינם כדיני ישראל וכ"ש היכי שאינן כישראל. ונמלא דאשה זו שהלכה לערכאות או צעל כזה שהלך לערכאות ואפילו מדעת ורלון שניהם מ"מ הם בני גדוי וחייבים צ"ד לנדוחם או שיקבלו עליהם לילך לצ"ד ישראל.

בתי משפט העמים מבקשים להשתלט וישפמו על בני ישראל

וגם עטם שכחז החשצ"ן ז"ל ק"ו בן ק"ו הוא שרואים צחי המשפט צומנינו להיוחס האומות מבקשים לנו מקום שהצחי דינים והמשפטים שלהם ישפטו על בני ישראל ויחקנו משפטיהם באופן שיחקבלו גם עלינו רק שאלך להם וכבר אמר הפיעטן באקדמות יקרה ויאח את אין חערצין למרוחא רעוחר ועציד לך בכל אחרותא אבל פשוט דח"ו לנו להודות כדיניהם וכ"ש ללכת בהם, ומה שיש כמה צעוני"ה מהרודפים אחרי המרות ושרי הממשלה ודיניהם ומיפיים עלמם הם הם העורכי הדינים והעורכי דיני ישראל ח"ו ומחללים ש"ש ועליהם אמרו חז"ל (שבת קל"ט) תניא ר' יוסי אומר אם ראת דור שלרות רבות צאות עליו לא ובדוק בדייני ישראל שכל פרענות שצא לעולם לא צא אלא צעציל דייני ישראל שנאמר שמעו נא זאח ראשי בית

משנה גם מעושה בערכאות הלכות לה

יעקב וקלני בית ישראל המחטבים משפט ואח כל היסירה יעקשו בונה ליון
דמים וירושלים בעולה ראשיה בשוחד ישפועו וכחניה במחיר יורו ונביאיה
בכסף יכסומו ועל ה' ישענו וגו' (מיכה ג') רשעים הם אלה שחלו בעחונם
צמי שאמר וכה העולם וכו' ע"ש.

אין אומרים דינא דמלכותא דינא אפי' בדיני ממונות נגד התורה

ובפרט על אחת שסומכין עכ"פ בדיני ממונות שדינא דמלכותא דינא ולכן
עושים שאין כאן גזל כיון שבדיני ממונות יש לשמוע להם והם ח"ו
עוקרי הדת ועושים בדבר פשוט וכמ"ש החשב"ן הכ"ל, וז"ל הרשב"א
בתשובה (ח"ו סי' רנ"ד) במעשה שהיה בפירפוייחין [עיר על גבול ארפת
וספרד, וכיו שם חכמים גדולים כחכמי הכר ועוד] בראובן שהשיא את בתו
לאה לשמעון והכנים לו עמה סך ממון בנידוניה וילדה לו בת ואח"כ מתה
לאה ואחר זמן מתה גם הבת שילדה לו ועמד ראובן וחבט בדיני הגויים
שיחזיר לו אחת ממון בנידוניה שכנים לו עם לאה בתו ואעפ"י שהבעל יורש
את אשתו והאב את בתו בדיני ישראל עושה ואומר שאין לחוש לירושא הבעל
כיון שהכל יודעים שהם הולכים בדיני הגויים והרי כל הנושא אשה שם
כאילו התנה כן וכמ"ש (כתובות ס"ז ע"א) גמלי דערביא אשה גובה מהם
וכו'.

והרשב"א ז"ל השיב וז"ל תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו
שמחנין כעין זה וכדאמרינן בירושלמי בני דכתבין אין מיחא
בלא בנים וכו' ומ"מ לנהוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור
מפני שהוא מחקה את הגויים וזהו שהזכירה תורה לפניכם ולא לפני גויים
ואע"פ ששניהם רולים בכך והוא דבר שבממון שלא הניחה תורה את העם
שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגויים ודיניהם ולא עוד אלא
אפילו לעמוד לפניכם לדין אפילו בדבר שדיניהם כדון ישראל ע"כ אנו פה
חמיהם מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל
דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו ומה ממון יתחנה לירש שלא
כתורחינו וכו' ומה שהביאו רא"י מגמלי דערביא וכו' וכן בגאונים ז"ל
שחקו לגבות עכשו וכו' לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה להם לישראל
לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאביהם של ישראל וחייב לשמוע
להם וגדולה מזו אמרו שב"ד מחני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה
אשר יורוך וכ"ש למיגדר מילתא אבל ללמוד מזה דרכי הגויים ומשפטיהם

ח"ו לעם קדוש לנכוג ככה וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלח האז על הצנים וסומך על משענת קנה הרלוץ הזה.

ועושה אלה מפיל חומת החורב ועוקר שרש וענף והחורב מיידו חזקש ומרצה הונו בזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמוחר משום דינא דמלכותא עושה וגזלן הוא וגזלתי ישיב וחס ליה דאפי' גזילה ישיב רשע מיקרי (כדאיתא צפ' הכונס דף ס' ע"ב) ואם נאמר כן בעלמא ירושה בנו הצבור דכל הנחלות וחירש הבח עם הצנים וזכלל עוקר כל דיני החורב השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את צניהם דיני הגויים ויצנו להם צמות עלואות צבית מדרסי הגויים חלילה לה חתיה כזאת בישראל ח"ו שמה חמור החורב עליה שק ובמ"ש דינא דמלכותא וכו' ע"ש דברים בגחלי אש שהולך בערכאות לצד שהוא מיקר את אלהיהם הרי הוא עוקר ח"ו כל החורב ולמה לן ללמוד חורת ה' וספרי קודש שחברו רבינו הקדוש ורבינא ורב אשי והבאים אחריהם אם צניהם ילכו וילמדו להם דיני הגויים ויצנו להם צמות להיוחס כמוהם ח"ו והרצה יש להאריך בזה.

ובשו"ת מהרי"ק (שורש קפ"ז) אשר נסתפקה אם יש לדון על שער עכו"ם בדיני עכו"ם באותו שער או לא כגון לענין יד בעל השער על החחונה שכתב שדיניהם כהיפך, לפעני"ד נראה דבר פשוט שאין צענכה זו ממש דאפי' דקיי"ל דינא דמלכותא דינא ואפילו למ"ד דדד"מ בכל דברים היינו דוקא לענין ערונות ומנהגים של משפטי המלכות אבל בדין שבין אדם לחבירו פשיעא ופשיעא דלא דא"כ בעלמא כל דיני חורב ח"ו. ועיין צ"י (ח"מ סי' כ"ו) דאין דינא דמלכותא נאמרה כיכי שהוא מנגד לחורחיו. ועיין ש"ך (ח"מ סי' ע"ג סקל"ט) שהאריך הרבה דאפילו מה שהוא לחקנת בני המדינה כל שהוא נגד חורחיו הקדושה חלילה לדון בדינא דמלכותא דא"כ בכל הדינים נימא שהוא לחקנת בני המדינה. ועיין רמ"א (סי' שני"ו ס"ז) ומה שחמה עליו הש"ך שם סק"ו והארכתי קלת בזה בספרינו משנה הלכות (ח"ז סי' ע"ר-רע"א) ע"ש ומשם תקחנו.

אשה שהניחה ירושתה לבן אחותה ולא לבעלה אין קורעין עליה בשעת מותה כרשעים

ועיין מרדכי (שלחי מו"ק סי' תתקל"ז) על דבר אשת ראוזן שכיחה עקרה

ונשבע שבועת החורה בנקיעת חפץ צי' דברות שלא תחיל כחובתה ונדנייה רק לבעל ואחר כך שכחה את צריח אלהי ועזבה אלוף נעוריה והכחילה בעת מותה את בן אחותה ומתה בנדויה וששאלת אם יש להחזיל עליה והאריך שם וכחז ומה שאמרו העומד בשעה יליח נשמה חייב לקרוע בני מילי בדם שאינו רשע אבל אדם רשע וחשוד אין לקרוע אלא יש לשמוח באבד רשעים רנה וכו' כ"ש הרורה זו יודעת דת ויודעת שאמרה חורה שכאדם יורש את אשתו וגם הודיעוה נדוי חכמי ישראל כגון ה"ר מחסיה וכו"ר צרוך עמודי עולם ועתה זאת האשה לא לתועלת עשה כי למוח היתה עומדת ומה נחת רוח מה שנחנה לבן אחותה ועליה נאמר חוי לרשע חוי לשכינו כי עזבה אלוף נעוריה ורעה לצריות היא ואת צריח אלקיה שכחה שפירשה מדרכי בגזירות לצור שגזרו ירושת אשתו לבעל. ואפילו לא נדרה ולא נשבעה אחרי שחכמים עשו חיזוק לירושם הבעל יש לעשה גדר במה שנוכל ונוסרו כל הנשים ומי יחן והיה מניעה אבילות ממנה כפרה וכו' ע"ש הנכ תראה עד כמה חרף את האשה שהעבירה נחלה שהיה שייך ע"פ החורה לבעלה והיא נחנה אוחו לבן אחותה אף שלא נראה שהלכה בערכאות אלא שהחזיקה לעלמה מה שלא שייך לה ומסרה לאחר וכ"ש להוליא כל מה שיש לבעל שלא כדין שהיא מרשעת גמורה שאין לה כפרה עד שחזור בה.

כפיי' על ידי ערכאות נקרא גם מעושה

ומעתה נחזור לנידון שאם עשה אלה דהאי גע לפענ"ד נקרא גע מעושה וסמוכין לדברינו נראה מגמ' כחובות (ל"ג ע"ב) דפריך ממאי דמיחה חמורה דילמא מלקוח חמור דאמר רב אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה [כוון] פלחו ללמלא וא"ל רב סמא צריח דרב אסי לרב אשי וכו' ולא שני לך צין הכאה שיש לה קלצה להכאה שאין לה קלצה ופי' המפרשים ועיין ש"מ שם דער של הכאה ללא הרף וללא זמן וקלצה גרע ממיחה ואין אדם מקבל על עצמו יסורין לסבול צלחי מוגבלים ולכן אמר אלמלא נגדוה חוי פלחו דכוא הכאה שאין לה קלצה וא"א לסבול והכ"נ צנידון דידן כיון דאין לו קלצה ועל כל ימיו הוא מחוייב ליחן אוחו גזל שגזל ממנו השופט שלא ע"פ החורה ודאי חינו מחויב לגרש עד שחפסיק וחבעל וחשיב מחשבתה הרעה אשר חשבה ועשה כזר ואפילו אם לא נכריח להחזיר כל מה שקבלה כזר והוא לפי ראות עיניו הצ"ד אבל שחבעל הכל קודם ודאי שמחוייבת, וגם שצכה"ג שמועל עליו עול החזקה אוחה ואת בעלה השני

שחנשא לו וכיוצא בו לא יתנו לו אשה ולא יוכל לינשא כל ימיו וע"ד זה ודאי
 לא חקן רגמ"ה לעגן בעלה שהוא יעשו אותו לעבד עולם, ודומה זה ממש
 לגמ' גיעין (נ"ח ע"א) בהבוא דתתן עיניו בלשח רבו ושוליא דגראי הוה
 פעם אחת הולך רבו ללוח חמר לו שגר לי אשתך אללי וכו' עד שאמר לו
 לגרשה והלך הוא ונשאח וכיון שלא היה לו לפרוע חמר לו בא עשה עמי
 בחובך והיו הם יושבים ואוכלים ושוחין והוא היה עומד ומשקה עליהם
 והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן ועל אחת שעה נחחס גזר דין
 והכ"י הביח משפט יפסוק שהוא חייב ליתן לה ולעבד לה שיכיה לה מכל
 והיא הלך ותכיה עם אותו שנחנה עיניה בו והב"ד יכריחו הצעל כמוצן ולא
 רליחי להאריך ומ"מ לפענ"ד הדברים צרורים כמ"ש וכ"ש לפי ביאור מרן
 הח"ס ז"ל והבן זה.

תקנה להשליש גם ביד ב"ד שיתנו לאחד שיתפשרו שניהם

ואם כל זאה הוספתי נקודה אחת ותקנה נוספה על דברת מרן הח"ס ז"ל
 שהוא תקנה לנשים הרולות בגט ואין זה נוספה על מרן הח"ס אלא
 שזה תקנה מה שא"ח לחקן ביצמה ולכן דחק רבינו מרן הח"ס ז"ל בנידון
 ידיה ודברתי עם גדולי המורים והסכימו לזה והוא, דמרן הח"ס כתב
 שיתירו לו ב"ד לינשא ויקחו ערבות ובעדות ובעדות וחרס שמיד שתחלה
 היא אח"כ לעמוד לפני ב"ד שבעירם או המרולא לשניהם מחויב הוא לעמוד
 וככל היוצא מצ"ד יעשה ויחלוץ והחס א"ח בתקנה אחרת אבל בנידון דידן
 אפשר מיד להשליש בגט ביד שליח ב"ד ושלא ימסור השליח בגט עד
 שחעמוד בדין וכל מה שיוציאו הב"ד ויפסקו בהענינים כן יעשו והרווחנו
 עוד בזה דנמלא בחמה שהוא חינו מעכב ואינו מעגנה כלל שהרי הוא מוסר
 בגט לשליח ובידה לקבל בגט בכל עת שתחלה רק שצריכה לעמוד לפני ב"ד
 ומיד שתקבל פסק הב"ד ימסור לה השליח בגט ואם לא תחלה לעמוד לב"ד
 אז היא מעגנה עלמה ולא הצעל מעגנה והוא בעז"ה ע"כ נכונה ואם לא
 תחלה אז פשוט שאינה יכולה לעגן את בעלה ויכולין להחיר לו לינשא ע"י
 ק' רבנים.

לאחר חיחוס שטרות בקשתי ומלאחי את שאהבכ נפשי צו"ת המצ"ע
 (סי' רכ"א) שכבר עשו מעשה שהלעתי צס"ד וכיונתי לדעת הגדולים
 ולרוב חציבות דברי רבינו הגדול המצ"ע ז"ל אעתיק כאן קטעים מדבריו
 הקדושים וז"ל.

ראובן הי' מוסר גע לשליח להוליכו לאריסחו שלחנו לו שיחנו לו עשרים פרחים על הגע ורל'ה לומר לשליח שימסרנו ע"מ שחנן לו הכ' פרחים ואמר לו החכם שסידר הגע לא חתכוו צחנאי אלא חמסרנו לשליח ואמר לו שלא יתן אותו עד שיחנוע לו קודם הכ' פרחים ומינו צ"ד השליח ומסרו לו הגע ואמרו לו הולך גע זה צלי שום חנאי כלל וחממו צו הג' דיינים והלך השליח וקבל המעות ונתן הגע ואח"כ צאו קרובי האשה ולקחו ממנו [המעות] צחזקה וכשהגיע הדבר למקום כחיבה הגע נסחפקו צלשון ונחלקו מה שאמרו להשליח ואם הי' חנאי צדבר או לא ושאלו אם צעל הגע שהשליח לא עשה כשליחחו ע"ש, והמצי"ע ז"ל העלה כיון דהשליח אומר שלא חתנו עמו אלא שלא ליתן הגע קודם שיקבל המעות והוא כן עשה אלא שלאחר שנתן הגע צאו הקרובים צחזקה והולילו ממנו הכסף שקבל קודם נחינת הגע כה"ג השליח נאמן שעשה שליחוהו כי הוא יודע שלא חתנו עמו אלא שלא ליתן הגע קודם שיקבל הכסף אבל לא חתנו עמו שלא יתן הגע קודם שיצאו המעות ליד לוי המשלח אלא שלאחר שיתן הגע יחזור ויצא המעות ללוי והוא נאמן על זה כדאמר צפ' החקצל דפליגי רב חסדא ורב הונא דצעל אומר לפקדון נחטיו ושליש אומר לגירושין דרב חסדא אמר שלישי נאמן ופסקו כוותיה כרי"ף וברמב"ם ז"ל פי"ב וכחצו החוס' דאפילו אמר שצפני שני עדים נחטו לו לפקדון שלישי נאמן דעליו סמך וכחצו הרשצ"א ז"ל העעם דכיון שהיה יכול השליש למסרו לה וחלך וחנשא צו הוא מאמינו ואפי' צמקום עדים, וגם הרא"ש ז"ל הביא דברי החוס' וכן צאדם וחוס' (נחיב כ"ד ח"ג) והאריך שם עד כמה נאמן השליש אי רק עד נחינת הגע או גם לאחר נחינת הגע ע"ש.

מבואר מיכו דעל עלם העלה שנחטו הגע להשליח ויחזיקו צידו עד שיחנו לו מה שמגיע לו זה מותר לכתחילה ולכ"ע ואין צוה שום ס"ד וכו"א שיש צוה איזה ענין של עיכוז הגע וכיוצא צוה ולכן נידון דידן נמי אם אין דרך אחר שיכולין להתפשר והיא לא רוצה שיעגן אותה אז ימסור הצעל גע לצ"ד או לשליח נאמן שיתן הגע לאחר שיחפשו ע"פ ד"ח ואם לא חרלה האשה ולא חסכים לילך אז אין הוא מעכב אותה אלא היא שאינה רוצה צגע ולזה כ"ע מודי דשפיר דמי ושמתחי כעל כל הון שמלאחי לי און מרצונו הגדול המצי"ע שכבר עשו כן הלכה למעשה ליתן גע לשליח שלא ימסור הגע עד עד שחשמע לצ"ד והעשה כרלונם וז"פ מאד צס"ד.

בחוק שתקנו שבתו משפטו יכריחו בעל ישראל לגרש הוא נגד התורה
והגמ' במ"ל זכור"ע

עוד רגע הדבר צמח שצאו אלי בני חורה מישיבות והראו לי מה שלאחרונה
פעלו חלל הממשלה שהצתי משפט של הממשלה יחסרו צמחם לבטל
שאינו רוצה לגרש את אשתו ורוצה לעגנה ואם בעו"ד שלה יצא מכתב מרצ
או צ"ד שהצטל מרצ לגרשה אז הצית משפט יכריחוהו ויחסרוהו או צאופן
אחר עד שיגרש את אשתו או שיהי' צבית האסורים וגם אמרו לי שכבר
הניחו הצרך אחד צבית הסוכר והראו מכתבים מרצנים וגדולי ישראל נגד
המאסר וצאו לשאל חו"ד מה אומר בזה.

ולפענ"ד הגם כי כנראה שאותן שפעלו לחקן ולהכניס צבית משפט להם חק
כזה כוונתם היחה לעוזה שיהיה לעוזה נשי ישראל נגד הצעלים
המעגנים אותם מ"מ ח"ו לסמוך על זה, חדא שכרי כבר הצחתי מהשצ"ץ
והרצ"ח שאין לעשות ולסמוך על דיני עכו"ם כלל בזה ובפרט צעניני
נשים, אמנם כנראה שעורכי החק הזה כוונו בזה למה שאמרו בגמ' (גיטין
פ"ח) דחנן החס גט מעושה בישראל כשר ובעו"כ פסול ובעו"כ חוצעין אוחו
ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך [כשר]. אמר רב נחמן אמר שמואל
גט המעושה בישראל כדיון כשר שלא כדיון פסול ופוסל ובעו"כ כדיון פסול
ופוסל שלא כדיון אפי' ריח הגע אין בו ופריך מה נפשך אי עו"כ בני עשווי
נינהו איחכשורי נמי ליחכשר אי לאו בני עשווי מיפסל לא ליפסל אמר רב
משרשיא דבר חורה גט מעושה בעו"כ כשר ומה עעם אמרו פסול שלא חכה
כל אחת ואחת הולכת וחולה עלמה בעו"כ ומפקעה עלמה מיד בעלה, ופריך
אי הכי שלא כדיון אפי' ריח הגע אין ונהוי כשלא כדיון בישראל ומפסיל נמי
ליפסל אלא הא דרב משרשיא דדוחא היא ועעמא מאי כדיון בישראל דישראל
מיחלף שלא כדיון בישראל לא מיחלף ע"כ.

והנראה דהני פועלי החק חשבו שכיון שיתקנו חק זה צאופן שלאחר שיצאו
מכתב השופט והצבית משפט יתערבו ויחסרו אוחו וכיוצא בו ממילא
הוא בכלל דין זה שבעובדי כוכבים חוצעין אוחו אבל לפענ"ד פשוט שהוא
עושה ומה שאמרו ובעו"כ חוצעין היינו שצכל עת שיהיה דבר כזה ביד
הצ"ד לומר לעכו"ם כדת מה לעשות ואפי' הכי הדבר קשה מאד ולא רצו
לקיים דבר זה וכמה לוח רצונו הרא"ש ז"ל דאנו אין מעשין כלל מחשש
ממזרות, ועיין אהע"ז (סי' קל"ד) ובפת"ש שם בשם הרד"ז (ח"כ סי' ב'
אלפים ז"ה).

ומיהו נידון דידן לכ"ע לא מהני דהתם עכ"פ העכו"ם עושה מה שהישראל אומר לו חבל כאן שחקקו חק כזה וכעו"ד שהוא מילג את האשה מצדק מהשופט שיקיים את החוק כזה שיש בחוקי המדינה לעשות את הצעל לגרש ונמלא השופע אינו עושה מה שישראל מלוכו בפקידת הרב אלא בפקידת החק של המדינה ואפילו יראה השופע בעול או סתם לא יראה יכריחו החוק להכריח [ובהצחי ראי' לדבר זה וקל"ה ראי' עוד מהחזן המכבד המחויב מלקות שאחד מהדיינין מונה לו ומלוויכו להלקות וכל זמן שמלוויכו הרי הוא ברשות צ"ד ובמלתו ואם מת אחת ידו הרי עשה מלתו ופעור חבל הכה מכב אחת שלא בלויי הדיין ולא חמר לו להלקות והוא מת אחת ידו הרי הוא בדין רולח ואם ה' צמיד הרי הוא רולח צמיד ואם צווג הרי הוא גולה הרי דהדבר לריך להיות דוקא בליווי וכן בדין העכו"ם לריך לעשותו דוקא משום ליווי הצ"ד ישראל] נמלא זה שעושה משום שהחוק מכריחו לעשות ולחצוץ ולהאסר את הישראל או מחמת רשעות של השופע שגונא את הישראל ורולח ממילא לאסרו וכאן יש לו סיבה שיביא שופע לךק וישמע להעו"ד ולאשתו הלוועה והכשרה העגונה וינקום בישראל זה נקמת רשעו הרי זה ממש ממש גע מעושה מעו"כ שהוא פסול דאורייתא. ואשכ שקבלה גע כזה אפילו ריח הגע אין צו ואם נשאת בגע כזה הרי הצנים ממזרים מדאורייתא ולריך להכריז עליהם וזה לפענ"ד ברור מאד.

ובדרך בדיחותא אמרתי שהם מפרשים המשנה האשה נקנית בשלש דרכים וקונה את עלמה בשתי דרכים בגע ובמיתח הצעל והם מפרשים בגע שיגרש או במיתח הצעל שאם לא יחן גע יכריחוהו במאסר ועוד ענוים עד שיקיימו צו במיתח הצעל ח"ו.

והנה בעלם הענין ח"ו לזלזל צבני וצנות ישראל הכשרות ואדרבה הנני מלער בלערן וכבר הארכתי בזה בכמה מקומות וכחצחי קונע' מיוחד על זה במקל"ה אשר לוועה פה ויש לעשות הכל בדרך כשר ולסדר העינוים ככל האפשר לעוצה כלל ישראל וי"ר שיתן בלב צני וצנות ישראל חבצת כ' וידורו באהבה ואחוכ ושלוס ורעות עדי יבא ינון ולו יקבת עמים.

ובזה הנני ידידו דושכ"ח המצרכו בצרכת ללח ורכב על דבר אחת המלפס לישועת ה' כהרף עין בלב ונפש.

סימן ג

בענין גם מעושה ע"י החוק שחקקו במדינת נ"י וכן במדינת קאנאדא

אחד שב"ת, קבלתי את המשלוח שלח (עש"ק) צענין בגט מעושה שחקקו במדינת נוא יארק (ואולי צסיוע אנשים שכיח כוונתם לעושה) חוק בלחי חוקי ע"פ החורה ולא ע"פ חוקי המדינה ח"ו לעקר את דיני חורתינו הקדושה ולהחליפם בערכאותיהם אשר חללה חזון צשמעו וצפרט צעניני אישות אשר כל המשנה הולד ממזר ולא מיציעה לר"מ (גיעין ה' ע"צ) דאמר רב המנוח משמיה דעולא אומר הו"ר ר"מ כל המשנה ממעצע שצצבו חכמים בגיעין הולד ממזר אלא אפילו לרבנן דאנן קיי"ל כרבנן (ועיין רמב"ם פ"ז מהל' גירושין ה"ז וצטוש"ע ח"ע סי' קמ"ב ס"ז) והנה להאריך צוה למותר וגם אני כתבתי ק"ח צוה צחשוצה ק"ח צאריכות זה זמן הרבה להרה"ג מהאניחוד וכתבתי עוד כשחקקו חוק כעין זה לפני כעשר שנים ואמרתי אז שזה יגרום ח"ו להחערצות להשופעים צדיני ישראל.

והנה העיקר צוה כי אפילו יעשה השופט כדינו וצ"דק וכגון שיפסקו לו הצ"ד, מ"מ כיון שהוא עושה עכשיו מ"ד החוק של המדינה ולא מ"ד הליוו של הצ"ד ואי לא הו" חוק כזה לא היה עושה כן הרי זה המעשה שלו מ"ד החוק של המדינה ולא מ"ד הצ"ד של ישראל אומרים לו הכה ונעשה שלוח צ"ד אלא הוא הממונה על החוק ועושה ע"פ החוק של המדינה ממילא זה הגט מעושה הוא ע"י עכו"ם ופסול לכ"ע והולד ממזר, וכן כל מה שחוליא או כוליא הכשה מצעלה צעניני ממונות שלא ע"פ החורה הן צמזונות הצנים וצנות וכן לעלמה הרי זה גזל צידה וכל המסייע צדד זה או מיעץ הרי הוא חצר לאיש משחית ומסייע לידי עוצרי עצירה ולגזול ממון ישראל ע"י עכו"ם. והגם שראיתי לכמה ואפילו מרצנים גם צוה שלא צבינו עלם הדין והשצבו שלצקש צמזונות עצור עלמה או הילדים מותרת ע"י הערכאות וזה עעוה מוחלט דאפילו על ממון הקל אסור לילך לערכאות אלא לדיני ישראל. ואם הלך או הלכה הרי הוא צכלל מוסר ממון, אלא שאז יש חילוק שאם קבל רק מה שמגיע לו הרי עצר עצירה ומה שעשה עשה והממון שלו הוא ואם קבל יותר ממה שהי' צ"ד ישראל מחייצו הרי הוא אצלו גזל.

ואין לך שום עצירה גדולה כזו שהרי קיי"ל דמשצטלו הסמוכה וצטלו הסנהדרין אין דנין דיני נפשות ואפ"ה צמוסר מלוה להורגו כל מי שיכול להרגו קודם צמוסר. והאשה שהולכת צערכאות או הצעל אם הולך צערכאות צלחי רשות צ"ד ירא ה' הרי יש להם דין מוסר שמצואר צעוש"ע ח"מ סי' שפ"ח ס"ט דכל המוסר ישראל ציד עו"כ צין צגופו וצין צממונו אין לו חלק לעוב"ב, ומדין חורה ה' מותר להרוג המוסר קודם שימסור אלא כשאמר הריני מוסר פלוני צגופו או צממונו אפי' ממון הקל החיר עלמו למיתת ומחרין צו ואומרין לו אל תמסור ואם העיז פניו ואמר לא כי אמסרנו הנה מלוה להורגו וכל הקודם להרגו זכה, (וכוח מדין רודף.) והוסיף הרמ"א צשם ה"ה פ"ח דחובל שאם לא היה פנאי להחרות צו לא היה לריך התראה.

ולמודעי אני לריך ומלוה לפרסם שיש כמה ואפי' צני חורה שחושבים שאם הצ"ד מחירין לילך לערכאות צלי להזמין הכל השני לד"ת, אז היחר הוא ולכן שואלין את מי שהוא לפניו מה יעשה והוא אומר לו נא אם אין צריכה לך לבית משפט והוא חושב שכבר ילא צזה אצל זה אינו אמת כי אין צ"ד צעולם שיכולים לעקור דיני חורה ומלוה המפורשת צחורה אלה המשפטים אשר השים לפניכם ובהליכת לערכאות מייקר חלילים שלהם ואין שום צ"ד צצעולם שיכולים להחיר לצני ישראל לקבל עליהם משפטי עכו"ם ודיניהם ואפילו שני צע"ד מסכימין ג"כ כי החורה אינה מסכמת וכבר צבאחי חשו' הרשב"א והתשב"ץ צזה, והיחר צ"ד אינו אלא כשאחד מסרב לצח לדין ולאחר שהזמינוהו ג"פ והחרו צו אז מחירין להשני לילך צמקום שיכול להוליא דינו וגם אז אם הוליא ממון שלא כדין מהצע"ד המסרב לריך להחזיר אותו ממון וגזל הוא צידו ולא החירו לו הצ"ד לילך לערכאות אלא להוליא את שלו ולא לגזול משל אחרים וז"פ וכצחתי את זה שהרצה פעמים הנרדף נעשה רודף אח"כ צערכאות. וגם זה לריך לפרסם ולכן כל שאחד מן הצדדים הלך לערכאות צלי הזמנה לצ"ד להלך השני הגם שיצא ויאמר שזה החיר לו או לה ללכת לבית המשפט הו"ל לכל הפחות צגדר אומר מותר ודינו כשוגג או קרוב למזיד צאיסור חמור שהחיר עלמו למיתת וצאיסור שאין לו חלק לעוב"ב ויש להסביר זה.

בקיצור אין לשום ציה משפט להחערב צדיני ישראל ולפי צצמדינה זו היסוד שחיסד עליה דיני המשפטים שלהם שלא לערב צעניני הדת (סעפרעטשאן אף סעעיעט וכדח) אם יסבירו להם שזה נגד הדת ודאי

יחזירו מזה ואם לא אז לריך ליקח החוק הזה לבית משפט העליון שלהם שיבעלו אותו ויקחו עו"ד להביג את הדת לפניכם שזה נוגע לדת ישראל, ואם בכל זאת לא יחזרו אז נהיה חייבים להכריז על צניבם שיולדו לנשים שנתגרשו ע"י עשוי השופטים וערכאות שלהם מהם ממזרים ויהי' ח"ו חורבן גדול ונורא וילערכו לעשות רשימה מהגיעין בכל המדינה, וספרי יחום וגם להזכיר רבני ארץ ישראל לצדוק אחר כל הגעין הבאים מארצה"צ וקאנאנאדא, וגם בכל העולם אם חרלה גרושה להתחתן שילערכו לצדוק אחריה ולהביא ראיות שלא נתגרשה ע"י כפיה מלרית. וצינחיים נמי אם כבר נעשה מעשה מי שידוע שנעשה גט כזה לריך להזכיר על האשה לחזור ולקבל גט כהלכה בלי עשוי השופט ואם לאו ח"ו צניב יהיו ממזרים ויפרסמו בין אנשי שלומינו שלא ישאו גרושה כזו בשום פנים בלי גט כשר. ומרגלא בפומי דדרך רמז חז"ל דרשו וילאה וחיחה מקיש הוי' לילאה וילאה להוי' וכשנושאין הם מחנין חנאי כדת משה וישראל, וכמו זה כן זה הכל רק כדת משה וישראל ואם כשנושאין הולכין לרב ילכו לרב שמחגרשין כדא כן דא ושלוס על ישראל.

ומי ששמו שלום יברך את עמו ישראל בשלוס מעתה ועד עולם, דברי אדם מועט לעולם שבור ורלוץ המחאנח על לרחן של ישראל המלפכ לישועה כ' כהרף עין דושה"ע מוקירו בלחי מכירו, בלב ונפש

מנשה הקמן

לאחר חיתום שמרות

נבנם אלי אחד מגדולי חכמי הכולל בשיבתנו הקדושה ועיין בחוק הענין והראה לי שבנוסח שהלעי מעכ"ח כתב וז"ל אהממ"ע וכו' לכן אנו מבקשים ממשלת נורא יארק להפר החק החדש ולשאר עם החק הישן אשר יש לו הסכמות הגדולי הפוסקים של אז.

ועמדתי משחומם אי פליעת הקולמם יש כאן ולא דקדק בו או בכוונה, והאמת כי ח"ו להשאר החוק הישן ואדרבה ישן מפני חדש חוליאו, ושניהם כאחד פסולים, ובאמת כי אז כשעפלו בחוק הראשון דברתי אז עם העו"ד בזמנו שהוא ידידי היקר שלא לבקש חוק כזה וגם עם שאר גדולי הפוסקים, וכחצתי אז קונע' מיוחד בשביל זה, והנני שולח לו גם הקונע'

משנה גם מעושה בערכאות הלכות מה

הני"ל וגם בגאון ידידי"נ מוה"ר משה פיינשטיין זל"ל הי' נגד החוק הראשון בזמנו, וברי שלא הי' בהסכמת הגדולי הפוסקים, אמנם הרי עכ"פ עכשיו נחזרר מה שאמרו חז"ל החכם עיניו צראשו והגם שאיני חכם אבל עיניו צראשו ושפיר ראייתי אז שהחוק הראשון הוליד את השני וממנו ילא העגל הזה וח"ו אם נשחוק ונסכים למקל"ת הרי הוא כחלי שיעור בכפירה כי תורת ה' חמימה משיבת נפש. ולכן ימחול נא על נוסח הני"ל ויקח הנוסח שיש שם השני אשר הביא שם אשר חתמו עליו ידידי"נ הגר"ש צירנבוים ולא יטע ימין ושמאל.

ידידכם בלב ונפש.

מנשה הקמון

סימן ד

עוד בענין גם מעושה

עיו"כ זמן החסד ורחמים החשני"ד בני"י ילו"ח

מחיי חיים יחחס לחיים אח מע"כ הרכ"ג וו"ח וכו' כש"ח . . . שליט"א.

אחדשכ"ת זידידות.

שופט עממי המיר עונש על הבעל ואח"כ ביטלו וגירש הבעל, אי הוה גם

באשמורת הבוקר קמחי ומלאחי פאקסימאליא אשר שלח בענין גע מעושה שיש רוצים ליטע החק של המדינה החדש דלא נקרא גע מעושה כי האי גוונא כיון שכשבעל ילך לב"ד ויגיד להם שהוא רוצה ליתן גע כדי להליל ממונו שלא יפסוק עליו בית המשפט ליקח, והב"ד יכחזו לשופט שא"ח לכופו ליתן גע והשופט יבעל חיוב הקנס ולא מקרי גע מעושה. ומעכ"ח דן חינה במליאות שיהיה כל החנאים אלו והשופט יחשז עס כל זה ושהבעל ידע לפרש כל זה ומיכו הרבה אנשים לא יחרזו לזה וגם יהיו כמה נשים שלא יבקשו לזה וגם מה יהיה אם אחס שלא ידעו מדינים אלו וחסם ילכו בע"כ ויגרשו נשותיהם, וגם ממה שארגון רבנים אחד הסכימו על החק שהוא עוב כמו שהוא ויסמכו על זה.

והגם כי הוא עיו"כ באשמורת הבוקר והאי גברא ערוך בערדה חי הנפש ומלאכים יחפזו ואין הז"ג מ"מ אולי דוקא בזכות מלוב דרבים נזכה דין ומיכו יהיו דברי מעטים, ולעלם הענין הגם כי לדקו דבריו זכמה ענינים ומ"מ כנראה ס"ל למעכ"ח דעם כל החנאים אלו אז יש מקום לעענה הים שרוצים לחרץ, אבל באמת כי מעיקרא דדינה פירכא כי החנאים אלו לא יועילו לו כיון דעיקר ההחללה מחחיל ע"י כפיית השופט אח"כ לא יועיל שום עענה ושום סברא זנידון דידן כיון שהמקור בא ממקור עמא הערכאות, ודאי אם ה' היא והוא הולכים אל הב"ד וה' מסכים ליתן גע בלי לילך אל הערכאות קודם היינו דנים בכל אלו העעמים כי ידועים דברי מהר"ק ודעימיה דכל שנותן גע מחמת שהוא מפחד מעונשים וכיוצא בו דלא הוי מעושה ויש חולקין מ"מ היינו דוקא היכא דהוא מפחד מעלמו אבל אם

הוא צא לב"ד ומרובה ונותן גמ מחמת שכפוכו לזה אין שום עלה ולכן כאן נמי אם היו נכנסים לב"ד והתפשרו בב"ד מעלמם בלי הלכה להשופע אז הי' אפשר עכ"פ לפלפל שמה כה"ג כיון שמעלמו הלך והתפטר הגם שהוא מחמת סיבה לדדיח שיש חוק של כפי' מ"מ אחתי לא כופין אוחו ודי' תלוי במחלוקת הכ"ל.

אבל היכא שהלכו כבר להשופע והשופע לזה להם להתפטר ולגרש ואם לאו ענוש יענוש אוחו או שכבר העיל עליו קנס לפי החק שלו. הרי זה כפי' ואין נפ"מ באיזה אופן יכתבו הב"ד או הצעל ידבר כיון דעיקר הגדחו וכתיבת הב"ד הכל צא לאחר מעשה השופע הרי יש כאן איום השופע והערכאות והרי זה גמ מעושה והקולר תלוי בלואר הב"ד שיחירו גמ לזה ואם תשא האשה בגמ זה הרי זה גמ מעושה וכבר הארכתי בזה בס"ד בזה' שכתבתי בענין זה י"ז חמוז החשני"ג לשופע עליון מנ"י והסדרתי שם כל הענין והבאתי מחש' הרדב"ז (ח"ה סי' ז' אלפים ל"ה) שכתב כלל דמילתא דכל זמן שאנשי השופע שם אע"פ שיאמר רובה אני כמה פעמים הוי גמ מעושה ואם אחר שהלכו אנשי השופע ונסחלק האונם שאלוהו אם תרצה לגרש ואמר רובה אני הגט כשר, והקולר תלוי בלואר החכם המסדר הגט כי הוא יודע אם נסחלק האונם או לא ויחוש לעלמו. ועדיין לבי מהסת בגט זה כיון שגילב דעמו בתחלה צעה שהיו אנשי השופע כששאלוהו הדיין אם הוא נותן הגט לרלונו והשיב ברלוני או שלא ברלוני אין לך מודעה גדולה מזו וכו' ע"ש והבאו דבריו להלכה בפח"ש בא"ע סי' קל"ד ע"ש.

והנה פשוט דבנידון דידן לאחר שהלכו בערכאות אפילו יבאו כמה צחי דינין לא יואיל אח"כ אמירתו רובה אני כיון שכל זמן שלא יאמר רובה אני יכופו אוחו ואפילו אם אמור יאמרו הב"ד ויחנו לו מכתב למסור לשופע שא"א לו ליחן גמ בכפיה והשופע יבעל החיוב קנס, הנה הוא חוכא ועלולא כי יודע שהשופע לא יבעל רק שיתן הגט ואם לאו לא יבעל שאם באמת יבעל הקנס ולא יחזור ויעיל עליו קנס למה יסכים הצעל ליחן הגט ומה יועיל החק אלא שזה ערמה ורובה להערים והב"ד וכל אחד ישקרו ויעשו עלמם מסייעים בשקר כדי לכופ אח הצעל, וזה פשוט מאד שאין זה מועיל כלל וכלל וזה גרע ממה שהוסיף הרדב"ז דאפילו הלכו כבר השופעים דהס עכ"פ לא יחזרו עוד אבל כאן הרי החיק ציד השופע ולא מצעל רק שיגרש וזה הוא הכפיה ופשוט מאד ואין לריך לזה ראיות. והקולר ודאי תלוי בלואר הב"ד שיחירו א"א לעלמא.

חילוק בין עכו"ם שעושה על דעת ישראל לבין שופט עכו"ם

ומה שרצה לומר שיחקנו שהשופט כשיצילו לפניו פסק צ"ד יגיד שהוא מצטל את מה שכתב והטיל עליו ורק יעשה מה שהצ"ד מצוה אותו, זה פשוט חוכא ועלולא, דממ"נ אם באמת יצטל לא"כ הצטל לא יתן גט כמו עד עכשיו ומי יכריחנו כיון שהשופט כבר ציטל את שלו ואם השופט לא יצטל אלא לערום על הצטל לא"כ הרי זה מעשה כפי' ופשוט שאם יש חק מדינאי לכוף אפי' ירצה השופט לא יוכל לצטל כמוצן שוב ראינו ליד"נ הגאון האדיר מוה"ר יוסף שלום אלישיב שכתב להעו"ד ר' נתן לאוין שכתב כעין זה שמאחר שהחוק לא נברא אלא להגן על האשה שהצטל לא יעגן אותה מילתא דפשיעא הוא צצטל מסרצ כה"ג לתת גט ובגלל החוק הוא מסכים לתת וכו"כ גט מעושה אלא שאני הוספתי קצת נופך על זה שהשופט אסור לו לעשות כן מפני החוק.

לבד ממה שכתבתי כבר עוד שם דכל שיש כאן ערכאות באמצע וזולתו לא ה"י מגרש והחק הזה הוא חק מדינאי לא"כ עיקר הכפי' הוא ע"י המדינה וע"י השופט של המדינה ולזה לא מועיל כלל ה"א דינא שאמרו שהצ"ד אומרים לעכו"ם לעשות את הישראל שיתן גט דהתם העכו"ם ע"ד צ"ד עושה והוא שלוחם וכמ"ש החוס' דאין שליחותיהו דקמאי עבדין והכי כתבו להדיא החוס' גיעין (פ"ח ע"ב) ד"ה ובעובדי כוכבים חוצטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך, דאין זה לפני עובדי כוכבים כיון דדייני ישראל מצוים לחוצטו דאע"ג מומחין עלמן יחצטו אותו ולא יוכלו ללוות להדיוט לחוצטו אלא כמו שפ"ת ועו"כ חוצטין אותו שאז כבר בזה הענין וכן פי' רב יהודאי גאון צהלכות גדולות וכו' אמר רב אסי מחני' אמרה כן ובעו"כ חוצטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאנו אומרים לך.

ויותר ביארו הדבר בחוס' צ"ב מ"ח ע"א ד"ה גט מעושה צסיפא מסיים וכו' ונראה לר"י דהכי קאמר דבעכו"ם נמי כבר ובגון שאמר לו עשה מה שישראל (פלוגי) אומר לך וכן מפרש צהלכות גדולות והכי מוכח בחוספתא דקתני ובעכו"ם חוצטין אותו ואומר לו עשה מה שפלוגי אומר לך משמע דעל פי ר' פלוני שהוא חכם חוצטין וכשר הוא שהוא אומר להם לחוצטו וכן משמע צירושלמי דגיעין דקאמר התם רב אמר ישראל עשה

כמעשה עכו"ם כשר באומר איני זן ואיני מפרנס חנא ר' חייא עכו"ם שעשה כמעשה ישראל פסול ואפי' אמר איני זן ואיני מפרנס הדא מחני' אמר כן ובעכו"ם חובטין אוחו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאני אומר לך והא דאמר בגיטין (דף פ"ח) לפניכהם ולא לפני עכו"ם כיון שהעיסוי על פי דייני ישראל לאו היינו עכו"ם דלפני עכו"ם היינו כשהעיסוי נעשה ע"פ דייני עכו"ם ע"ש. ומבואר דכל שדייני עכו"ם כופין ה"ז גמ פסול וכאן העיסוי בא ע"י דייני עכו"ם וחק שלהם וא"כ פשוט דהו"ל גמ מעושה ע"י עכו"ם והוא פסול לכ"ע. וגם הנה מפורש דמיירי בצעל שאומר איני זן ואיני מפרנס שיש דין לעשות בישראל ודו"ק.

שופט עכו"ם לעולם על דעת עצמו עושה

ועתה הגע עלמך אם לא יהיה חק כזה במדינת נ"י ויבא עו"ד או אשה חבא אל שופט מדינאי וחבא עמה מכחב מצ"ד שהשופט יכה ויענוש איש מזרע ישראל פשוט שלא יעשה כן השופט ואסור לו לעשות כן ואם יעשה כן והצעל יעשה משפט כנגדו ענוש יענוש השופט הזה שהטיל קנס על אדם מאזרחי המדינה בלי רשות ומה לו להחערב צין דתי ישראל והראי' שעד כאן לא היו יכולין לכופף והיו חייבין לעשות חק כזה דבלאו הכי לא יכול השופט לכופו ולקנסו וא"כ מה שהשופט עושה וכופה ומענוש וקונם אינו עושה כן בצביל שפלוני הדיין אומר לו לעשות כן חללא מפני שהחק אומר לו שבאופן שיבא קובלנא מאשה בדבר כזה יהא מוכרח לעשות כן מפאת החק וא"כ פשוט דזה עושה מה שאומרים לו עכו"ם וערכאות לעשות ולא פלוני הדיין.

ואביא לי ראי' ברורה לזה דלכאורה לריכא רבה הא שמעתיא כולה דעכו"ם העושה על דעת פלוני ישראל הגע כשר והרי גמר' מפורשא (גיטין כ"ג ע"א) דאמר רב הונא דקטן וגדול עומד על גביו כשר לכחוב את הגע ואמר ליה רב נחמן חללא מעתה עו"כ וישראל עומד על גביו הכ"י דכשר ומשני עו"כ לדעתיא דנפשיה עבד ועיין רש"י דא"ע"פ שהגדול אומר לו כן שמה הוא גמר בלבו לשם אחר והכי קיי"ל ומעתה היאך אמרו כאן דישאל אומר לו והוא עושה הו"ל מעושה ע"י ישראל והרי עכו"ם אדעתי' דנפשיה קעבד, וגם מה שהביא ר"ח ראי' (בדף פ"ח) דאטו מומחין עלמן יחצטו ודאי יכולין לזוות להדיוע לחוצטו לע"ג דהכ"י יכול לזוות חבל דוקא ישראל שהוא בר שלוחות ועושה אדעת מומחין חבל עכו"ם אדעתיא דנפשיה

עבד ומאי ראי' לעכו"ם מישראל וכו' לכאורה פליחא עלומא וסחירה מפרשת מגמ' כ"ל ול"ב.

האמנם כבר הקשה הרא"ש בהשוכה אהא דאמרינן עכו"ם אדעתיא דנפשיה קעבד מהא דבגמ' (ע"ז) ימול רופא עכו"ם וכו' לא מכיין לשמה והעלה דבר חדש דדוקא דבר גדול כגון כתיבה בעג וכיוצא שצריך לכיין כה"ג אפילו עומד ע"ג אמרינן אדעתיא דנפשיה עבד אצל מילא וכיוצא בו שכוה מיד שהדיין מלווהו ועומד עליו כה"ג עושה על דעת המלוה גם עכו"ם.

והמבואר מדברי הגמ' לפי פי' רבינו הרא"ש דבעינן שני חנאים בעכו"ם שעושה ע"ד ישראל אחד שיכח ישראל עומד על גביו ממש דאל"כ אדעתי' דנפשיה קעבד אפילו דבר שעושה בשביל ישראל, והשניח שאפילו ישראל עומד על גביו ממש מ"מ יכי' דבר שעושהו מיד בשעת עמדו ולא ימשך ויקח זמן אצל באופן אחר באמת עכו"ם לעולם אדעתי' דנפשיה עבד אלא היכא דהוא דבר קלר וישראל עומד על גביו כה"ג אפשר שגם הוא אדעתי' דישראל קעבד. אלא דלפי זה פשוט דמה שאמרו שהעכו"ם מעשה ועושה אדעתי' דישראל היינו דוקא דישראל עומד על גביו ואומר לו עשה כך ומכה מיד על פני דיין אצל כשהשופע מלוה זה ודאי אדעתי' דנפשיה וכו' גם מעושה לכל הדעות וזה ברור כשמש לכל רואי אור.

וי"ד שזכה לוכיבה שופעינו כצראשונה וליון במשפט חפדה ויזכה לגמח"ט המצרכו בלב ונפש.

מנשה הקמן

סימן ה

איוז אשה רעה מצוה לגרש

כתב המחבר (אה"ע סי' קי"ע ס"ד) אשה רעה צדעותיה ושאינה לנועה כצנות ישראל הכשרות מלוב לגרשה (ס"ו) יכול לגרשה בלא דעתה, הג"ח ואפילו אין לו לשלם לה כתובה וגדווייתה אינה יכולה לעכב משום זה הגירושין אלא תחגרש ותחצט אותו מה שחייב לה (תשו' הרא"ש וריב"ש) וכו' ע"ש.

ולפום ריבועה נראה דהאי אשה רעה כוונתו למה שאמרו (יבמות ס"ג ע"ב) היכי דמי אשה רעה, אמר אביי מקשטא ליה חכא ומקשטא ליה פומא. פרש"י פומא לקלל ולגדף עד זמן סעודה כדי ללערו. רבא אמר מקשטא ליה חכא ומכדרא ליה גבא, פרש"י ומכדרא ליה גבא שלא לאכול עמו ומלערו. ואמר רבא שם אשה רעה מלוב לגרשה דכתיב גרש לך וילא מדון וגו', והביאה הרמב"ם (פ"י מהל' גירושין הכ"ב). ולזה כוון הב"ש (סק"ה) שכתב אשה רעה צדעותיה היינו מקשטא ליה חכא ומכדרא ליה גבא שהיא בעלת מריבה מלוב לגרשה אפילו בזיווג ראשון, וכ"כ הב"מ (שם סק"ד).

אמנם העור לא הביא כלל הא דאשה רעה מלוב לגרשה, ול"ע כיון שכתובה הרי"ף והרא"ש (סוף גיעין) והרמב"ם ז"ל למה השמיטה העור. וכבר ראינו לרבינו הב"ש שחמה על העור בזה, ע"ש מה שחירץ. עוד הקשה הב"ש וכן הקשה הב"י והדרישה אמ"ש העור דאם מלא בה ערות דבר או פריעות מלוב לגרש אפילו בזיווג ראשון דכתיב גרש לך וילא מדון, ותמכו עליו שהבוא קרא באשה רעה היינו שהיא רעה צדעותיה הוא דכתיב, אבל במלא ערות דבר מקרא דכי מלא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתותה ילפינן ע"ש.

ולפענ"ד חיפכה יש להקשות, כיון דאשה רעה מלוב לגרשה אפילו בזיווג ראשון, א"כ אמאי לא עשו כן שהביא שם רב דבוכ קא מלערא ליה דביחכו ור' חייא בוכ קא מלערא ליה דביחכו כי בוכ משכה מידי לייב ליה בצודריה ומייתי ניהלכ א"ל רב והא קא מלערא ליה למה, א"ל דיינו שמגדלות בננו ומלילות אותנו מן החטא. ורב יבודה מיקרי ליה לרב ילחק

בריי' ומוציא אני מר ממוח אח האשה ח"ל כגון מאן כגון אמך, ואפי"כ לא גירשו נשותיהם. ואם כה"ג מלצה לגרש אחאי לא קיימו המלצה של גרש לך, ועיין דרישה שם.

עוד יש לדייק בלשון הרמב"ם והש"ע שהוסיפו בלשונם אשה רעה דדעוהי וזגמ' ליכא כלל חיבה דדעוהי רק אמר רבא אשה רעה מלצה לגרשה. גם קשה למה כלל הרמב"ם אשה רעה דדעוהי עם אשה שאינה לנועה כזנות ישראל הכשרות דהני חרי מילי נינהו, דאשה שאינה לנועה היא מה שמזכר בשלבי גיעין בצריחתא וכמ"ש ה"ה שם (ועיין ביאור הגר"א), ואשה רעה היינו מה שמזכיר בגמ' יבמות (דף ס"ג), והרמב"ם כללינהו וערבינהו יחד (ועיין ע"ז סק"ז מש"כ בזה) ועיין לח"מ וכולהו חמבו למה הביא קרא דגרש לך ולא הקשו למה ערבינהו יחד דאשה רעה דדעוהי לכאורה מיירי בלנועה וכשרה ולמה ערבינהו עם האינה לנועה. ועוד, למה על שניהם הביא קרא דגרש לך, ול"ע כל זה. עוד יש לדייק מה שכחז ושאינה לנועה כזנות ישראל הכשרות מלצה לגרשה, ולשון כזנות ישראל הכשרות חין לו מוצן והול"ל ושאינה לנועה, דודאי כיון שאינה לנועה אינה כזנות ישראל הכשרות, והני חיבות כזנות ישראל הכשרות נראים מיוחדים לכאורה.

והגלפ"ענ"ד בחרי אנפי, או יאמר דבאמה לא מיירי הרמב"ם מסתם אשה רעה דבזיווג ראשון שני המשלח וכמ"ש שם שלבי גיעין וכמ"ש העור, אלא דהרי אפשר שיבי' אשה שמחנהגת כנשים הכשרות אבל דדעוהי הרי יש לה דעות נפסדות והשקפה מקולקלת, ואשה כזו הגם שמחנהגת כשורה וצניעות אבל כיון שדעוהי רעות ומקולקלות מלצה לגרשה, דשאני מינות דמשכה וכן בשאר ענינים. ולכן שפיר הרכיז הרמב"ם הני חרי אשה רעה דדעוהי ושאינה לנועה דחרוייהו חרבות רעה הם צבית, ואמר ומלצה לגרשם. אבל אשה רעה סתם אבל היא לנועה ודעוהי נכוונת ליכא מלצה לגרשה, ולכן שפיר הני חנאי דהיו להם נשים רעות אבל לא דדעות, ולכן סבלו ולא גרשו.

האופן השני נלפענ"ד דהרי באמה מיירי באשה רעה שהיא צעלה מריבה אלא שהרמב"ם מפרש בגמ' יבמות ה"ל בזיווג שני ולא בזיווג ראשון, ובזיווג ראשון אפילו היחה אשה רעה מ"מ שני המשלח וכדעת הני חנאי ואמוראי שסבלו מנשותיהן ולא גרשו, ולכן אפילו אינה מחנהגת כזנות

ישראל הנועות והכשרות חלה היא רעה בדעותיה, וברי אמרו איזוכי אשה כשרה כל שעושה רצון בעלה. וזו אינה עושה רצון בעלה, א"כ אינה כזנות ישראל הנועות והכשרות. ולא מיירי כאן מזנות וערות דבר דזה כבר ביאר בכלי כ"א שם צמ"ש ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אא"כ מלכה בה ערות דבר שנא' כי מלכה בה ערות דבר, ואין ראוי לו למכר לשלוח אשתו ראשונה. וא"כ לענין אשתו ראשונה צפי דוקא ערות דבר אפילו להרמז"ס ז"ל. והוסיף הרמז"ס אצל שניה אם שנאה ישלחה, וע"ז כתב (הכ"צ) אשה רעה בדעותיה, כלומר דאשתו שניה אם שנאה ישלחה, ועמה מבאר הרמז"ס הגדר דאשה זו וקאמר אשה שרעה בדעותיה ושאנינה לנועה כזנות ישראל הכשרות והוא מילתא חדתא, כלומר אשה שרעה בדעותיה ושאנינה לנועה כזנות ישראל הכשרות ואין זה שהיא פרוצה בזנות דזה כבר כתב בהלכה א' אא"כ מלכה בה ערות דבר, וכאן (הכ"צ) מיירי באשתו שניה ורק שרעה בדעותיה ואינה כזנות ישראל הנועות והכשרות מלכא לגרסה.

ולפ"ז מיושבת קושיא הלח"מ למה הביא מקרא דגרש לך ולא הביא קרא דערוה דבר, דבכלי כ"א שמדבר באשתו ראשונה מביא קרא דערוה דבר דהתם מיירי מערות דבר, אצל בכלי כ"צ לא מיירי אלא מאשתו שניה ולא מיירי מפריעות בזנות. ודלל כצ"ש שמיירי כאן בזיווג ראשון אלא כדעת העור דזיווג ראשון אינו מגרש אא"כ מלכה בה ערות דבר, אלא דמכא שהרמז"ס הוסיף אשה רעה מיירי באשתו שניה ודו"ק.

אלא דאכתי פש לן ליישב מה דאיתא בגמ' עירובין (מ"א ע"ב) ג' חין רואין פני גיבסם ואלו הן דקדוקי עניות וחולי מעיים והרשות וי"א חף מי שיש לו אשה רעה, ואידך אשה רעה מלכא לגרסה, ואידך זמנין דכחובתה מרובה חי נמי דאית ליה בניס מינה ולא מלי מגרש לה, למאי נפ"מ לקבולי באהבה. ולכאורה משמע אפילו אשתו ראשונה דסתמא קאמר, ול"ל דבשניה דוקא קמיירי דזיווג ראשון כבר אמרו בגמ' גיעין דשנוי המשלח וא"א לגרסה וע"כ דמיירי באשה שניה.

אמנם העור מפרש דבגמ' גיעין והקרא דכי יקח איש אשה ובעלה מיירי בזיווג שני דוקא, שהרי נחלקו החס"ם צ"ש וצ"ב ור"ע, צ"ש סברי ערות דבר ממש וצ"ב סברי אפילו הקדיחה תבטלו ור"ע ס"ל אפילו מלכה אחרת נאה הימנה, ובגמ' מסיק שם דזה דוקא בזיווג שני אצל בזיווג ראשון שנוי המשלח, וא"כ מהאי קרא דכי יקח לא ילפינן זיווג ראשון כלל שהרי מוקי לה

לכאי קרא דערות דבר זיווג שני וערות דבר לאו דוקא, וזיווג ראשון אין למכר לגרשה דאמר ר"א כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעוה, וזיווג ראשון אין לו לגרשה אלא אם מלא בה ערות דבר או פריעות דכתיב גרש לך ופירושו כיון דבעור ס"ל דערות דבר דכתיב בקרא לאו דוקא שהרי קי"ל כז"ב דאפילו הקדיחה חבשילו. ולכן ס"ל דזיווג ראשון שמלוא לגרש כשמלא בה ערות דבר או פריעות הוא משום גרש לך וילא מדון, דקרא דערות דבר דרשינן אזיווג שני ודו"ק.

ולפמ"ש מיושבת קושיה בז"י וברמז"ס ובעור וגם קושיה בז"ח והפרישה וגם קושיה הלח"מ, ודו"ק כי זה לפענ"ד נכון.

ומה שנראה עוד לחדש מה שאמרו בגמ' עירובין ואידך אשה רעה מלוא לגרשה ואידך זמנין דכחוצתה מרובה חי נמי דאית ליה זנים מינה ולא מלי מגרש לה. ויש לדייק בשלמא כחוצתה מרובה מה לו לעשות, אלא יש לו זנים מינה אמאי לא מלי לגרשה כיון דמלוא לגרשה יגרש ומה צריך שיש לו זנים מינה. ובכחוצתה מרובה נמי יש להקשות אמאי אינו יכול לגרשה לפ"ד כהר"ש והריב"ש ופסק הרמ"א דאפי' אין לו לשלם לה הכחוצה וכדווייתה אינה יכולה לעכב משום זה הגירושין אלא תהגרש ותחצב אותו מה שחייב לה. א"כ כחוצתה מרובה צידו לגרשה ותחצב אותו אח"כ. אם לא שנקריח מכאן דלא כהר"ש אלא כהרי"ף והרשב"א (תשו' אלף רנ"ד) שכתב שמעתי משם הגאון שאין אדם לרשאי לגרש את אשתו אם אין לו לפרוע כחוצתה כן מלאתי לרב אלפסי בחשוכה. ולכאורה הי' מכאן קושיה לדברי הרמ"א. והפר"ח (אה"ע שם) האריך, והקשה לעלמו מהא דנחנני צידי לא אוכל קום זה אשה רעה וכחוצתה מרובה, לא למימרא דלא מלי מגרש לה בע"כ אם אין לו לשלם הכחוצה אלא דמסתמא איכו לא בעי לגרשה כדי שלא ישאר חוב כחוצתה עליו כל הימים, ע"ש מה שהאריך. ופלא שלא הרגיש בהא דעירובין דמשמע לכאורה דלא מלי מגרשה ממש.

איברא דתקשה הא גופא על הרי"ף והרשב"א (בחשוכה כי"ל) דכתיב ראי' שאין אדם רשאי לגרש אם אין לו לפרוע כחוצתה מדתן לקחה חייב לרפאותה, ואם אמר הרי גיעה וכחוצתה ותרפא את עלמא רשאי, אבל שלא בכחוצתה אינו רשאי ע"כ. ולמה לא נקט ראי' זו דעירובין דלא מלי מגרשה בכחוצתה מרובה. וי"ל דהיינו עעמא משום דלא בעי לישראל צעל חוב לכחוצתה כל הימים. והמכרש"א (ח"א פסחים קי"ג) פי' דלא מלי קאי

משנה גמ מעושה בערבאות הלכות נח

בגירושין, נראה נמי לכאורה דס"ל דמוחר מלד כדין רק דלא מלי קאי בגירושין. ואי נימא כדעת הרי"ף הי' אחי שפיר מאד.

וחשבת דרכי ואמרחי לחדש לפמ"ש בגמ' (פסחים פ"ז ע"א) ח"ל הקצ"ה לבושע הכניח לך קח לך אשה זנונים וילדי זנונים וילך ויקח את גומר זה דבליס וילדה לו את יזרעאל ואת לא רוחמה ואת לא עמי, ח"ל הקצ"ה לא הי' לך ללמוד ממשה רבך שכיון שדברתי עמו פירש מן האשה אף אהה גדול עלמך ממנה, אמר לו רבש"ע יש לי זנים ממנה ואין אני יכול להוליאה ולא לגרשה. ולכאורה כיון דאשה שאינה לנועה כזנות ישראל הכשרות מלוא לגרשה ח"כ אמאי אמר הכניח אין אני יכול להוליאה ולא לגרשה והלא מלוא היא לגרשה כיון שהיחה אשה זנונים. ומוכח מכאן דאפילו אשה שמלוא לגרשה היינו דוקא כשאין לו זנים ממנה, אבל אם יש לו זנים ממנה ליכא מלוא לגרשה ואפילו אינה לנועה כ"כ שהרי הכא גם חתחיו נמי לא היחה מחנהגה בלניעות מדאמר לו הקצ"ה ומה אהה שאשחק זונה ובניך בני זנונים ואין אהה יודע אם שלך הן אם של אחרים הן כך ישראל וכו' הרי שהי' ספק אם בניו הם אלו או לא וע"כ שלא היחה מחנהגה בלניעות גם חתחיו. גם בלשון הקרא יש לדייק שכחז וסבר ותלד לו בן ויאמר ה' אליו קרא שמו יזרעאל וגו' וסבר עוד ותלד בן וגו' וסבר ותלד בן וגו'. והנה בראשון כתיב וסבר ותלד לו בן, ובשנים אחרונים לא כתיב לו שאלו לא הי' ברור שהם שלו, ואפ"ה לא יכול לגרשה.

וידה' לכאורה מוכח חידוש גדול, דביש לו זנים אפילו זיווג שני ואינה נוכח בלניעות כזנות ישראל הכשרות מ"מ אין להוליא או לגרש ועכ"פ ליכא מלוא לגרש, ויהי' מזה נפ"מ גדולה אפילו בזמ"ז דאין מגרשין בע"כ מ"מ לגבי היכי דאיכא מלוא לגרש וכופין אפילו בדברים עכ"פ, מ"מ היכי דאיכא זנים אין לגרש.

וקצת הי' נראה דבגמ' (נדרים ס"ו) פותחין לו לאדם ככבוד עלמו וככבוד בניו אומרים לו אילו היית יודע שלמחר אומרים עליך כך הוא וסחו של פלוני מגרש את נשיו ועל זנוחך יהיו אומרים זנות גרושות הן מה ראתה (נ"א ראה בזמן) זמן של אלו להגרש, משמע דיש צוה משום כבוד ולעז לזניו, ועיין מהרש"א (ח"א פסחים פ"ז הכ"ל).

ודע דכרגע נפל בלבי לדייק מה שאמרו בנדרים ועל זנוחך יהיו אומרים זנות גרושות הן, ולמה לא יאמרו כן גם על הזנים. וי"ל לפ"מ דאמרי

חינשי רחילה בחר רחילה אזלח וכאמה כן בחה, ומה רחכה חמן של חלו להחגרש דודאי לא הי' בעלה מגרשה חלמלא מלא זה ערות דבר או דבר מגונה, וזה קלון לבנותיה. ועיין משנה הלכות גדולות (נדריס אות כ"ד) ובקמח סולח (שס). נמלא לכאורכ דאפילו היכא דבידו לגרש מ"מ לא יוכל לגרש כשיש לו אשה ובנים שלא יוציא עליהם לעז.

ובזה יש לפענ"ד ליישב ק"ח מה שהקשה חלמיד אחד אמה שהשיב כושע שיש לו בנים ממנה ולא יוכל לשלחה, והלוא משה רבינו נמי הי' לו בנים ואפי"ה בל ממנה. ולהכ"ל י"ל דמשה רבינו לא הי' לו רק בנים, ובבנים לא חיישינן, אבל כושע הי' לו בת ותש לזילוחא וק"ל. ובר מן דין לא קשה ממשה דכל ידעו ואולי באמת מהאי עמא דברו צו אהרן ומרים והי' בטוב יכפר.

ובזה שכתבתי נראה לפרש לשון הגמ' (יבמות ס"ג הכ"ל) דאמר ר' חייא די לן שמגדלת את בניו ומליחתן מן החטא. והנראה דהי' קשה לוי' למכ חינה מגרשה הרי אשה רעה מלוה לגרשה. וחירץ דיש לו בנים ומגדלת את בניו ומליחתן מן הכבוד חטא די לו בזה, ולא מספיק בחי' אחד שמליחתו מן החטא לזה הי' אפשר לו שיקח אחרת, אבל כיון שיש לו בנים ח"א ודו"ק.

ובזה נלפענ"ד ליישב מה שדרשו ז"ל (עירובין ס"ג) לא מחו בני אהרן חלה על שלא נשאו נשים, ועוד אמרו לא מחו בני אהרן עד שאמרו מחי ימותו שני זקנים הללו ואני ואחיה נכיהי את הדור. והדברים מחמימים היאך יאמרו שני קדושים הללו דבר מגונה כזה. גם הו' קשה צמח פליגי חי צשציל זה מחו או צשציל זה מחו. ולפי הכ"ל י"ל דהרי צמשה רבינו כחיב וחדצר מרים ואהרן צמשה על אודות אשה הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח, ופי' דדברו עליו על שפירש מן האשה. אמנם הלוא הסכימה דעת הקצ"ח לדעתו, ובגמ' (פסחים פ"ז ע"ב) צהושע ח"ל הקצ"ח הי' לך ללמוד ממהה רבך שכיון שדצרחי עמו פירש מן האשה חף אהה צדול עלמך ממנה וכו'. נראה דמי שהוא מנהיג הדור ושכינה מדצרח אהו לריך לפרוש מן האשה, חלה דהושע חירץ שיש לו בנים ממנה ולא יוכל להוציאה ולא לגרשה. וא"כ שני בני אהרן שחשצו שהם עחידים להיות מנהיגי הדור מאלו להכשא צעענה דלמה ישאו נשים שאח"כ ילערכו לפרוש מנשותיהם כמו שעשה משה ויגרמו לעגן נשותיהם. וז"ש לא מחו שני בני אהרן חלה על שלא

נשאו נשים, ומכ עעם לא נשאו נשים קאמר חלל על שאמרו מחי ימותו שני זקנים הללו וכו', כלומר שהם חשבו שכיון שהם זקנים אפשר בכל יום שימותו ואני ואחא נכחיג את הדור, ולכן לא נשאו נשים וק"ל בדרך דרוש.

ואבתי פש לן לברר בעיקר דברי מרן הרמ"א ז"ל שכתב דאם אין לו לשלם הכחוצה ונדונייתא אינה יכולה לעכב הגירושין, והפר"ח שם העלה דבעיקר כדעת הרי"ף והרשב"א בשם גאון שאין אדם רשאי לגרש אם אין לו לפרוע כתובתה. ואמנם לפענ"ד לולי דמסתפינא הי' נראה לפרש דהרי"ף והרא"ש מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ודיוק לשון קדשם. דהרי"ף הביא ראיה לעלמו ממה ששנינו לקחה חייב לרפאותה ואם אמר הרי זה גיעה וכתובתה ותרפא את עלמה רשאי אבל שלא בכתובתה אינו רשאי. והנה הרי"ף מיירי באשה שאין מזכה לגרשה ולא כופין אותה לגרשה, ואדרבה עולה גדולה הוא מלד הבעל שנסתפחה שדכו והוא מגרשה ושלחה לנפשה חולה, ומיכה אעפ"כ אם אמר הרי זה גיעה רשאי ומ"מ לריך ליתן לה כתובתה שחולל עכ"פ לרפאות עלמה או לחיות מכסף כתובתה. אבל הרא"ש בכתובה (כלל מ"ב סי' א') כתב דמיירי באשה שכופין אותה לגרשה.

וז"ל הרא"ש, אך כי ראה הדור פרוץ ומזלזלין בצנות ישראל בזריקת גט ותיקן להשוות כח האשה לכח האיש כמו שהאיש אינו מוליא חלל לרלונו כך האשה אינה מתגרשת חלל לרלוניה. אבל לא יתכן כלל לומר במקום שהאיש כופין להוליא לא יגרשנה בעל כרחה, ואף חל"ל שהשוכ מדותיו ששום אדם לא יגרש בעל כרחה מ"מ צמה שהאיש כופין אותו להוליא אף האשה כופין אותה לקבל גט, ואם חמאן לקבל ימנע ממנה שאר כסות ועונה ואינה יכולה לומר אין רלוני לקבל גט עד שיתן לי כתובתי דזו אינה טענה כיון דמן הדין היא חייבת לקבל גט וכו'. נמלא פריעת חוב כתובתה הוו כשאר חוב שהי' מחויב לה. והנמלא חוב יתן והמותר כאשר חשיג ידו וכו' ע"ש. והרי דדין דהרא"ש והרי"ף חרי דיני ניוכה, והרי"ף מיירי צמי שרולא לגרש ברלונו ויכולה לעעון אין רלוני לקבל גט, כה"ג ודאי לדקו דברי הגאון וגם הרא"ש מודה דאם אין לו כתובה לא מלי לגרש. אבל הרא"ש מיירי באשה שכופין אותו להוליא וכופין אותה לקבל הגט ל"ל שבשציל הכתובה חתעכב.

ועוד אומר אני סברה ישרה שהרי עיקר תקנת הכתובה היחה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוליא, ואם יגרשנה ולא יתן כתובתה מה הועילו

חכמים בתקנתם אחי תהא קלה צעיניו להוליאה וישאר צע"ה על כחוצתה. ולכן חסור להוליאה עד שיתן לה כחוצתה דלא נתקיים כוונת חז"ל שלא תהא קלה צעיניו. אבל באשה שכופין אותה לגרשה, א"כ ברצון חכמים שיגרשה ומורה הוא וכופין אותו כה"ג ליכא עעס התקנה שלא תהא קלה צעיניו אלא אדרבה תקנתם שלא תהא קלה צעיניו להוליאה עכשיו נעשה קלקלתו שא"א לגרשה במקום מורה כה"ג שפיר מצי מגרש וישלם כשיביי לו ממון, כן נלפענ"ד.

ודקדקתי עוד מדברי רבינו הרא"ש דמספקא ליה צעיקר תקנת רגמ"ה אי תקנתו היתה להשוות כח האשה לכח האיש וכמו שהאיש אינו מוליא אלא לרצונו כך האשה אינה מתגרשת אלא לרצונה, אבל לא יפה כח האשה בתקנתו מכח האיש, או דילמא שהשוב מדותיו ותיקן ששום אדם לא יגרש בעל כרחו ויפה כח האשה מכח האיש רק במקום שכופין לא תיקן ע"ש. שוב מלאחי בח"מ (אה"ע סי' קי"ז סק"כ) שכבר הרגיש בזה שברא"ש לא ברירא ליה, והב"ש שם מהפך כחומר חותם וס"ל שכופין אותה אפילו בשועין וזורק לה גט צע"כ. ובשו"ת נוצ"י (הביאו הפת"ש) כתב דכה"מ והב"ש שגו צפי' הרא"ש, וגם בחשו' מהר"ם מלוצלין (סי' א') ע"ש מה שפי' הנוצ"י שם. ובהגהות רעק"א שם הביא משו"ת בשמים ראש (סי' קס"ח) מזוהר להדיא כהח"מ דלא פסיקא לברא"ש לזרוק לה גט צע"כ ע"ש ודו"ק.

סימן ו

טעם שאין מגרשין נשתמית

כתב המחבר (אכ"ע סי' קי"ט ס"ו) אבל אם נשתמית ואינה יודעת לשמור עלמה חינו מוליאה עד שתצריח שלא ינהגו בה מנהג הפקר. והקשה הפר"ח שם מ"ט בשו"ע דלא תקינו בה רצון נשואין ולא חשו מתחילה שינהגו בה מנהג הפקר וכשהיא נשואה כבר חשו לה, ובקטנה הוי איפכא דמתחילה תקינו לה נישואין שלא ינהגו בה מנהג הפקר ובנשואה לא חשו להא ותקינו גירושין בה, ע"ש מה שחירץ.

ולפענ"ד לפמ"ש ה"ה בכמה מקומות דרוז המון חין נזכרים באיסורי רצון רק באיסורי דאורייתא, ולכן קודם נישואין דכו"ל ברשות אביה ופשוט שהאז משמרה שלא ינהגו בה מנהג הפקר, ולכן לא תקנו לה לשו"ע קידושין כלל דאין אדם דר אם נחש בכפיפה אחת. אבל בפקחת נשואה ונשתמית אם יגרשנה וכה"י הפקר עליה כלל ינהגו בה מנהג הפקר כיון שהיא פנויה, ולכן תקנו ז"ל שלא יגרשנה וכה"י אשה איש ושמו נקרא עליה. ולכן שפיר לא ינהגו בה מנהג הפקר דמאשה איש נזכרים בהמון ג"כ, אבל בקטנה יתומה שאין לה אז ואין לה מי לשמרה תקנו לה חז"ל קידושין כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר שהרי היא פנויה עליה אז ואין לה מי לשמרה. אמנם תקנו לה גירושין שאל"כ לא ירלו לקדשה, וכמו שאמרו בחרשה שתקנו לה קידושין וגירושין מכנים ומוליא דאל"כ לא ירלו לקדשה, והכא נמי כן הוא. ועוד שהיא צידה למאן והוא לא יכיר לו כח לגרש, ולכן בקטנה תקנו גירושין.

איברא דבקטנה לא קשה כלל אחי תקנו לה גירושין שהרי לאחר שתגרש צידה לינשא לאחר ולא דמי לנשתמית שאם יגרשה ולא תנשא לאחר ינהגו בה מנהג הפקר ולכן שפיר תקנו שלא לגרשה. אבל בקטנה בגירושין לא מזקי לה כלל וליכא טעם שלא לגרש.

עוד כתב בש"ע שם ואינו חייב לרפואה, והוא מדברי הרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין הכ"ג) והראש"ד השיג עליו דאם בה רפואה הוא למה לא יתחייב לרפואה וכמה יש שמשמעות מכה חולי וחוזרות ומתחלפות ע"כ. והפר"ח כתב דאפשר דלא פליגי, דהרמב"ם מייירי בנשתמית שאינה בה רפואה והראש"ד מייירי ביש לה רפואה, דרק דייק בלשונו דאם בה רפואה

כִּיּוֹ מִשְׁמַע דַּחַס חַיִּינָה בַּח רַפּוּאָה מוֹדֵה לַהֲרַמְצִ"ס דַּפְעוֹר. וְעֵיִן צִיחַ שְׁמוּאֵל (סְק"י) דַּהֲרַמְצִ"ס מִשְׁאֵר רַפּוּאָת קַאֲמֵר, אַבְל אַס אֲפִשֵׁר לַרַפּוּאָתָה מַחֻלֵּי זֶה חַיִּיב בַּרַפּוּאָתָה. וְכַזֵּר קִדְמוֹ בְּזֶה בְּשׁו"ת הַחֲשַׁב"ן (ח"צ ס"י קל"ח) שְׁפִי כֵן בְּדַעַת הַרַמְצִ"ס דְּדוּקָא שֶׁאִם קִפֵּץ עֲלֵיהֶּ חוּלֵי אַחַר כִּגוֹן אִישְׁתָּא לְמִירְתָּא אִו עֵיִן שְׁמַרְדֵּה וְכִיּו"צ שְׁכּוּחַ פְּעוֹר בְּזֶה כְּמוֹ שְׁכּוּחַ פְּעוֹר מִמְזוֹנוּתִיהָ, אַבְל מַחֻלֵּי זֶה חַיִּיב אַס אֲפִשֵׁר לַרַפּוּאָתָה ע"ש.

וּמִדְּוֹ מ"ש הַפְּר"ח דַּאֲפִשֵׁר דַּהֲרַמְצִ"ס מִיִּירֵי בְּנִשְׁחַטֵּית שְׁאִינָה בַּח רַפּוּאָה לְכַאֲוֵרָה ל"ע מִלֶּשׁוֹן הַרַמְצִ"ס שְׁכַחַב אַבְל אַס נִשְׁחַטֵּית חַיִּו מוּלִיאָה עַד שְׁחַזְרִיָּא, מִשְׁמַע דְּמִיִּירֵי בְּאִשָּׁה שִׁיכּוּלָה לְהַתְרַפּוּאָת וְסוּפָה שְׁחַזְרִיָּא וְכ"כ בְּמַעֲשֵׂה רוֹקַח ע"ש.

וּבַעֲיָקָר מַחֲלוּקָת הַרַחֲצ"ד וְהַרַמְצִ"ס ז"ל הִי נִלְפַעְנִיד בְּהַקְדַּם חֲקִירָה בְּחִיּוּבֵי חוּרָה וּבַחֲקוֹן חו"ל שְׁכַבְעַל חַיִּיב צְדִינֵי מַמוֹנוֹת לְגַבֵּי אִשָּׁה, אַס בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁיִן חִלוֹ כָּל חִיּוּבֵי עֲלִיו וְחַיִּיב בְּהַס עַד שֶׁלֹּא נַחֲגַרְשָׁה מִמֶּנּוּ, אִו שְׁכָל הַחִיּוּבֵיִן שְׁחַיִּיב לְגַבֵּי קִידוּשֵׁיִן אִלוֹ חַיִּינָס רּוֹבְלִיִּס עֲלִיו אִלֵּא כָּל זְמַן שְׂרוּלָה לְקִיּוּמָה אַבְל אַס הַחֲלִיעַ לְגַרְשָׁה פִּקְעוֹ חִיּוּבֵי מַמוֹנוֹת מִמֶּנּוּ וְלֹא מִחוּסֵר אִלֵּא גִירוּשֵׁיִן. וְנִרְאָה דְּבַגְמ' (גִּיעֵיִן ל"ט ע"ב) ח"ר יוֹחֲנָן מ"ט דְּרַבֵּי, גַּמַר לֶה לֶה מֵאִשָּׁה מֵה אִשָּׁה בְּשַׁעַר אֶף עַבַד נְמִי בְּשַׁעַר, וְקָא דִּיּוּקָת מֵינָה כְּאִשָּׁה מֵה אִשָּׁה אִיסוּרָא וְלֹא מַמוֹנָה אֶף עַבַד נְמִי אִיסוּרָא וְלֹא מַמוֹנָה. פְּרַש"י וְקָא דִּיּוּקָת וְכו' כְּאִשָּׁה זֶו שֶׁגַע שֶׁלֹּא חַיִּו בָּה לְהַפְקִיעַ מַמּוֹן שִׁישׁ עֲלֵיהֶּ אִלֵּא אִיסוּרֵי. וְעֵיִן חוּס' (שֵׁס ד"ה אִיסוּרֵי), וּבַפְּנִיִּי שְׁאִין מִיתַחַב בְּכַבְעַל מַחִירָה אִלֵּא לַעֲנִיִן אִיסוּרָא דְּמַמוֹנָה לֹא שִׁיךְ צִיחַ ע"ש.

מְבוּאָר מֵיכּוּ דַגַּת אִשָּׁה חַיִּו מִפְקִיעַ אִלֵּא אִיסוּרֵי שִׁישׁ לֶה עַל בְּעֵלָה וְלֹא מַמּוֹן, וַיֵּשׁ לְדִיּוּק חִיּוּבֵי מַמּוֹן מַחֵי נַפְקַעֵיִן. וְז"ל דְּמִיד כְּשַׁגְמַר בְּדַעַתוֹ לְהוּלִיאָה נַפְעַר מַחִיּוּבֵי מַמּוֹן. וּמַעֲתָה י"ל דְּבַחָה פְּלִיגֵי, דַּהֲרַמְצִ"ס ס"ל דְּמִיד שְׁגַמַר בְּדַעַתוֹ לְהוּלִיאָה נַפְעַר מַמְזוֹנוּתִיהָ וּמִלְרַפּוּאָתָה וּמִשְׁאֵר חִיּוּבִים שְׁכֵרֵי גַמַר בְּדַעַתוֹ לְגַרְשָׁה, אִלֵּא דְּנִשְׁחַטֵּית חֲקוֹ חו"ל שֶׁלֹּא יוּכַל לְגַרְשָׁה מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִנְהַגּוֹ בַּח מִנְהַב הַפְּקָר. וּמֵיכּוּ לֹא חֲקוֹ שִׁתְּחַיִּיב בְּמַזוֹנוֹת וּרַפּוּאָה וּשְׁאֵר חִיּוּבִים, דֶּהִס לֹא חֲקוֹ רַק שֶׁלֹּא יִגְרַשׁ, וּשְׁאֵר חִיּוּבֵי נִישׁוּאֵיִן שְׁנַחֲחִיִּיב בְּשַׁעַת שְׁנִשְׁאָה כְּזֵר אַזְדוֹ לֶה בְּשַׁעַת שְׁגַמַר בְּדַעַתוֹ לְגַרְשָׁה וְכו"ל חַנוּס ע"פ דְּבִרְיָהִס. אַבְל הַרַחֲצ"ד ס"ל דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא גַרְשָׁה חַיִּיב בְּחִיּוּבִים הַרַאֲשׁוּנִים שְׁנַחֲחִיִּיב בְּשַׁעַת נִישׁוּאֵיִן, לְכֵן ס"ל דְּחַיִּיב לַרַפּוּאָתָה וְדו"ק. וְעֵיִן נ"פ (בְּרַכּוֹת פִּי"א ה"ה) דְּפִי כַּעֲיִן זֶה וְדו"ק.

סימן ז

בידון אנשים שמעגנין נשותיהם ובגמ מעושה

בס"ד, כ"כ אדר החש"מ זנ"י ילו"א

מע"ב ידידי הרה"ג . . . תלמידי הכולל דישיבה הקדושה . . . שליט"א

אחדשכה"ט וכח"ה זידידות נאמנה.

בדבר נקשחכם על מה שראיחם בעחונים חרדים שילאו בקול רעש גדול
לדיר וחזק משמיעים קולות ברחובות קריחנו, אודות אנשים פושעים
ומורדים שחטאו בנפשוחם ובנפש נשוחיכם שמרדו בהם ומעגנין אותן
ומסרצין לתח להם גע פטורין ואגרה שבוקין, ומבקשים ממון הרבה עבור
נתינת הגע, או בכלל מסרצין לגרש, ומה חעשה אחותינו המדובר בה, שאין
לה לשלם להפושע המסרצ עפרות זכה. ולכן ילא עורך דין אחד ידוע שידע
ומרגיש בלערס של בני עגונות חיות ומרחם עליהן וכולך עמכן בערכאות
שלכם, ומלא מין אח מינו שופע אפיקורס ומין, שזוכ לאנס אח בעליהם
ליחן לכן גע, ואמר שהוא מותר ומלוה ע"פ החורב להחיר נשים ולהלילם
מלכויות עגונות חיות.

והנח קמו גם מרצנים שעומדים על לידם שלריך לרדוף האנשים האלה עד
חרמה, ולהחרים אותם ולהבדילם מבין הקהל אנשים החרדים לדבר
כי, ולא ללרפו למנין עשרה ולא לשום דבר שבקדושה, ולא ליחן להם עליות
וכיולא בהם בכל מה שאפשר לרדוף עד שיחרלו ויחנו גע לנשוחיכם. וגם
נשמעים עענות ממקלח רבנים מתחדשים ובעלי בחים אמאי לא נוכל לכוף
אותם אנשים המורדים לגרש אח נשוחיכם בחיזה חופן או שחחרגש בעל
כרחם, כי אי אפשר במאה העשרים להיות האשכ אגודה ואסורה חחח
בעלה ולעגנה כמו שהיחה לפני שלשה אלפים שנה שהאשכ היחה משועבדת
לבעלה כשפחה. אבל בזמח"ז שזכו לשויון עם האנשים לריך להיות ששחיהם
יוכלו לגרש זה אח זה בשוכ, ולא שיכה זידו לגרש או שלא לגרש, אלא האשכ
חוכל לגרש אח בעלה כמו האיש אח אשתו. ולפי שיש זיניכם בזה מימינים
ומשמאילים, הוחלט זיניכם לשלוח לי לחוות דעתי בעני' בזה.

נתיב א

וראשונה אגיד, כי העוולה הכי גדולה בזכ כי דברים אלו מפלפלים
 בעהונים ונכנס ציד בני אדם המבקשים פרסומה [הנקרא
 העדליינים בלע"ז] וממילא אין מבקשים האמת, רק מי שיכול לומר
 סענסאלי"ע הכי גדולה הרי היא נכנסה בעהון, ואח"כ עפ"ז דנין העולם
 ועושין החורה ח"ו פלסטר — זה סותר וזה בונה על השבון החורה ח"ו.
 אבל דבר זה נמסר למורי הוראה גדולי החורה, ועליהם מועל האחריות
 והחוב לעיין בהני דברים אם לרחק או לקרב בהלע לכת, ולסדר העניינים
 כל אחד ואחד כפי הצורך. ואם יש בזה איזה תיקון הצריך לתיקון כללי
 לעובת הכלל כאשר דבר זה כי מעולם בשעה הצריכה, לכך החלטה גדולי
 ישראל באסיפה או ע"י מכתבי קודש שהרינו ביניהם ילא הדבר לאור עולם
 ועשו תקנות לעובת הליבור כפי הנראה להם, לפי המקום וההלכרות
 תיקנו הכל ע"פ יסודי החורה והקבלה האמיתית שהי' להם מקובל על אדני
 פז דור אחר דור בקבלה ומסורה מסיני ע"י רבן של ישראל שעלה למרום
 וכוריד לנו תורת ה' חמימה משיבת נפש דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה
 שלום. כי ח"ו אין לנו כה, ואפי' יאספו כל אסיפות שבועות עם כל הגדולים
 ותלמידיהם אין לנו יכולים לשנות ח"ו אפי' קולו של יו"ד ממה שניתן לנו
 מסיני, כי אין החורה שלנו מעשה ידי אדם אלא מכתב אלקים הוא חרות
 על הלוותה, והכתב אשר כתב וחותם המלך אין להשיב.

ואמנם דרכיה דרכי נועם, וברוב רחמיו וחסדיו לעמו ישראל אשר בחר בנו
 מכל העמים נתן לנו את תורתו ולזה ע"י נביאו נאמן ביתו משה
 רבינו ע"ה לתקן תקנות ולעשות משמרת למשמרת ככל אשר יורו לנו חכמי
 ישראל בכל דור ודור לפי ראות עיניהם כדי לקיים תורת ה' חמימה, ולעשות
 סייגים וגדרים לעובת בני האדם לכלל ולפרע ולהסיר מכשול מהם, ולהעניש
 למי שמעל לחזירו בן בגוף בן בממון, ולחקן תקנות בעניני אישות למען
 השלום וידורו באהבה ואחובה ושלום וריעות. וכל מי שלא ישמע להם, הרשות
 בידם לעונשם בין האיש ובין האשה עד שילייחו לדון תורה או שיחפרדו זה
 מזה [אם אי אפשר לפשרם] ע"י גט פעורין. ולכן ומכאן עממא תיקנו בשעת
 קידושין שהח כדת משה וישראל (עיין חוס' כתובות ב' וגיעין ל"ג רש"י ד"ב
 אדעתא דרבנן מקדש ובחוס' שם ד"ב כל דמקדש).

ואחר הקדמה קלרה זו: אהובי ידידי שוחרי החורה אהובי האמת, דעו כי
 אין אלו הדברים הנאמרים עהונים ועוד אלא פעפועי דברים לכסות

על המעשה העתועים של בני אנשי רשע, ואנשים הללו עם העורך דין שלהם של שוא הם של חובו הם, רונים לכפור בחלקי ישראל ובחורת ה' ולהתחבב בחוקי העכו"ם, להפוך דברי חלקים חיים ולבנות זמות לעלמם ע"פ נימוסיכם של ערכאות ומשפטי הגוים בארצותם או על פי ווימעני"ם ליי"צ הידוע, ומשפטיכם וערכאותיהם להרס ולא לבנות, לעקור ולא לנטוע בחי ישראל ומשפחותיהם, בחירוליים ואמחללות שונות עושים מעשה זמרי וכל מיני נבלות עד למסירות ממש בממון וגוף ישראל לגוים בבחי משפט שלהם וב"אי-אר-עם", ועוד כל מיני נגישות, ומצקשים שטר כפינתם חתה המסוה של קנאות שמקנאין קנאת ה' לבאות. ועל כיוצא בזה אמרו (עיינ ברכות ס"ג ע"ב) אמרו לאחינו שבגולה אם שומעין מועב, ואם לאו יעלו על להר אחיה יבנה מזבח חניניה יגנן בכנור ויכפרו כולם ויאמר אין להם חלק בחלקי ישראל, ואפרש שיחתי.

וראשונה נניח ב' יסודות: א) יש לנו לדעת שגט מעושה ע"י עכו"ם פסול, ובגמ' (גיטין פ"ח ע"ב) גט מעושה בישראל כשר ובעכו"ם פסול, ואמר ר"ג אמר שמואל גט המעושה בישראל כדון כשר, שלא כדון פסול ופוסל, ובעכו"ם כדון פסול ופוסל, שלא כדון אפי' ריח הגט אין בו. ופריך ממ"ג, אי עכו"ם בני עישויי יניכו איחכשירי נמי ליחכשרי, אי לאו בני עישויי יניכו מיפסל לה ליפסל. ואמר רב משרשיא דבר חורב גט מעושה בעכו"ם כשר, ומה עעם אמרו פסול, שלא תהא כל אחת ואחת כוללת וחולה עלמה בעכו"ם, שוכרת עכו"ם אנס לכוף בעלה לגרשה וצאה עליו בעקיפין. ופריך דשלא כדון ליפסול עכ"פ, ומשני משום דמוחלף ודעכו"ם שלא כדון אפי' מה"ת פסול, ודרב משרשיא דדוחא הוא, עיי"ש.

והרמב"ם (הל' גירושין פ"ב) ובשו"ע (אכע"ז סי' קל"ד סע' ח') אנסוהו עכו"ם לגרש, אם הוא חייב לגרשה מן הדין פסול, ואעפ"כ פוסל מן הכהונה, ואם לא הו' חייב לגרשה מן הדין אפי' ריח גט אין בה ולא נפסלה מן הכהונה. בג"ה, ואפי' קיבל מעות על נתינת הגט לא אמרינן זה נחרטה, ע"כ. ובשו"ת להרדב"ז (ח"ה סי' ב' חלפים ל"ה) כתב דאפי' אם לא היו מכין אותו העובדי כוכבים רק הו' איום בלבד בדבר שיש צידו לעשותו נקרא אונס. וסיים שם על עובדא דידי' שהי' בענין שופע שאנס וז"ל, כללא דמילתא כל זמן שאנשי השופע שם אע"פ שיאמר רוצה אני כמה פעמים הוי גט מעושה, ואם אחר שהלכו אנשי השופע ואנסחלק האונס שאלוהו אם חרטה לגרש ואמר רוצה אני הגט כשר, והקולר חלוי בלואר החכם המסדר הגט כי

הוא יודע אם נסתלק האונס או לא, ויחוש לעצמו. ועדיין לצי מהסס בגט זה, כיון שגילה דעתו בהחילה בעת שהיו אנשי השופט כששאלוהו כדיין אם הוא נותן בגט מרצונו, והשיב ברצונו או שלא ברצונו אין לך מודעה גדולה מזו, ואפי' שלא נחזרר האונס שתלה בו מודעתו וכו' הלכך בני"ד כיון שבהחילה כ"י אונס וגילה דעתו שאמר ברצונו או שלא ברצונו אע"פ שכלכו משם אנשי השופט ואמר אח"כ מרצונו, יש לחוש אם לא שיזרר אלל מסדר בגט שאנשי השופט לא איימו עליו ולא אנסוהו כלל, שאפי' אמר מהחילה מרצונו או שלא מרצונו שלא מחמת ל"ד אונס בגט כשר, עכ"ל (הובא בפח"ש אהע"ז הכ"ל).

והגם כי יש להאריך בפרט זה, הרי עיקר היסוד שאם בגט מעושה ע"י עכו"ם אין בגט מחיר כלל והרי אשכ זו נשארה אשה איש, אמנם היות כי הוא הלכה פסוקה דגט מעושה ע"י עכו"ם פסול, אין לך להאריך בדבר המבואר. וא"כ אין לך עישוי גדול מזה ממי ששולחין לו הזמנה [סאמעני"ס בלע"ז] מציח המשפט ערכאות שלהם, והשופט דן עליו ומאייס ומעניש כרצונו — שהגט פסול הוא מה"ת אם יתן גט מחמת אונס השופט הכ"ל. ועיין בשו"ת משכנות יעקב (סי' ל"ח חש' שלישיה) בשם מהרי"ט זכרון (סי' מ') דכל שיש לחלוק באונס הראשון תלינן לחומרא, והב"י הביא בשם מהרי"ק דכל שיש בידה לחדש האונס הוי כאילו האונס עדיין בעיניה (ועיין ש"ע אהע"ז סי' קל"ד ס"ח). ולכן פשט אם מי שהוא נאסר במאסר לשנים ע"י ערכאות ע"י מסירת אשתו וכ"ז שאינו נותן גט לא ייחזר אחרו ללאת, וגם אם ייחזרו בידה להחזירו ולאסרו או לעונשו בעונשים אחרים של ממון וכיוצא בזה שא"ל לעמוד כנגדו, הרי גט זה בטל למפרע והרי היא א"ל כמו שכתב.

נתיב ב

גם מעושה ע"י ישראל

שתגם שגט מעושה פסול הוא בעכו"ם ובישראל כשר, ואפי"כ בדורות אחרונים פסקו רבותינו הלדיקים שהמעשה לגיעין חוששין לספק ממזרות, ובפרט בדורות אשר בעונותינו הרבים בנות ישראל פרולות. עיין שו"ת הרא"ש (כלל מ"ג סי' ו') אע"פ שרבינו משה ז"ל כתב דכי אמרה מאיס עלי שכופין אחרו להוליא, ר"ת ור"י חולקין עליו, וכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא למה נכניס ראשינו בין ההרים הגדולים ולעשות גט מעושה שלא

כדין ולכהיר אשה איש. ועוד כי צעונוחיו צנוח ישראל הן פרולוח צומה"ו
 ואיכא למיחש שמא נחכה עיניי בנחר, וכל המעשה צענוה זו מרצה
 ממזרים בישראל וכו', ובהיאה הכ"י (אהע"ז סי' קנ"ד) ועיין צשו"ע סס.
 ובלבוס (שם סע' כ"ח) כחב, וי"ח שכל מי שנאמר צו צפירוש צחלמוד
 כופין, פירושו אפי' צשוטים, אבל בכל מקום שלא נאמר צפי' כופין אלא
 יוליא בלבד אין כופין צשוטים אלא אומרים לו חכמים חייבך להוליא, ואם
 לא הוליא מותר לקרותו עבריין אבל אין מנדין אותו וכו'. וכחצו גדולי
 האחרונים שלא ראו מימיהם ולא שמעו מכמה דורות צ"ד שזקקין לכוף
 להוליא אשה ששכתה עם צעלה עשר שנים ולא ילדה, וכן לא ראו וכו'
 מפני שראו שאם היו נזקקין לכגון זה היו מרצים מריצוח וקטעות בישראל,
 ולכן הולרכו חכמי הדורות הראשונים להעלים עיניהם. ק"ו אנו יחמי
 דיחמי שנעלים עינינו למען לא ירצו המחלוקת בישראל, ולא יאמרו גע
 מעושה הוא זה ויוליאו לעז על הגיעין ועל הכניס וכו', עיי"ש. ואומר אני
 הקען דכ"ש צדורנו אשר אין לו דמיון עם הפריולוח של זמנס כאשר אי"ב
 נצבר עוד צסמוך צזה.

והאמנם ודאי שדאגו חכמינו ז"ל בכל דור ודור עצור שלימות המשפחה,
 ואמרה תורה "ומלא צה ערות דבר וכחצ לה ספר כריתוח ושלחה
 מציחו וילאח מציחו וכלכה וכתה לאיש אחר" (דברים כ"ד כ'), ונחלקו צ"ש
 וצ"ב (גיעין ל' ע"א), צ"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא"כ מלא צה
 ערות דבר, שנא' "כי ימלא צה ערות דבר", וצ"ב אומרים או ערוכ או דבר,
 ר"ע אומר וכו'. וקיי"ל כצ"ב, ואפ"ה סיימו שם "כי שנה שלח" (מלאכי ב'
 ע"ז), ר' יהודה אומר אם שנאחה שלח, ר' יוחנן אומר שנאוי המשלה, ולא
 פליגי הא בציווג ראשון הא בציווג שני, דאמר ר' אלעזר כל המגרש אשתו
 ראשונה אפי' מזנח מוריד עליו דמעות. ופירש"י, דאפי' לצ"ב שנוי הוא
 המשלה לפני המקום, ונהי דלא כייפינן לוי' שלא להוליא, מיכו שנוי הוא.
 ודרשו לה דכתיב "וזאת שנית חעשו כסוח דמעח את מזנח ב' צכי ואנקס
 וגו' ואמרתם על מה על כי ב' העיד ציכך וצין אשה נעוריק אשר אתה צגדת
 צה וכיא חצרתך ואשה צריתך" (מלאכי שם י"ד). ופירש"י ציווג ראשון, אשה
 נעורים וצה מישחעי קרא, כדכתיב צחרי' "אשה נעוריק", וכתיב "ונשמרתם
 צרותכם וצאשה נעוריק אל יצגוד" (שם ע"ו). וכן איפסק צשו"ע (אהע"ז
 סי' קי"ע סע' ג') שלא יגרש אשתו ראשונה אלא"כ מלא צה ערות דבר,
 ובלאו הכי מזנח מוריד עליו דמעות. וכחצ צכנכ"ג צשם הרא"ס דאשה
 שכיח מאוסה ציותר ומאיסה לוי' אפ"ה אין לו לגרשה צציווג ראשון.

ובאשחו שני' אם שחא ישלחה, וכן אשה רעה בדעוהי ושאינה לנועה מלוח לגרשה.

וכשנתמעמו כלצבות בדורות הבאים ורבו אינשי דלח מעלי, ועל לא דבר גירשו נשוחיהם, עמדו חז"ל ותיקנו כחוצה לאשה שהרולח דורו שאל יגרש אדם אשה בע"כ, ועוד תיקן שלא ישא אדם אשה על אשחו, והעילו חרם על העובר על זה, והדבר מפורסם לכל. והכל תיקנו לעוצת המשפחה ועוצת האשה ע"פ רוב. וזק חי' אפי' בשעה שהעכו"ם החזיקו נשוחיהם כשצויות חרב. ואמרו ז"ל (יצמות ס"ב) המכבד יוחר מגופו ואסור להכותה ולבזותה ועולה עמו ואין יורדה עמו וחייב במזונותיה. ועיין בשו"ע (אהע"ז סי' ס"ט) כשנשא אדם אשה מתחייב לה בעשרה דברים וזכה בה בארבעה דברים, וי"א דחייב להשכיר את עצמו כפועל ולזון את אשחו (עור בשם רבינו אלי' ומבר"ם בשם רבותינו שבארפת) ועוד כמה תקנות שתיקנו חז"ל לעוצת שלימות המשפחה ושלומה, עיי"ש. ובאדם המורד על אשחו תיקנו חז"ל מתחילה להוסיף על חבוצתה כל זמן שחללה היא לישב תחתיו, ואם היא אינה רוצה להשאר תחתיו כך כופין אותה להוליא מיד וליתן כחוצתה. עיין בחוצות (דף ע"ז) ואלו שכופין להוליא. ובשו"ע (אהע"ז סי' קנ"ד סע' א') וז"ל לבזות, הרבה חשו חכמים לתקנת בנות ישראל שלא יהיו יושבות תחת בעליהן וליבעל לשנוי לה בע"כ כשצויו, ועוד לפעמים חיפוק מיני' חורבה שתלח לתרבות רעה כשהראש שלא תוכל ליפער מצעלה, לפיכך אמרו ואלו שכופין אותם בשועים להוליא וליתן כחוצה וכו', עיי"ש.

נתיב ג

חיובי הווג שקיבלו עליהם להתנהג כדת משה וישראל

ברם, כמו כן ניתנה חורה ותיקנו ז"ל חיובים על האשה לעוצתה ולעוצת חיי המשפחה, והם בני ד' דברים שזכרנו לעיל שנתחייבה בשעת קידושין, וכן היא שמרדה על בעלה כגון שמנעו מחשמיש או שאינה רוצה לעצול כדי שלא תשמש עמה כמבואר באהע"ז (סי' ע"ז). וכשרבו הפריצות במשנה ראשונה אמרו האומרת עמאכ אני לך יוליא, ובמשנה אחרונה אמרו כדי שלא תהא אשה נוחתת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה תבית ראי' לדבריה, ואם לא תבית ראי' ח"ל להוליא. ועיין חוס' (נדרים ל' ע"ב)

שדחקו באיך החירו לה איסור דשויב נפשה חתיכה דאיסורא, ועיין ר"ן (ס). ובעעס כי אמרין אפקעינכו רבנן לקידושין, כי יש כח ביד חכמים לעקור דבריה שאמרה עמאה אני לך בסברה גדולה כזו כדי שלא תהא אשה נוחת עינייך באחר. ומעעס זה אומרים בשעת קידושין "כדת משה וישראל" — כלומר, להיות הקידושין חלין כדת תורה ושכנהיגו חכמי ישראל, וחס קבעו אופני הקידושין ואופני הגירושין שנאמרו לנו במחן תורה, שנא' "כי יקח איש אשה", וחס אמרו שיפקיעו ע"י גע כזה ולא באופן אחר (עיין רש"י גיטין ל"ג ע"א ד"ה אדעתא דרבנן מקדש ובנמק"י ס).

והנה בזמן האחרון ראה ראינו חזיון נורא והשקפה מסולפת ומעוקמת בצלצול הדעה ועירוב המוחות, בשעת קידושין מקבלין עליהם כדת משה וישראל ועוד חומרות נוספות, ובכל זאת לאחר החתונה מתחילין לנהוג כל אחד לפי רגונו ודעתו ע"פ מנהגי הזמן והמאד"ע בלי להתחשב בחיובי התורה ודת משה שמועל עליהם מחנאי בנישואין — קלחם מבצחי ידיעה מהכתחייבות שלהם, ואחרים במזיד וברוע הלצ ורוע המדות ואכזריות שבהם, ועוד אחרים מפני שמתערבין בורים, וע"פ רוב מפני התורה החדשה שיצאה מצען המשכילים הנקרא ווימעני"ם ליי"צ בלע"ז, אשר רעיון זה קיבל כבר שרשים ועיקרים וענפים גם בכרם ישראל ונקרא "ווימענס ליב החרדי" שרולות להחדמות לאנשים, וממילא להשחלט עליהם. וזה גורם קטעות בציה, כי עדים אנחנו מהחיים אלל העכו"ם והחפשים אשר מתנהגים בדרך זו אשר לפי עדותם אחד מג' או אפילו למחלה נישואין מתגרשין לפי שדרכך הזה הביא משבר גמור בחיי המשפחה. ומעולם לשליש ולרביע לא שמענו ואפילו אחד מיני אלף ב' לדבר זה מאד. וכבר כתב הראצ"ד בהקדמתו לספר צעלי הנפש דלכן ברא הקצ"ה את האדם יחידי ואח"כ לקח אחת מאלעותיו וצנח ממנה את האשה והביאה אל האדם להיות לו לאשה ולהיות לעזר ולסעדו ולמסעדו, מפני שהיא נחשבת עליו כאחד מאיבריו אשר נבראו לשימוש.

וה"ל הרב אברהם בן דוד ז"ל: כל מעשה הא-ל אשר עשה בחכמה ובחכמה ובדעת עשה את הכל, ואומר אני בקלות שכלי כי לעוצה האדם ולהנחתו בראו אחד, שאילו נבראו זכר ונקבה מן האדמה כשאר כל הנבראים היחה האשה אלל האדם כבהמה הנקבה אלל הזכר, שאינה מקבלת עליה שולענות הזכר ולא עומדת אללו לשמשו, אף כי זה חוץ מפני זה וזה מלפני זה, וזה בועע צנח וזו צנח ואיש לדרכו יפנה, וגם אינם מיוחדים זה

לזה לפי שצחחילה נבראו זה בפני עלמו וזה בפני עלמה. ולכן ראה הצורה לורך האדם והנאותיו וברא אותו יחידי ולקח אחת מללעותיו וצנה ממנה את האשה והביא אל האדם להיות לו לאשה ולהיות לו לעזר ולסעדו ולמסעדו מפני שהיא נחשבת אליו כאחד מאיבריו אשר נבראו לשמשו, וכי יהי' מושל עליה כמושלו על אחד מאיבריו כי תהי' משחוקקת אליו כאחד מאיבריו משחוקקים להנאות גופו. וזש"ה "ולאדם לא מלא עזר לנגדו" (בראשית ב' כ') ר"ל, אילו ברא את האדם כענין ילירת הבהמה לא מלא עזר כנגדו. ואמר "לא עוב היות האדם לצדו" — כלומר, כמו הבהמה שאינה מתייחדת אל הזכר, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו", שיהי' עומדת אליו חמיד. אך עוב שיהי' האדם מחאחד עם האשה, כי הבהמות הם מהמחצודות ואין הנקבות מיוחדות לזכרים, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו" — כלומר, אבראנו בענין שיהי' לו עזר ממנה שבהא מיוחדת לו, וזכו "כנגדו", לומר שעמוד אללו יום ולילה. ולכך הזכיר ילירת הבהמה וחי' אלל צריאת האשה, לומר שאילו נבראת האשה לאדם כענין ילירת הבהמה וחי' ולא הי' לאדם עזר מן האשה, ע"כ בראת הצורה מגוף האדם ועל זה אמר האדם בראותו אוחה וידע כי ממנו נלקחה אמר "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו", כלומר ראוי' זו שבהא מיוחדת לאדם, והאדם מיוחד אליה. וע"כ ראוי האדם להבוב אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו ולרחם עליה ולשמרה כאשר ישמור אדם אחד מאיבריו, וכן היא חייבת לעבדו ולאבוב אותו כנפשה, כי ממנו נלקחה. וע"כ לוב הצורה את האדם על אשתו וכו', עיי"ש דברים נפלאים כנחינתן מסיני מפי מרגל חכם עדיף הנביא רבינו הגדול הראצ"ד ז"ל.

ומבואר מדברי רבינו הגדול הראצ"ד ז"ל דמעיקר הבריאה רלה הקצ"ה לזכות את האדם לחיים עובים לשניהם, ולכן ברא אותם כאחד, ואח"כ הוליה ממנו את האשה להיותה חלק ממנו, וכן גזרה חכמתו בחורחו הקדושה. ומי יוכל לעמוד על גדול מעשיו ונפלאותיו ולהגיע אל חלית חכמת מעשיו, ובחורה כתיב "ואליך תשוקחו והוא ימשול בך" (בראשית ג' ע"ו). ומיכה למען ידע האדם כי יש לו צורה המושל עליו, שם לו חק ומשפט בהחצרו אל האשה אשר נתן עמו לעזרו כל ימי הצלו כאשר שם חקיו על כל מחנות האדם אשר שנתן לו — נתן לו שדה לוב עליו לצל יחרוש בו בשור ובחמור ושלא יזרע כלאים, ובקלרו לא יכלה פחה שדכו וצעת קלירו השבלים הנושרות מחוך ידו יניח אותם לעני למלקע, ובאספו החצואה וישכת עומר שדה לא ישוב לקחחו, ואחר כלותו החצואה ואספו בגורן יפריש חרומה

ומעשר, וצעת לישו יפריש חלה, וצעת אכלו את לחמו יצרך את צוראו לפניו
ולאחריו, וכן בצרמו וזיחו, וכן בלבושו מחוייב צליית וכיולא. בקיור, כל
מה שנתן הקצ"ה לאדם הראשון צמתנה והנחיל לישראל אח"כ שם לו חוקים
וגבולים, ואין לשנות אותם. והכ"י הגביל הקצ"ה חיי משפחתי על אופן זה,
וכל הרואה לשנות מדרכי התורה והצריחה לא ילית, אלא יהרום חייו וחיי
חצירו ח"ו.

האמנם המכחישים כל זה וסומכין על צינתם שאין להם, ולא שומעין
לגבולים ששם הקצ"ה לכל יעצרון לאחר שח"ו נחרבו הקטעות
לסיבות הנ"ל או לסיבות אחרות, במקום לבקש הסיבה צתורה וצשו"ע
לראות האם הם מקיימים ויודעים דרכי ה' וההתחייבות אשר קיבלו עליהם
כדת משה וישראל ולחקן העול והקטע ע"י צ"ד של ישראל הכשרים ולפשר
או לפרד ח"ו [היכי דאי אפשר לפשר] ע"פ התורה ותיקון חז"ל, הם אחזין
מעשי עכו"ם ומיד הולכין בערכאות דרך הגוים, וע"פ רוב הנשים הן
שהולכות לבתי משפטיהם ושולחין הזמנה [סאפיני"א] לבעל, והנשים שהן
כשרות ולנועות והולכות בצבדי לניעות ומדקדקות צמלות מיד נעשות ח"ו
מוסרות, וע"י העורך דין שלהן מגלות כל מיני מסירות על בעליהן צענין
מסחר והצרתח מסים וכיולא צה, וצטעם שעי"ז יקבלו יותר אלעמאני
שהשופע העכו"ם יגזול מן הבעל. ולפי שידועות שעי"פ דין חורה לא מגיע
לה כלום ע"פ רוב שהיא היא שמרדה צבעלה, ולכן הולכת לבית משפטי
העכו"ם, ושם ע"י המסירה וצערות העורך דין ועוד העומדים כצבול
להגנת האשה, פוסק השופע שמגיע לה כל הדירה [שהוא נגד השו"ע
המצוהר דהיא נדחית מפני בעלה] וכל הרהיטים והילדים, והמעות שיש לו
נריך ליתן להחזיק הילדים.

בקיור, כל אשר לו מגיע לה ואחתי נשאר חייב על להבא. ואם אינו משלם
להם מה שפסק השופע, אז מוסרים עליהם שהם עובדים
אי-לעגא"ל וכיולא צו, ושגם הצותיהם הם מחפים עליהם ולא משלמים
המכס והמסים המגיע. [ואני כוח צו מנסיון ועיני ראו ולא זה, ועדיין
הסאפיני"א מונחת אללי, שכתבה אשה אחת "כשרה צנשים" שכל יהודי
צארה פארק וויליאמסצורג אינם משלמים מכס, וכל המסחרים שלהם הם
על דרך גניבה והצרתח המכס, ככה כתבה לבית המשפט ע"י העורך דין,
וביקש שיעשו אינוועסעיגעישה"ן מאצו הבעל ויעצרו על כל הפוקסים של
אצו הבעל אם הוא משקר על המכס].

נתיב ד

גורל הילדים לאחר שנתגרשו ההורים

גם צענין הילדים הערכאות והשופטים של עכו"ם מניחין להם כרונס, וכאילו הכנים הם בלבד שילדו הילדים ואין להאז שייכות להם כלל, רק שיתנו מעוה להחזיקם. ולפעמים כשנוחנים להם רשות לראות פעם או פעמיים בחודש לאיזה שעות, ע"פ רוב שוב צמאה חירוניה ח"א לראות הילדים מפני שאין עוז להם וכיוצא בזה — בקיצור הצעל נעשה שער לעזאזל. וכל זמן שהילדים אלל האשה, היא מלמדת אותם לשנוא את אביהם, וכשהוא בל לראותם כבר אין רונים לדבר אהו, ובעוד זמן הלך אח"כ שנית לבית המשפט ומציאה מכחז מרופא פסיכיאטער "שלא עוז להילדים שיראו את אביהם, ומזיק להם לצריאותם". והעורך דין רשע עריץ וחרוז מסייע בזה, ואז השופע "רואה האמת, ומרחם על הילדים ועל האשה מה שהצעל הרשע הזה עושה עמהם", וחוזר ולוקח כל רשות חזיון לראות הילדים, ואין לו לאז מעכשיו רק לשלם להם, או שהיא חנשא לאחר והוא יושב וצוכה ומשלם. והנה ככה יש עד למאה ענינים שא"ל לברר כל א'.

ואחר שכבר הלליחה בכל זה ולקחה כל מה שהי' לצעל מיוס הולדו מה שקצץ ואסף מהבר מלוה והחחונה, ומחנות, והביזונע"ם, גם מה שקיבל מאביו וכיוצא בו — אבל היא רוצה גע פעורין והצעל אינו רוצה ליתן, אז היא צאה בעענה על בעלה הרשע האכזר הגדול הזה שהוא רוצה לעגנה ר"ל. ואז היא נכנסה אלל רצ [שעד עכשיו לא רצה להכירו ולדעחו] ומספרת על העוול הגדול שהיא עם הילדים הם כ"כ צלער והצעל עזב אותם [ע"פ לו השופע העכו"ם ודרכיהם דרכי נועם] והאיק זה חרץ משפעה בחורה נגדה, ומה פשעה וחעאה של אשה שהחורה עשאה שפחה חחה הרשעים כאלו. ולכן אין עלה אחרת אלל לשנות את החורה ח"ו, ומכיוס והלאה תוכל האשה לגרש את בעלה בעל כרחו, ואם לא ירצה לגרשה אז יאסרהו השופע צמאסר ויניחו עוד עליו כמה מיני עינויים קשים עד שיגרשה, או כי ימות הצעל מזרות, ומיחה חחיר אותה. ועיין צגיעין (נ"ח ע"א) אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב "ועשקו גבר" (מיכה ב') וכו' מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה רבו, ושוליא דנגרל כוה, פעם אחת הולרך רבו ללוות, ח"ל שגר אשהך אללי ואלונה וכו' עמד זה וגירשה וכלך זה ונשאה, כיון שהגיע זמנו לפרוע ולא הי' לזה לפרוע, ח"ל בל ועשה עמי

בחובץ, והיו הם יושבים ואוכלים ושוחים וכו' עומד ומשקה עליהן, והיו דמעות נושרות מעיניהם ונופלות בכוסיהן, ועל אחת שעה נחתם גזר דין, עיי"ש.

הצעה לסדר כל או רוב הענינים מן הצועקים חמס

והיות כי יש לי צ"ה הרבה נסיון בענין זיווגים, וכבר אמר החכם "אין חכם כבעל הנסיון", ואין לך מלמד גדול מן הנסיון בענינים אלו, וגדולה ידיעה וראיית עינים יותר ממאה עדים, ואומר אני שחשעים וחשע או חשעים וחמש אחוז מן הנשים הלוועקות חמס, כי אפשר לסדר אלס כל הענינים מערב ועד בוקר רק שיקבלו עליהן לעשות כדין חורה ולבקיש "וילאח וכיתה" — מה הויכ בשעת קידושין אמרה כדת משה וישראל, כן יעשו ביציאה. ואמה דכרבה וברבה לא היו צאין כלל לידי גט, אלא אפילו אותן שמוכרחין לבוא לידי גט, אם ישמעו לדין חורה אם יהי' שום בעיות בזה. והנה ע"פ רוב אם הבעל מעכב הגט הוא מפני הילדים ששוללים וגוזלים ממנו לגמרי, וע"פ החורה ידוע שמגיע לו חלק, ולמשל מבואר בשו"ע דהבנים יותר מבני שש לאציהן עכ"פ (עיי' ב"ג כחובות ורמב"ם הל' אישות פכ"א הי"ג ובשגות הראב"ד שם, ועיי' עור אהע"ז סי' פ"ב ובחור"מ שם), ובספרי משנה הלכות (כחובות סי' קי"ב וסי' רנ"ה) הארכתי בזה בס"ד. ועכ"פ לאחר שש לכו"ע הבן אלל האב והבן אלל האם, וגם כשעדיין אלל האם חייב לחנוכו לחורה, מה שהחיוב הוא על הבעל ולא האם.

גם בעניני הדירה ושאר ענינים יש לו דין מפורש ודינים מסודרים בשו"ע ע"פ חו"מ, וא"כ אין כאן לעקת גזילה מלד האשה השומעת לד"ת וגם מלד הבעל השומע לד"ת, ולכן אין הלעקת עוול על החורה וחכמי ישראל שאינם משנים החורה. וגם הנשים הכשרות שהלכות דרכי החורה ועושות רצון בעליהן ומתנהגות דרכי הלניעות אין לוועקות עוול אלא שמחות לעשות רצון קונם ולמלא חפקידם ולבנות בתים נאמנים לה' ולחורחה, ועליהם נאמר "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה (תהלים קי"ג ע'). ובזכות נשים אלו הלקניות נגאלו אבותינו ממלרים, ועוד כמה מעלות עובדות למקום עלינו בזכות נשים לקניות האלו, ו"חכמת נשים בנתה ביתה" (משלי י"ד א'), ועליהם אמר שלמה "אשה חיל מי ימלא ורחוק מפנינים מכרה וגו'" (משלי ל"א י'). וב"ה לא פחותים הם נשים לקניות שבדורנו בענין זה מבשאר דורות — אשרי חלקן שזכותן ולדקתן עומדת לעד. ואם יש ללעוק עוול, אינו

אלא על אוחן נשים אשר רוצין ללכת בדרכי הכתחדשות ורוצין לשנות דרכי החורה על דרך עכו"ם ח"ו. ולכן פלא לי על הכי עחוניים שיאלאו ג"כ להיות מסייעים בדברים שח"ו יועיל לעקור עיקר מעיקרי החורה ח"ו. עכ"פ היסוד הראשון צוה ששום אשה או איש לא ילכו לערכאות ח"ו אלא יסדרו הכל אלל רבנים מובהקים פ"י דעת חוה"ק וינעם להם.

אמנם אם אח"כ בכל זאת ימלאו אנשים אשר באמת המה אנשי רשע, כי לעולם נמלאים כמה אנשי בליעל ודאי יעשו להם כפי המבואר בחורתינו הקדושה ע"פ פסק צ"ד לזק של שומרי החורה הולכים בדרך אצות [ולא צ"ד של איזה ראב"י ח"ו], אבל לפענ"ד פשוט דזו כמעט לא יעטרו לזכ.

נתיב ה

שלא יכנס אחד בתחום חבירו ובגבולו

ובשלהי המכתב הננו צוה רק להעיר קצת בדרך הערה מה שצריך לדעת ומה שקובע בכל דרך החיים חיי משפחתי שילחיו. כחוב בחורה "הגבל את ההר וקדשתו" (שמות י"ט כ"ג), גבולים עשה הקב"ה, נשים לצד ואנשים לצד ובניי לצד ואהרן ומשה לצד, "ועלית אהרן ואהרן עמך והכהנים והעם אל יברסו לעלות" (שם י"ט כ"ד). הנה בשעת קבלת החורה שכולם שמעו "אנכי ה' אלקיך" וכולם נחקדשו עד למעלה ומדרגה העליונה, אפי"ה עשה הקב"ה גבולים, וכל העובר על הגבול ח"ו בנפשו הוא. וקרה ענין "כל העדה כולם קדושים" — כולם שמעו "אנכי ה' וכו' והכל שוין הם, "ומדוע חתנשאו על קהל ה'". אבל רבינו משה קבע חומין מפי הקב"ה שאין כולם שוין ולא יהי' כעם ככהן, ואפי' צב"ג — כה"ג, כהן הדיוט, סגן כה"ג, מלך, שר צבא, ראש סנהדרין בישראל, כהן, לוי, ישראל — מעלת ומדרגת כהן גבוה מלוי, מעלת וקדושת לוי גבוה מישראל. ובישראל אם ירצה להיות כהן הרי ענשו מבואר בקרה ועדתו, שאי אפשר לשנות מה שכבר עשהו, וכמ"ש גם אני רוצה בכך, אבל "צוקר ויודע ה' את אשר לו" (במדבר ע"ז ב'). ומה שטוענין הרשעים דעמאקראטי"ע והכל לולדין שוב, זה כפירה גמורה בחורתינו הקדושה ושקר מוחלט. ויעקב כבר מצען ומלידה ה' לדיק ועשו ה' רשע. והגם דבגמ' נדה (כ"ט ע"ג) ואילו לדיק ורשע לא קאמר, מ"מ אמרו ז"ל לעולם ידבק אדם בטובים, שהרי אהרן שנשא אלישבע בת עמינדב יאלאו ממנו כהנים גדולים, ומשה שנשא בת יארו יאלאו ממנו גרשון.

משנה גמ מעושה בערכאות הלכות עג

ואינו דומה חפלה לדיק בן לדיק לחפלה לדיק בן רשע בילחק ורצקה, ור' אלעזר בן עזרי' מינוכו לנשיא ולא ר"ע שאין לו זכות אבות. ועיין ר"ן גאון (ברכות כ"ז ע"ב) זכה ר"ע, לא מפני שיודע יותר חורה ממנו אלא שאין לו זכות אבות. ויש להאריך בזה הרבה.

ובגמ' יצמות (מ"ז ע"ב) אמרה לה [נעמי לרות] אסור לן חמוס שבת, "באשר חלכי אלך", עכ"ל. וחמכו המפרשים למה אמרה לה דוקא חמוס שבת. ועיין מהרש"א (בב"א) דהוא קלות שבשבת, דאינו אלא בלאו. וחמה בב"א אמאי לא אמרה לה לאו דמחמר, וכתב לפמ"ש שם מרנא כ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש ז"ל וקל"ה מגור, שאמר לפרש המדרש עה"פ ד"זורח משעיר למו הופיע מהר פארן" (דברים ל"ג ב'), שהחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון שיקבלו את החורה, וכשבא לפני עשו שאלו מה כתיב בזה, אמר "לא חרל"ה", אמרו חי הכי לא בעינא וכו' אבל ישראל קיבלו החורה ברצון. והקשה כ"ק אדמו"ר ז"ל, דילמא משום הכי קיבלו ישראל את חוב"ק מפני שאין בחוב"ק נגד עצמם ולכן קיבלו אותה, ואין הכ"נ חילו הי' שם דבר המחנגד לעצב ישראל לא היו מקבלין. והשיב ז"ל, דלכן לוי הקב"ה קודם קבלת החורה מלוח הגבילה, להגביל את הכר סביב לכל יבוסו לעלות, ומעצב של ישראל לחקור אחר כל דבר ושורשו ולהחזונו בכל דבר כמה שאפשר. ובזה שז"ה להם הקב"ה מלוח הגבילה ונחן חחומין לכל אחד ואחד היכן מקום עמידתו, בזה לוי להם דבר שהוא נגד עצמם של ישראל, ואעפ"כ אמרו "נעשה ונשמע", וזה שזחו של ישראל, עכ"ל ודפח"ח עיי"ש.

ובאמת נראה דזה יסוד של כל החורה, להגביל את שכל כל אדם לכל להרום לעלות אל ה' יותר מכפי הראוי לו ע"פ החורה והמלוא. וזה נכלל במשמעות ד"נעשה ונשמע", ד"נשמע" הוא לשון הבנה, שקיבלו ישראל על עצמם במחן חורה, שלא ירלו להבין יותר רק מה שישיע להם ע"י המלוא והחוב"ק. והנה נשים הגביל להם הקב"ה עוד ביתר שאח יותר עוז, שאמרו חז"ל (סוטה כ') אסור ללמד את בתו חורה, והיינו שכל עיקרן של עשיית נשים הוא לסייע בענייני עוב"ז כדי שיוכלו בעליהן ובניהן לבוא לדרכי החורה והיראה, כמ"ש המפרשים בקרא ד"אעשה לו עזר כנגדו", דבזה הנשים הם עזר לבעליהן במה שהן כנגדו, דהבעל עיקר חלית שלו ללמוד חורה ולעשות מלואות, ואשכ נבראח לשמש את בעלה ולגדל את בניה, דמה"ע פעורה ממ"ע שהזמ"ג כמ"ש האבודרהם. ולכאורה אינו מובן, הא בעלה

ג"כ משועבד למקום ושיעבוד זה קודם. ולפענ"ד יותר קשה, שהרי צמח דברים אמרינן אני ואחכ חייבין בכבודו, והכ"י כן. ולהכ"ל אחי ספיר, דזכ חכלית הנשים שלא ללמוד תורה אלא לעשות רצון בעלה ולגדל את צניח לת"ת, וזכח אחיין לחיי העוה"ב. ולכן אם המורה מצעלת אותה מעבודת בעלה, פטורה היא ממורה כזו. כן כשבאת רוח להחגיגה, אמרה לה נעמי היסוד הראשון אשר לן תחומין, היינו דאללינו הוגבל שכל האדם ויש בזה גבולין מיוחדים לאנשים ונשים כהנים לויים וישראלים. והשיבה נעמי דאינה רואה להיות בעלת מעלה יותר מנעמי, עיי"ש.

והאמנם כי זה הוא המכה במדינתנו אשר נעשעשו ונאצדו הגבולים, כל אחד רואה ליכנס בגבול חצירו ולהשיג גבולו בכל החומין, ויש לנו לחזור לדרך החורה ולא לתלות בדברים אחרים. וכ"ש לאותן שח"ו חולין עלמן בערכאות העכו"ם שהוא באמת חששא דרצ משרשיא. והגם שאמרו דרצ משרשיא בדותא הוא, אינו משום דמוחר לתלות, ואדרבא חמור מינה אמרו דאסור אפי' דאורייתא, אבל הא ודאי איכא איסור בדבר לתלות עלמה בערכאות העכו"ם ובשופעיהם. ובעו"ה כל אחת שנחנה עיניה צמה שאינה שלה מיד הולכת וחולה עלמה ח"ו צהם שיסייעו לה להחגרש מצעלה. ופשוט דהוא איסור חמור, והעושה כן כו"ל גט מעושה ומרצה ח"ו ממזרים בישראל. והשי"ת שמו ששמו שלום ישפות עלינו ועל כל משפחות ישראל שלום, ויערה כח עברה עליהם מעתה ועד עולם, "כי עוז לעמו יתן כי יברך את עמו בשלום" (תהלים כ"ט).

ובזה הנני ידידכם המשחקף בצערן של ישראל ומאפה לעובתן ולישועת ה' כהרף עין בלב ונפש.

מנשה דקמן

משנה גם מעושה בערכאות הלכות עה

כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים
הננו מעתיקים פה תשובה מאת ידידינו הגאונים פוסקי הדור
בארצנו הקדושה בענין זה

יוסף שלום אלישיב
ירושלים

בס"ד י"ח סיון תשנ"ג

לכבוד העו"ד המפורסם ר' נחן לוין שליט"א

רב שלומיס.

מכתבו מיום י"ג ניסן הגיע לידי במועדו, ובגלל סיבות שונות החטכז מחן
חשובתי עד הנה. וכעת שמלאחי קלח פנאי בניי ממכר להשיבו.

כבודו כותב במכתבו: "אם זיכ"ד יודיע לזיכמ"פ שהוא לא יסדר גט
מכיון שהבעל נמלא חמה איום — כולל גם עישוי מחמת חוק החדש
— זיכמ"פ לא יכול להחליט שמייעת הבעל לחת גע נחשבה למניעה
לחיתון חוזר" עכ"ד. ומעשה אס כך הם פני הדברים הרי נפל פיתח לזירא.
וכרי כל עיקר מערת החוק הוא לאלץ את הבעל לשחרר את אשתו בגע
ומשום כך המליאו את החוק שזאם יעמוד הבעל בסירובו, הסכמות זידי
הזיכמ"פ לזכות את האשה בחלק מחלקו בזכסי הזוג, וכרי אס זו הסיבה
אשר בגללה יסכים הבעל לגרשה, זיכ"ד לא יתן את ידו לסדר גע כזה. ולפי
דבריו זיכמ"פ יחשז עם זה ושוב יעמוד הבעל במרדו ומה כועילו
בחקנתו.

אכן דבר זה אינו עולה על הדעת כלל לומר שהשופט יחשז עם דעת זיח
דין בדבר שכל עיקרו של החוק שלא נברא אלא בזכדי להגן על האשה
שהבעל לא יעגן אותה, ואחרי שפסיקת השופט השפיע על הבעל לחת את
הגע, יסלק השופט את ידו בגלל חו"ד זי"ד, אחמכה. אכן מילתא דפשיטא
הוא הבעל מסרב כה"ג לחת גע, ובגלל החוק מסכים לחת את הגע כ"ה גע
מעושה.

אמנם מצינו חילוקי דיעות בפוסקים אם גיזום הוה אונס. ע' מהרמ"ש
 בחורת חיים קונטרס המודעה והאונס, וז"ל"ש הא קמן דאיכא כמה
 וכמה רבוותא הסוברים דהפחדה לחוד מיקרי אונס. אמנס, המהרי"ק
 (שורש קפ"ה) כ' דהפחדה לחוד לא הוי אונס דעביד אינש דגזים ולא
 עביד, וז"ל המהרי"ק "אפי' לדברי רב האי ור"ח פשיטא דלא חשיב אונס
 בגיזום בעלמא אלא היכא דגזים לי' במידי דאי עביד לי' בריח הזיקה או
 בגופא או בממונא, אבל היכא שיגזמו לעשות דבר דאף כי יעשהו שמה לא
 יוזק חזירו בכך שמוען שגזמו להביאו לערכאות של גוים דלא חשיב אונס
 שהרי לא כל המביאים בערכאות נוצחים ודבריה עשו בן ולא הצליחו". כ"ז לא
 שייך בנדון דנן, דלשם כך הרי נולד החוק שאם לא ישחרר את אשתו בגט
 יפסיד חלק מרכושו, ובדאי הוה גט מעושה.

עוד נאמר במכתבו: "החוק החדש רק גורם לשינוי בחילוק נכסי בני הזוג
 כאשר יש בכך לורך להשלים מה שיחסר להחזקת פרנסת האשה, וזה
 חלוי בתשובת הגאון באג"מ (אהע"ז ח"ד סי' ק"ו) שהחלטת הערכאות הוא
 להעניק מזונות לאשה שאפשר לחלות בסירובו לתת גט".

חלכה פסוקה באהע"ז סי' ע', אין האישה חייב במזונות אשתו אלא כשהיא
 עמו. ובז"י שם, דלא חיקון לה רבנן מזונות אלא כשיושבת תחתיו
 ומשמשתו, אבל כשהינה יושבת תחתיו ואינה באה בטענה אין לה דין
 מזונות. אמנס במקרה והבעל חייב לגרשה אז חייב במזונותיה מדין
 מעוכבות להינשא מחמתו, ע' מהרי"ע (ח"א סי' ק"ג) באשה שאחרי
 נשואיה נודע לה שיש לבעל חולי הנופל, "כיון שהיזובה חכמים — מזונות
 נמי נראה דיש לה כ"ז שאינו מוליאה בגט — כמגורשת ואינה מגורשת
 שבעלה חייב במזונותיה, ולפי"ז בזוג דלא מיחדר להו וזיכה"ד ערס פסק
 שהבעל חייב לגרשה אין לחייבו במזונות.

[גם במקרה והבעל חייב ע"פ ז"ל בגט א"ח להוליא מנכסיו מזונות יותר
 מחקופת ששה חדשים כמבואר באהע"ז (סי' ע' סע' ז' ובח"מ וב"ש
 שם) "ומ"מ אין נוטנין לידה כל הממון רק מעכבין הממון ביד שליט
 ומפרנסין וזנין אותה מן המעות", ובסי' נ"ג סע' ל' "שלא יחנס לה הכל
 מיד אלא כדי מזון ל' יום וכן מל' יום לל' יום וכו'"].

משנה גם מעושה בערכאות הלכות עז

לאור האיחור, יש להשתדל להכניס שינויים בחוק הני"ל — זכתיעות
זגדולי כוראה — שיחאים להלכה.

וכל כעוסקים זהללח כני כשיי מכזלי העיגון זרכח ד' חזוח עליכס, וחפן
ד' זידס ילליח לראוח זרכח זעמלס.

ככבוד רז זרכח כחורה,

יכפף שלום אלישיב

כס"ד

גם לדעתי שאס כגע ניחן חחח לחן של הפסד ממון מרכשו או לחאים כזדים
אחריס יש לחשוש שזכ גע מעושה, ולכן לריכיס לראוח שהחוק יכיי זרור
לגמרי מזלי לחשוש כלל שהגע ניחן שלא מרלנו.

שלמה זלמן אויערבאך

סימן א

בחוק החדש במדינת נוא יארק לכוף את האיש לגרש את אשתו ע"י בתי משפט העכורים
פוחחין בכבוד אכסניא, מדינת אמעריקא מלכות של חסד ואין מתערבין בעניני הדת
דינא דמלכותא דינא בכל מה ששייך למלכות

אין אומרים דינא דמלכותא כל שהוא נגד תורתנו הקדושה

כל חיי יהודי נצטוינו מפי הקב"ה להתנהג ע"פ התורה

חייב לאיש ואשה מישראל ללכת דוקא לדייני ישראל בכל זמן ובכל מקום

אפילו דינים שהערכאות הם כדינו אסור לילך לפניהם

אפילו נתרצו ב' בעלי הדינים אסור לילך להתדיין בפני ערכאות

אף שחייבים לקיים פי המלך מ"מ מה שנוגע לדת אסור לשמוע

החוק לכוף אדם מישראל לתת גט או לקבל בע"כ בכל אופן הוא נגד התורה

פי גט מעושה בישראל ובעו"כ

היכא שהערכאות איימו על הבעל ואפי' הלך השופט אחתי מקרי גט מעושה

עוד בהנ"ל

עוד בהנ"ל

תשובה לטענות הנשים שבעליהם מעגנין אותן

עוד בהנ"ל

עוד בהנ"ל

גט מעושה אין לו שום שויות להתיר

האשמות שמאשימים זה את זה הם ע"פ רוב שקר

בטענת סחיטת כסף

חילוק הבנים קודם או לאחר הגט

הנהגת הנשים הקוראות עצמן "עגונות"

נשים הבוגדות בבעליהן ומהרסות המשפחה

רוב שופטי הערכאות הם תחת השפעת העתונים של "חופש האשה"

הצעה לעשות סקר כמה משומרי התורה והמצוות מתגרשים וכמה מהחופשים

נשים צדקניות ברכה למשפחות ישראל חיי נחת

אשה שנתגרשה ע"י גט מערכאות אסורה לינשא בו ואם נישא הולד ממזר
סיכום בהג"ל

סימן ב

בנדרן היתר מאה רבנים. אי הליכת בערכאות בכלל מסירה. המעגן את אשתו. גט מעושה
בערכאות

מעגן אשתו וכופין אותו בערכאות לגרשה

למה לא תקנו כתובה לבעל כי נפקא אשתו מיניה

אי עדיף כח האשה מכח הבעל לאחר תקנת רגמ"ה

אי יש לחלק בין זמן התקנה לזמנינו

המשיא עצה לאשה לבקש מבעלה מצוה להחרימו, ולקנסה

יבמה שרצתה לעגן את יבמה, מתירין לו לינשא בלי רשותה

אשה המסרבת ללכת לב"ד ורוצה בערכאות לא חל על בעלה חדר"ג

הבעל שנותן גט ע"י שמצערין אותו בערכאות הר"ל גט מעושה ופסול

ביאור דברי האגרות משה שבשביל ממון לא תיקן רגמ"ה לעגן בת ישראל

אשה התובעת ממון מבעלה בערכאות לכו"ע אינו מחוייב לגרשה

באיסור הליכה לערכאות — מסור מתי מותר להרגו

ההולך בערכאות כאיסור ע"ז ממש ומנדים על זה

עורכי הדיינים מסיתים את העם לילך אחר הזמן

בתי משפט העמים מבקשים להשתלט וישפטו על בני ישראל

אין אומרים דינא דמלכותא דינא אפי' בדיני ממונות נגד התורה

אשה שהניחה ירושתה לבן אחותה ולא לבעלה אין קורעין עליה בשעת מותה כרשעים

כפי"י על ידי ערכאות נקרא גט מעושה

תקנה להשליש גט ביד ב"ד שיתנו לאחר שיתפשרו שניהם

בחוק שתקנו שבתי משפט יכריחו בעל ישראל לגרש הוא נגד התורה והגט בטל לכו"ע

סימן ג

בענין גט מעושה ע"י החוק שחקקו במדינת נ"י וכן במדינת קאנאדא

לאחר חיתום שטרות

סימן ד

עוד בענין גט מעושה

שופט עממי הטיל עונש על הבעל ואח"כ ביטלו וגירש הבעל, אי הוה גט

חילוק בין עכ"ם שעושה על דעת ישראל לבין שופט עכ"ם

שופט עכ"ם לעולם על דעת עצמו עושה

סימן ה

איזו אשה רעה מצוה לגרש

סימן ו

טעם שאין מגרשין נשתטית

סימן ז

בנידון אנשים שמעגנין נשותיהם ובגט מעושה

נתיב ב — גט מעושה ע"י ישראל

נתיב ג — חיובי הזוג שקיבלו עליהם להתנהג כדת משה וישראל

נתיב ד — גורל הילדים לאחר שנתגרשו ההורים

הצעה לסדר כל או רוב הענינים מן הצועקים חמס

נתיב ה — שלא יכנס אחד בתחום חבירו ובגבולו